

UNIVERSITETI I EVROPËS JUGLINDORE
SOUTH-EAST EUROPEAN UNIVERSITY
УНИВЕРЗИТЕТ НА ЈУГОИСТОЧНА ЕВРОПА

FAKULTETI I SHKENCAVE SHOQERORE BASHKEKOHORE
FACULTY OF CONTEMPORARY SOCIAL STUDIES
ФАКУЛТЕТ ЗА СОВРЕМЕНИ ОПШТЕСТВЕНИ НАУКИ

**STUDIME PASDIPLOMIKE - CIKLI I DYTË
TEZA E MASTERIT**

Titulli i temës:

**“Lufta në Ukrainë: Vlerësim të Impaktit Global the Mundësitë për Zgjidhje
Diplomatike”**

Studenti/kandidati:
Luan Aliu

Tetovë, 2023

Mentori:
Profesor Veli Kreci

Shkurtesat kryesore

OKB	-	Organizata e Kombeve të Bashkuara
UNHCR	-	Komisioneri i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatët
NATO	–	Organizata e Traktatit të Atlantikut të Veriut
OSBE	-	Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë
EDC	-	Komuniteti Evropian të Mbrojtjes
WFP	-	Programi Botëror i Ushqimit
IOM	–	Organizata Ndërkombëtare për Migrim
RSS	–	Republika Socialiste Sovjetike
BRSS	–	Bashkimi i Republikave Socialiste Sovjetike
DCTFA	-	Marrëveshja e thellë dhe Gjithëpërfshirëse e Tregtisë së Lirë
TEZH	-	Tregjeve dhe Ekonomive në Zhvillim
EAQ	-	Evropë dhe Azinë Qendrore
IAE	-	Agjencia Ndërkombëtare e Energjisë
BE	–	Bashkimi Evropian
BB	–	Banka Botërore
SWIFT	-	Shoqëria për Telekomunikacionin Financiar Ndërbankar
SHBA	–	Shtetet e Bashkuara të Amerikës
OECD	-	Organizata për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ekonomik
LSDM	–	Lidhja Social Demokrate e Maqedonisë
PBB	–	Prodhimi i Brendshëm Bruto
CIA	–	Agjencia Qëndror Kundërzbulues Amerikan
FSB	-	Shërbimi Federal i Sigurisë i Federatës Ruse
GRU	-	Shtabi i Përgjithshëm i Forcave të Armatosura të Federatës Ruse
TASS	–	Agjensioni Rus i Lajmeve

Deklaratë:

Vërtetoj se kjo tezë është hartuar nga unë dhe bazohet në punën time. Puna dhe materiali i përdorur është cituar ose paraqitur në referencë. Të gjitha referencat dhe ekstraktet janë cituar, dhe të gjitha burimet e informacionit, duke përfshirë grafikët janë të përmendur në mënyrë specifike.

Tetovë, 2023

Luan Aliu

Abstrakt

Ky punim, ka për qëllim dokumentimin e aktualitetit të luftës midis Ukrainës dhe Rusisë, si dhe ndikimin global të saj. Ngjarja aktuale e luftës/konfliktit me efekt imediat në rajonin tonë dhe më gjërë imponon evidentimin e rrethanave ekonomike si dhe pëprjekjeve për zgjidhje!

Lufta në Ukrainë po shkakton një krizë të madhe humanitare. Ekonomia e Ukrainës po shkatërrohet dhe padyshim gama e pasojave ekonomike do prek globin duke pasur parasysh kompleksitetin ekonomik . Trauma e pësuar nga popullata do të ketë pasoja afatgjate.

E mësipërmja është uvertira dhe ky punim, bazuar në bibliografinë dhe referencat e dhëna, synon të jep pasqurim të kronologjisë të ngjarjeve rreth konfliktit, historisë të konfliktit, pasojave dhe ndikimit të krizës/luftës, të natyrës ekonomike, zhvillimore, reagimit të faktorëve ndërkombëtarë, si dhe këndvështrim të mundësive rreth zgjidhjes diplomatike.

Tema e hulumtuar shpjegon dhe jep të dhëna rreth implikimeve dhe ndikimet Globale, reflekton mbi efektet ekonomike, efektet kundrejt krizës ushqimore si dhe argumenton se politikat e kalibruara me kujdes dhe kanalet diplomatike do të jenë vendimtare në zgjidhjen e pa-parashikuar. Është brengosës fakti që, për shkak të presionit të çmimeve më të larta për ushqimet dhe gjërat e tjera thelbësore, qeveritë mund të joshen të zbatojnë politikat e kontrollit të çmimeve dhe subvencionimit por këto mund të rezultojnë joproduktive në ekonominë globale.

Megjithatë, kapitulli i fundit nënvizon se ajo që nuk duhet neglizhuar është mundësia e një zgjidhje diplomatike dhe se ajo duhet të bazohet në pranimin reciprok të palëve që të jep shpresë për paqe afatgjate. Jemi të kufizuar rreth parashikimeve, ku do mbaroj dhe si do ngjaj situata në afat të mesëm, por kjo nuk duhet të na step nga mundësia e evidentimit që do shërbej si komparacion për të ardhmen, dhe rreth gjëndjes dhe lidhjeve globale, në botën ku sot jetojmë.

Bota ka ndryshuar dhe është fakt se vatrat e zjarrit kudo qofshin, sjellin pengesa në komunikimin dhe lidhjet e natyrës socio-ekonomike, edhe në skajet tjera të globit.

ABSTRACT

This paper aims to document the actuality of the war between Ukraine and Russia, as well as its global impact. The current event of war/conflict with immediate effect in our region and more widely imposes the evidence of the economic circumstances as well as efforts for solutions!

The war in Ukraine is causing a major humanitarian crisis. Ukraine's economy is collapsing and undoubtedly the range of economic consequences will affect the globe given the economic complexity. The trauma suffered by the population will have long-term consequences.

The above is the overture and this paper, based on the bibliography and references provided, aims to provide an overview of the chronology of the events surrounding the conflict, the history of the conflict, the consequences and impact of the crisis/war, of an economic, developmental nature, the response of international factors, as well as a perspective on the possibilities for a diplomatic solution.

The researched topic explains and provides data about the global implications and impacts, reflects on the economic effects, the effects to the food crisis and argues that carefully calibrated policies and diplomatic channels will be decisive in the unforeseen solution. Ominously, due to the pressure of higher prices for food and other essentials, governments may be tempted to implement price control and subsidy policies, but these may prove counterproductive in the global economy.

However, the last chapter underlines that what should not be neglected is the possibility of a diplomatic solution and that it should be based on the mutual acceptance of the parties to give hope for long-term peace. We are limited about predictions, where it will end and what the situation will look like in the medium term, though, this should not stop us from the possibility of recording and evidence that will serve as a comparison for the future, and about the situation and global connections, in the world we live today.

The world has changed, and it is a fact that crises wherever they are, bring obstacles in communication and connections of a socio-economic nature, in other parts of the globe.

АПСТРАКТ

Овој труд има за цел да ја документира актуелноста на војната меѓу Украина и Русија, како и нејзиното глобално влијание. Актуелниот настан на војната/конфликтот со непосреден ефект во нашиот регион и пошироко ги наметнува доказите за економските околности како и на напорите за решенија!

Војната во Украина предизвикува голема хуманитарна криза. Економијата на Украина е во колапс и несомнено опсегот на економските последици ќе влијае на светот со оглед на економската сложеност. Траумата што ја претрпе населението ќе има долгорочни последици.

Горенаведеното е увертира и овој труд, врз основа на дадената библиографија и референци, има за цел да даде преглед на хронологијата на настаните околу конфликтот, историјата на конфликтот, последиците и влијанието на кризата/војната, од економска, развојна природа, одговорот на меѓународни фактори, како и перспектива за можностите за дипломатско решение.

Истражуваната тема објаснува и дава податоци за глобалните импликации и влијанија, ги рефлектира економските ефекти, ефектите против кризата на храна и тврди дека внимателно калибрираните политики и дипломатски канали ќе бидат одлучувачки за непредвиденото решение. Загрижувачки е тоа што поради притисокот на повисоките цени на храната и другите основни производи, владите може да бидат во искушение да спроведат политики за контрола на цените и субвенционирање, но тие може да се покажат како контрапродуктивни во глобалната економија.

Сепак, во последното поглавје се подвлекува дека она што не треба да се занемари е можноста за дипломатско решение и дека тоа треба да се заснова на взаемно прифаќање на страните за да се даде надеж за долгорочен мир. Ограничени сме за прогнозите, каде ќе заврши и како ќе изгледа ситуацијата на среден рок, но тоа не треба да нè спречи од можноста за докази кои ќе послужат како споредба за иднината, како и за ситуацијата и глобалните врски, во светот каде што денес живееме.

Светот се промени и факт е дека кризите каде и да се, носат пречки во комуникацијата и врските од социо-економска природа, и во другите делови на земјината топка.

Hyrje

Më 24 shkurt 2022, Rusia pushtoi Ukrainën në një përshkallëzim të Luftës Ruso-Ukrainase e cila filloi në 2014. Pushtimi ka vrarë dhjetëra mijëra nga të dyja palët. Forcat ruse janë okupatori dhe kanë qenë përgjegjëse për viktimat masive të civilëve dhe për torturimin e ushtarëve ukrainas të kapur.

Pushtimi i Rusisë në Ukrainë përveç shkatrimit midis dy vendeve, do të shkatërrojë jetët e shumë njerëzve larg fushëbetejës dhe në një shkallë edhe agresori do mund të pendohet. Lufta në Ukrainë, po godet një sistem global ushqimor të dobësuar nga Covid-19, ndryshimet klimatike dhe paraqet një goditje energjetike.

Lufta në Ukrainë po shkakton një krizë të madhe humanitare. Më shumë se 12 milionë njerëz vlerësohet të jenë zhvendosur dhe më shumë se 13 milionë kanë nevojë për ndihmë urgjente humanitare. Ekonomia e Ukrainës po shkatërrohet. Trauma e pësuar nga popullata do të ketë pasoja afatgjate.

Ndërprerjet në zinxhirët e furnizimit rajonal dhe rrjetet financiare, si dhe perceptimet e rritura të rrezikut të investitorëve, do të dobësojnë rritjen ekonomike globale. Pushtimi në Ukrainë do të ketë ndikime të gjera ekonomike dhe sociale shumë përtej ndikimit të menjëhershëm që ai tashmë ka në jetën dhe jetesën e atyre në vend. Ideja e pranuar gjerësisht e një krize të kostos së jetesës nuk fillon të kapë peshën e asaj që mund të na presë. Ashtu si sekretari i përgjithshëm i OKB-së, António Guterres, paralajmëroi më 18 maj se periudha e ardhshme kërcënon "spektrin e mungesës globale të ushqimit" që mund të zgjasë me vite¹.

Kostoja e lartë e ushqimeve bazë ka rritur tashmë numrin e njerëzve që nuk mund të jenë të sigurt për të ngrënë mjaftueshëm me 440 milion, në 1.6 miliardë. Gati 250 mijë janë në prag të urisë. Nëse, siç ka të ngjarë, lufta zvarritet dhe furnizimet nga Rusia dhe Ukraina janë të kufizuara, qindra miliona njerëz të tjerë mund të bien në varfëri. Trazirat politike do të përhapen, fëmijët do të ngecin dhe njerëzit do të vdesin nga uria. lufta zvarritet dhe furnizimet nga Rusia dhe Ukraina janë të kufizuara, qindra miliona njerëz të tjerë mund të bien në varfëri. Trazirat politike do të përhapen, fëmijët do të ngecin dhe njerëzit do të vdesin nga uria. lufta zvarritet dhe furnizimet nga Rusia dhe Ukraina janë të kufizuara, qindra miliona njerëz të tjerë mund të bien në varfëri. Trazirat politike do të përhapen, fëmijët do të ngecin dhe njerëzit do të vdesin nga uria.

¹ António Guterres, paralajmëroi se periudha e ardhshme kërcënon "spektrin e mungesës globale të ushqimit" që mund të zgjasë me vite

Lufta po shkakton efekte të valëve globale përmes kanaleve të shumta, duke përfshirë tregjet e mallrave, tregtinë, rrjedhjet financiare, njerëzit e zhvendosur dhe besueshmërinë e tregut.

Në rajonin përreth, një valë e madhe refugjatësh do të ushtrojë presion mbi shërbimet bazë. Dëmi për ekonominë botërore të Rusisë do të rëndojë në flukset e remitancave në shumë vende fqinje.

Zbutja e efekteve të luftës mbi jetët, mjetet e jetesës dhe rritjen ekonomike do të kërkojë politika të kalibruara me kujdes dhe kanalet diplomatike do të jenë vendimtare në zgjidhjen e parashikuar. Kur lufta të qetësohet, do të nevojitet një mobilizim i madh i burimeve për rindërtimin në Ukrainë. Nën presionin e çmimeve më të larta për ushqimet dhe gjërat e tjera thelbësore, qeveritë mund të joshen të zbatojnë politikat e kontrollit të çmimeve dhe subvencionimit, por këto mund të rezultojnë joproduktive. Në vend të kësaj, politikat e kalibruara siç duhet të rrjetit të sigurisë mund të mbrojnë grupet e cenueshme nga çmimet e konsumit shumë më të larta. Autoritetet monetare dhe financiare mund të komunikojnë strategji të qarta, të varura nga të dhënat për të kontrolluar inflacionin, duke forcuar kuadrin makroprudencial për t'u mbrojtur nga stresi financiar. Për të kompensuar dëmin e rritjes afatgjatë, duke përfshirë ndërprerjet në tregtinë globale dhe rrjetet e investimeve, nevojiten reforma për të përmirësuar klimën e biznesit, për të forcuar kapitalin njerëzor dhe për të rritur produktivitetin. Këto ndërhyrje politikash janë edhe më të rëndësishme në dritën e ndikimit negativ të qëndrueshëm të pandemisë në formimin e kapitalit njerëzor.

Reagimi i menjëhershëm ndaj botës perëndimore ishte vendosja e sanksioneve ndaj Rusisë, dhe këto përfshinin një numër të madh të ngrirjeve të aseteve dhe ndalimeve të udhëtimit që synonin pasurinë personale dhe aktivitetet e zyrtarëve, politikanëve dhe biznesmenëve të veçantë rusë. Përveç kësaj, më shumë se 150 kompani shumëkombëshe kanë njoftuar tërheqje të plotë nga Rusia, ndërsa mbi 250 të tjera kanë pezulluar operacionet ose investimet e reja. Subjektet dhe personat në Bjellorusi të lidhur me pushtimin e Rusisë, duke përfshirë institucionet financiare dhe kompanitë e sektorit të mbrojtjes dhe sigurisë, u nënshtrohen ndalimeve të ndryshme të udhëtimit, ngrirjes së aseteve dhe ndalimeve të eksporteve.

Megjithatë, ajo që nuk duhet neglizhuar është se një zgjidhje diplomatike duhet të bazohet në pranimin reciprok se "sovrانيتeti" nuk do të thotë se "qeveria është e lirë të marrë vendimet e saj, pavarësisht nga efektet në sigurinë e vendeve të tjera sovrane". Shtetet e NATO-s vazhdojnë të flasin sikur ky është kuptimi i "sovrانيتetit" dhe për këtë arsye këmbëngulin që Ukraina si një vend sovran duhet të ketë një rrugë drejt anëtarësimit eventual në NATO, duke shtuar se NATO nuk mund të kërcënojë sigurinë ruse sepse është rreptësisht mbrojtëse, megjithatë, duke injoruar se Rusia nuk e sheh kështu.

Përmabajtja

Abstrakt	4
Hyrje	7
1. Kapitulli i Parë – Ukraina - konfliktit Ukraino-Rus dhe historiku i mardhënieve	11
1.1 Ukraina – Konteksti i vendit	11
1.2 Një kronologji e përshkallëzimit të paraluftës	12
i) Aneksimi Rus i Krimesë (2014)	12
ii) Lufta në Donbas.....	13
1.3 Mardhëniet dhe Konflikti midis Rusisë dhe Ukrainës (pas vitit 1991)	14
- Analizë për konfliktin e fundit gjeopolitik midis Rusisë dhe Ukrainës	14
1.4 Sa të rëndësishme janë lidhjet historike dhe kulturore midis Ukrainës dhe Rusisë	17
2. Kapitulli i Dytë – Ndikimi Ekonomiko-Social i Luftës (Ukrainë – Rusi)	21
2.1 Kushtet ekonomike globale para luftës	21
2.2 Ndikimi i luftës për të dy vendet në konflikt (Ukrainën dhe Rusinë)	22
2.3 Ndikimi Rajonal dhe Global	23
2.4 Përshkrim të reagimit imediat ndërkombëtar ndaj pushtimit	26
2.5 Lufta në Ukrainë Implikimet e Inflacionit Global	31
2.6 Lufta në Ukrainë – rreziqet nga kriza globale	33
2.7 Çka duhet bërë për të lehtësuar krizën ushqimore	37
3 Kapitulli i Tretë – ndikimi i konfliktit në Maqedoninë e Veriut dhe Ballkanin Perëndimor	39
3.1 Ndikimet e luftës Ukrainë – Rusi për Maqedoninë e Veriut	39
3.2 Efektet e luftës në Ukrainë në Ballkanin Perëndimor	43
4 Kapitulli i katërt – Mësimet e nxjerra nga konflikti Ukraino -Rus	49
4.1 Çfarë mund të mësojmë nga Konflikti aktual	49
4.2 Mësimet për Diplomacinë, Politikat e Jashtme, Sigurinë dhe Operacionet Ushtake	52
- Diplomacia perëndimore: Mos i hamendësoni ukrainasit	52
- Diplomacinë globale: regjimit të Putinit nuk mund t'i besohet dhe duhet mposhtur	52
- Politikën e jashtme të SHBA: Nuk mund të mbështeten në paqartësitë strategjike	53
- Operacionet ushtarake: Pajisjet nuk fitojnë luftëra, njerëzit e bëjnë	54
- Planifikimin ushtarak: Armët moderne mund të mposhtin forca më të mëdha.....	54
- Për parandalimin: trupat funksionojnë më mirë se kërcënimet me sanksione ekonomike	55
- Për ekonominë globale: Mjetet e reja të konfliktit janë ekonomike dhe të fuqishme	56
- Për shtetin ekonomik: Mos i ndani sanksionet nga objektivat afatgjata	57
- Për shtetin ekonomik: Sanksionet funksionojnë por ato kërkojnë kohë	57
- Për komunikimet strategjike të kohës së luftës: Operacionet e ndikimit	58

-	Për luftën hibride: Mos i injoroni themeloret	59
-	Për sektorin e energjisë: Dekada të diplomacisë mund të zhduken me një pushtim brutal	60
-	Për inteligjencën globale: Rusia nuk është dhjetë metra e gjatë.....	61
-	Pushtuesit e mundshëm: Nuk mund t'i fshehni përgatitjet për një pushtim.....	61
-	Siguria kibernetike: Sektori privat rol kritik operativ në hapësirën kibernetike	62
-	NATO: Aleanca është një institucion me vlerë unike	63
-	Mësimi për Ukrainën: Nuk ka rrugë kthimi për marrëdhëniet me Rusinë.....	63
-	Mësimi për Kinën: Ukraina e sotme nuk është Tajvani i së nesërmes	64
-	Mësimi për Gjermaninë dhe aleatët e saj: Shfrytëzoheni këtë moment për një ndryshim strategjik.....	65
5	Kapitulli i Pestë – Perfundimi –Diplomacia - Perspektiva për Paqe.....	67
5.1	Diplomacia mbetet opsioni i vetëm në Ukrainë	67
5.2	Shqyrtimi i mundësive Diplomatike për t'i dhënë fund luftës në Ukrainë	70
5.3	Perspektivat për bisedimet dhe arritje të paqes	73
6	Kapitulli i Gjashtë - Paraqitjet Tabelare dhe figurative/grafikone.....	79
	Referencet dhe Bibliografia.....	86

1. Kapitulli i Parë – Ukraina - konfliktit Ukraino-Rus dhe historiku i mardhënieve

1.1 Ukraina – Konteksti i vendit

Ukraina, një vend i vendosur në Evropën Lindore, është i dyti më i madhi në kontinent pas Rusisë. Kryeqyteti është Kievi (Kiev), i vendosur në lumin Dnieper në Ukrainën veri-qendrore.

Një Ukrainë plotësisht e pavarur u shfaq vetëm në fund të shekullit të 20-të, pas periudhave të gjata të dominimit të njëpasnjëshëm nga Poloni-Litania, Rusia dhe Bashkimi i Republikave Socialiste Sovjetike (BRSS). Ukraina kishte përjetuar një periudhë të shkurtër pavarësie në 1918-20, por pjesë të Ukrainës perëndimore u sunduan nga Polonia, Rumania dhe Çekosllovakia në periudhën midis dy Luftërave Botërore, dhe Ukraina më pas u bë pjesë e Bashkimit Sovjetik.

Kur Bashkimi Sovjetik filloi të shpërbëhej në vitet 1990–91, legjislatura e Republikës Socialiste Sovjetike (RSS) së Ukrainës shpalli sovranitetin (16 korrik 1990) dhe më pas pavarësinë e plotë (24 gusht 1991), një lëvizje që u konfirmua nga miratimi popullor në një plebishit (dhjetor 1, 1991). Me shpërbërjen e BRSS në dhjetor 1991, Ukraina fitoi pavarësinë e plotë.

Toka - Ukraina kufizohet nga Bjellorusia në veri, Rusia në lindje, Deti Azov dhe Deti i Zi në jug, Moldavia dhe Rumania në jugperëndim, dhe Hungaria, Sllovakia dhe Polonia në perëndim. Në juglindjen e largët, Ukraina ndahet nga Rusia nga ngushtica e Kerçit, e cila lidh Detin Azov me Detin e Zi.

Relievi - Ukraina zë pjesën jugperëndimore të Rrafshit Rus (Rrafshi i Evropës Lindore). Vendi përbëhet pothuajse tërësisht nga fusha të nivelit me një lartësi mesatare prej 175 metra mbi nivelin e detit. Zonat malore si Karpatet e Ukrainës dhe Malet e Krimesë ndodhen vetëm në kufijtë e vendit dhe përbëjnë mezi 5 për qind të sipërfaqes së tij. Sidoqoftë, peizazhi ukrainas ka një farë diversiteti: rrafshnaltat e tij janë të ndara nga malësitë - që kalojnë në një brez të vazhdueshëm nga veriperëndimi në juglindje - si dhe nga ultësira.

Foto: Encyclopedia Britannica, Inc.

1.2 Një kronologji e përshkallëzimit të paraluftës

i) Aneksimi Rus i Krimesë (2014)

Më 20 shkurt 2014, Rusia filloi aneksimin e Krimesë. Më 22 dhe 23 shkurt, trupat ruse dhe forcat speciale filluan të lëviznin në Krime përmes Novorossiysk. Më 27 shkurt, forcat ruse pa shenja filluan avancimin e tyre në Gadishullin e Krimesë. Ata morën pozicione strategjike dhe pushtuan Parlamentin e Krimesë, duke ngritur një flamur rus. Pikat e kontrollit të sigurisë izoluan gadishullin e Krimesë nga pjesa tjetër e Ukrainës dhe kufizuan lëvizjen brenda territorit.

Aneksimi i Krimesë nga Federata Ruse ndodhi pas revolucionit ukrainas të vitit 2014. Më 22-23 shkurt, presidenti rus Vladimir Putin thirri një takim gjithë natën me shefat e shërbimeve të sigurisë për të diskutuar tërheqjen e presidentit të rrëzuar, Viktor Janukoviç, dhe në fund të atij takimi Putin theksoi se "ne duhet të fillojmë të punojmë për kthimin e Krimesë në Rusi. ". Rusia dërgoi ushtarë më 27 shkurt 2014. Krimea mbajti një referendum. Sipas burimeve zyrtare ruse dhe të Krimesë, 95% votuan për ribashkimin me Rusinë. Legjitimiteti i referendumit është vënë në pikëpyetje nga bashkësia ndërkombëtare si në baza ligjore ashtu edhe në ato procedurale.

Në ditët në vijim, ushtarët rusë siguruan aeroportet kryesore dhe një qendër komunikimi. Sulmet kibernetike ruse mbyllën faqet e internetit të lidhura me qeverinë ukrainase, mediat e lajmeve dhe mediat sociale. Sulmet kibernetike gjithashtu mundësonin aksesin rus në telefonat celularë të zyrtarëve dhe anëtarëve të parlamentit ukrainas, duke ndërprerë më tej komunikimet.

Më 1 mars, legjislatura ruse miratoi përdorimin e forcave të armatosura, duke çuar në një dyndje të trupave dhe pajisjeve ushtarake ruse në gadishull. Në ditët në vijim, të gjitha bazat dhe instalimet ushtarake të mbetura ukrainase u rrethuan dhe u rrethuan, duke përfshirë edhe bazën detare jugore. Pasi Rusia aneksoi zyrtarisht gadishullin më 18 mars, bazat dhe anijet ushtarake ukrainase u sulmuan nga forcat ruse. Më 24 mars, Ukraina urdhëroi tërheqjen e trupave; deri më 30 mars, të gjitha forcat ukrainase ishin larguar nga gadishulli.

Më 15 prill, parlamenti ukrainas e shpalli Krimenë një territor të pushtuar përkohësisht nga Rusia. Pas aneksimit, qeveria ruse rriti praninë e saj ushtarake në rajon dhe bëri kërcënime bërthamore. Putin tha se një task forcë ushtarake ruse do të krijohej në Krime. Në nëntor, NATO deklaroi se besonte se Rusia po vendoste armë me aftësi bërthamore në Krime.

ii) Lufta në Donbas

Shfaqja e separatistëve në Donetsk dhe Luhansk filloi me një grup të vogël protestuesish, të pavarur nga kontrolli rus. Rusia e shfrytëzoi këtë, megjithatë, duke nisur një fushatë të koordinuar politike dhe ushtarake kundër Ukrainës. Putin u dha legjitimitet separatistëve kur e përshkroi Donbasin si pjesë të "Rusia e re" (Novorossiya), dhe shprehu hutim se si rajoni ishte bërë ndonjëherë pjesë e Ukrainës.

Autoritetet ukrainase shtypën protestat pro-ruse dhe arrestuan liderët separatistë lokalë në fillim të marsit. Ata liderë u zëvendësuan nga njerëz me lidhje me shërbimet ruse të sigurisë dhe me interesa në bizneset ruse. Deri në prill 2014, qytetarët rusë kishin marrë kontrollin e lëvizjes separatiste, të mbështetur nga vullnetarë dhe materiale nga Rusia, duke përfshirë luftëtarët Çeçen dhe Kozak. Sipas Republika Popullore e Donetskut (DPR) komandant Igor Girkin, pa këtë mbështetje në prill, lëvizja do të ishte shpërbërë, ashtu siç ishte në Kharkiv dhe Odesa. Një referendum i kontestuar për statusin e Oblastit të Donetskut u mbajt më 11 maj.

Këto demonstrata ishin pjesë e një grupi më të gjerë protestash pro-ruse në të gjithë Ukrainën jugore dhe lindore. Ata u përshkallëzuan në njëkonflikt i armatosurmes të mbështetur nga Rusia forcat separatistë të vetëdeklaruarve Donetsk dhe Luhansk Republikat Popullore (DPR dhe LPR respektivisht), dhe qeveria ukrainase. SBU pretendoi se komandantët kryesorë rebelë, duke përfshirë Igor Strelkov dhe Igor Bezler, ishin agjentë rusë. Kryeministri i Republikës Popullore të Donetskut nga maji deri në gusht 2014 ishte një shtetas rus, Aleksandër Borodai.

Pas gushtit 2014, të gjitha pozitat kryesore në Donetsk dhe Luhansk u mbajtën nga shtetas ukrainas. Vullnetarët rusë u raportua se përbënin nga 15% deri në 80% të luftëtarëve, me shumë prej të cilëve thuhet se ishin ish-personel ushtarak. Rekrutimi për kryengritësit e Donbasit u krye hapur në qytetet ruse duke përdorur ose privatevayenkomatobjektet, siç u konfirmua nga mediat ruse.

Rrethanat ekonomike dhe materiale në Donbas nuk krijuan as kushte të nevojshme dhe as të mjaftueshme për një konflikt të armatosur të rrënjosur në vend, të nxitur nga brenda. Ndërhyrja ushtarake e Kremlinit ishte thelbësore për fillimin e armiqësive.

1.3 Mardhëniet dhe Konflikti midis Rusisë dhe Ukrainës (pas vitit 1991)

Historia post komuniste e konfliktit midis Rusisë dhe Ukrainës, dhe rethanat gjeopolitike që i paraprinë konfliktit dhe luftës që po zgjat

Më 24 shkurt 2022, Rusia nisi një "luftë agresioni" kundër një shteti sovran fqinj që cilësohet si krim kundër paqes në përputhje me Marrëveshjen për Ndjekjen dhe Ndëshkimin e Kriminelëve të Luftës të Boshtit Evropian dhe Kartës së Gjykatës Ndërkombëtare Ushtarake të 8 gushtit 1945 që u krijua dhe kodifikua pas Luftës së Dytë Botërore nga paraardhësi i Rusisë, Bashkimi Sovjetik. Ndërsa bota u zgjua me lajmet për shpërthime në vende të ndryshme të Ukrainës dhe u përpoq t'i jepte kuptim deklaratës televizive dhe të shpërndarë gjerësisht të Putinit që jepte arsyetimin e veprimeve ruse, trupat ushtarake ruse dhe aviacioni pushtuan territorin e Ukrainës nga disa drejtime me planin e një marrje të shpejtë të pushtetit dhe krijimin e një administrate "miqësore ndaj Rusisë".

Në këtë kontribut të shkurtër, do të kontekstualizoj këtë ngjarje në historinë bashkëkohore duke shtjelluar historinë post komuniste të konfliktit midis Rusisë dhe Ukrainës, dhe rethanat gjeopolitike që i paraprinë konfliktit dhe luftës që po zgjat, dhe në veçanti, historikun e marrëdhënieve pas rënies së Bashkimit Sovjetik.

Me rënien e Bashkimit Sovjetik në 1991, u lehtësua krijimi i shteteve të reja të pavarura që ishin të lira nga paraardhësit e tyre kolonialë dhe të pavarur nga ideologjitë amerikane (kapitaliste) ose sovjetike (komuniste) (Averre dhe Wolzok, 2016). Kohët e fundit, trashëgimia e luftës së ftohtë në botën bashkëkohore ka filluar të shfaqet në formën e konflikteve moderne gjeopolitike. Kjo është veçanërisht e dukshme kur analizohet konflikti i vazhdueshëm midis Ukrainës dhe Rusisë, në të cilin është e qartë se lidhjet historike dhe kulturore dhe mosmarrëveshjet e gazit që rrjedhin nga Lufta e Ftohtë kanë qenë komponentë me ndikim në konfliktet e fundit gjeopolitike midis dy kombeve, të cilat më pas kanë çuar në aneksimin e Krimesë.

- Analizë për konfliktin e fundit gjeopolitik midis Rusisë dhe Ukrainës

Fundi i Luftës së Ftohtë në 1991, ndezi diskutime mes komentuesve që po përpiqeshin t'i jepnin kuptim botës. Fukuyama (1992) u bazua në veprat e Karl Marksit dhe zhvilloi argumentin se lufta e ftohtë mund të përfaqësonte 'fundin e historisë'. Ai e shtjelloi këtë deklaratë duke thënë se dështimi i komunizmit dhe shpërbërja e Bashkimit Sovjetik nënkuptonte se nuk kishte më kundërshtime ndaj

kapitalizmit dhe demokracisë liberale, duke rezultuar kështu në fundin e historisë. Ndryshe nga kjo, shohim se ka pasur kuptime të reja që i janë atribuar pushtetit, gjeografisë dhe rendit botëror (Barber 1996: P.16). Kështu, duke udhëhequr një zhvendosje nga gjeopolitika e parashikuar e prezencës territoriale dhe blloqeve hapësinore drejt dominimit të tanishëm nga gjeo-ekonomia, ku vendet tani po konkurrojnë hapësinorisht dhe politikisht për supremaci ekonomike dhe burime (Vihma, 2018). Kjo luftë për supremaci ekonomike dhe burime është veçanërisht e dukshme kur analizohet 'kriza e Krimesë' e fundit ku Rusia aneksoi ilegalisht Gadishullin e Krimesë. Ku pozicioni gjeografik i Krimesë dhe aksesit në 'Detin e Zi' ka një rëndësi strategjike për shkak të aksesit të Krimesë në depozitat e energjisë në det të hapur (Bebler, 2015). Edhe pse lidhjet historike dhe kulturore midis dy kombeve ishin gjithashtu me ndikim në aneksimin e fundit të Krimesë. Dëshira më e fundit e Ukrainës për të forcuar lidhjet me Evropën, veçanërisht pas revolucionit ukrainas, ka qenë një shkak për shqetësim për Rusinë dhe ka qenë një faktor me ndikim në konfliktin e fundit midis dy kombeve. Konflikti i vazhdueshëm midis Ukrainës dhe Rusisë, ka qenë në qendër të diskursit të fundit gjeopolitik.

Krimea ishte më parë brenda kufirit territorial të Bashkimit Sovjetik dhe ishte nën kontrollin e Federatës Ruse Sovjetike të Republikave Socialiste (RSFSR). Në vitin 1954, Krimea u transferua nga RSFSR në Republikën Socialiste Sovjetike të Ukrainës (UkrSSR) dhe udhëheqësin sovjetik Nikita Hrushov (Averre dhe Wolzuck, 2016). Pas shpërbërjes së Bashkimit Sovjetik në 1991, Rusia ende mbante kontrollin mbi portin detar Sevastopool në Krime, që kishte flotën e marinës ruse të stacionuar në detin e zi. Me formulimin e aktit të Memorandumit të Budapestit në 1994 u ra dakord gjithashtu për të garantuar respektimin e sovranitetit të Ukrainës, dhe në këmbim Ukraina transferoi armët bërthamore të mëparshme sovjetike përsëri në territorin rus (Poladian dhe Drăgoi, 2015). Që kur Ukraina fitoi pavarësinë e saj në 1991, një seri konfliktesh të vazhdueshme midis dy kombeve, ka rezultuar që Ukraina të mos jetë në gjendje të zbatojë në mënyrë adekuate formatin e dëshiruar demokratik. E cila është pjesërisht për shkak të dobësive ekonomike të vendit dhe politikës së jashtme që priret të jetë pro-ruse ose pro-evropiane (Vihma dhe Wigell, 2016).

Duket qartë që në vitet e fundit, konfliktet midis dy kombeve janë intensifikuar dhe kështu kanë çuar në protesta masive në Ukrainë dhe në vrasjen e civilëve. Në vitin 2013, presidenti Viktor Janukoviç hodhi poshtë një marrëveshje tregtare të BE-së dhe në vend të kësaj zgjodhi të bashkohej me bllokun tregtar të Rusisë që do të ndihmonte në formimin e një Unioni Euroaziatik. Kjo shkaktoi protesta masive në të gjithë Ukrainën dhe në përgjigje të protestës masive, Yanukovych u përpoq të pushonte protestat duke udhëzuar forcat ukrainase të përdornin dhunën që çoi në vdekjen e deri në 88 njerëzve (Bebler,

2015). Në ngjarjet që pasuan me shpejtësi pas refuzimit të marrëveshjes tregtare të BE-së, Yanukovych u dëbua nga vendi nga protestuesit anti-qeveritar dhe Rusia pushtoi Gadishullin e Krimesë në një përpjekje për të rikthyer ndikimin e saj në Ukrainë. Kjo u prit më pas nga armiqësia mes zyrtarëve ukrainas, të cilët e deklaruan atë si 'të paligjshme', duke vënë në pikëpyetje metodat praktike gjeopolitike të Rusisë. Si përgjigje, ushtria ukrainase u vendos në Krime për të luftuar kundër forcave rebele. Megjithatë, ushtria ruse pushtoi Krimenë në mbështetje të rebelëve që tashmë po luftonin kundër ushtrisë ukrainase, dhe përfundimisht i tejkaloi forcat ukrainase, duke rezultuar kështu që Rusia të pretendonte Krimenë si pjesë të territorit të saj (Poladian dhe Drăgoi, 2015). Kjo u prit me një dënim të ashpër ndërkombëtarisht nga spektatorët të cilët e shihnin aneksimin e Krimesë si shkelje të integritetit territorial dhe duke treguar një shpërfillje të plotë të ligjeve ndërkombëtare (Toal, 2016). Kjo u pasua me vendosjen e masave kufizuese dhe sanksioneve nga BE.

Aneksimi i Krimesë më pas krijoi një zonë tampon. Krijimi i një 'zone tampon' midis Ukrainës dhe Rusisë është krahasuar me fillimet e Luftës së Ftohtë, e cila pa krijimin e zonave tampon për shkak të përhapjes së komunizmit, e cila veproi si një zonë mbrojtëse mbrojtëse për BRSS (Landovský, 2013)². Komentatorët e kanë përdorur këtë për të formuluar argumentin se kjo është një përsëritje e ngjarjeve që janë të ngjashme me atë të Luftës së Ftohtë, duke rezultuar kështu tek komentuesit që i referohen konfliktit të fundit të Krimesë si fillimi i 'luftës së re të ftohtë' (Musiyyenko dhe Abrahám, 2016).). Mundësia e hapjes së Ukrainës ndaj ndikimit evropian pikërisht në një tjetër nga kufijtë e Rusisë është përdorur pjesërisht si justifikim nga Rusia për të pushtuar Krimenë dhe për të marrë nën kontroll pjesë të Ukrainës lindore.

Shoqëruar me shqyrtimin ndërkombëtar që pasoi, erdhi edhe një diskutim për motivet pas aneksimit të Krimesë nga Rusia, me disa komentues që besonin se ishte përpjekja e Rusisë për të rivendosur hegjemoninë në kufijtë territorialë që më parë ishin nën sundimin sovjetik (Bebler, 2015). Ish-ambasadori i SHBA-së në Kombet e Bashkuara i bëri jehonë kësaj deklaratë, në të cilën ai iu referua aneksimit të gadishullit të Krimesë si një përpjekje e Vladimir Putin për të rivendosur dominimin rus në territorin që më parë ishte i pushtuar nga Bashkimi Sovjetik. Ky akt tregon se Ukraina është çmimi më i madh i Rusisë dhe se pushtimi i fundit i Krimesë është një hap në atë drejtim (Toal, 2016). Përpjekja e Rusisë për të inkorporuar Ukrainën në Bashkimin e propozuar Euroaziatik, demonstroi synimin rus për të risovetizuar hapësirën ish-sovjetike. Ukraina do t'i mundësonte Rusisë të ushtronte ndikim ekonomik

² Krijimi i një 'zone tampon' midis Ukrainës dhe Rusisë është krahasuar me fillimet e Luftës së Ftohtë, e cila pa krijimin e zonave tampon për shkak të përhapjes së komunizmit, që veproi si një zonë mbrojtëse mbrojtëse për BRSS (Landovský, 2013)

dhe politik më tej në Evropë, duke e bërë kështu Bashkimin Euroaziatik një entitet më të fuqishëm (Bebler, 2015). Aneksimi i Gadishullit të Krimesë shfaq ngjashmëri të mëtejshme me luftën e ftohtë për shkak të përdorimit të taktikave strategjike ushtarake në pushtimin e Krimesë. Presidenti Obama iu referua pushtimit të Krimesë si një shtet që po regresohet ndaj sjelljeve të mëparshme që u përdorën në kontekstin e luftës së ftohtë për të përhapur komunizmin dhe për të pushtuar territorin (Toal, 2016). Këto ngjarje, kanë ilustruar më së miri, se si lufta e ftohtë vazhdon të mbajë ndikim në konfliktet bashkëkohore gjeopolitike.

1.4 Sa të rëndësishme janë lidhjet historike dhe kulturore midis Ukrainës dhe Ruisë

Duke analizuar historinë, bëhet e qartë se Ukraina ishte një pjesë integrale e BRSS, gjatë së cilës kultura dhe gjuha ruse ishin në ballë të jetës ukrainase (Bebler, 2015). Pas shpërbërjes së Bashkimit Sovjetik në vitin 1991, Ukraina fitoi pavarësinë e saj dhe me këtë erdhi edhe formimi i identitetit kombëtar të vendit. Identiteti kombëtar shpesh përkufizohet si "i përket një territori ose vendi me një kufi ose një sistem të përbashkët politik" (Andreouli dhe Howarth, 2012). Megjithatë ky përkufizim i identitetit kombëtar mban të vërtetën, ai neglizhon faktin që identiteti kombëtar i dikujt mund t'i referohet gjithashtu një grupi që ka besime, gjuhë ose kulturë të përbashkët që i kapërcen kufijtë e shteteve kombe (Jones et al, 2014).

Kur shikojmë konfliktin aktual midis Ukrainës dhe Ruisë, shohim se si lidhjet gjuhësore, kulturore dhe historike janë të gjithë komponentë të ndërthurur që po kontribuojnë në konfliktin midis dy kombeve. Ndërsa, kur analizohet demografia gjuhësore dhe kulturore në Ukrainë, bëhet e qartë se ekziston një ndarje midis Ukrainës Lindore e cila ka lidhje të ngushta historike dhe kulturore me Rusinë dhe pjesës tjetër të vendit që identifikohet të jetë ukrainas. Kjo është e evidente nga referendumi i Krimesë që u mbajt më 18 mars 2018, ku u mbajt një votim në Krime për të përcaktuar nëse qytetarët e Krimesë donin t'i bashkoheshin Ruisë. Votimi tregoi se shumica dërrmuese e njerëzve që jetonin brenda Krimesë ishin në mbështetje të idesë së bashkimit me Rusinë. Edhe pse votimi ngjalli polemika, me BE-në që e etiketon votën si të paligjshme, edhe SHBA-të theksojnë më tej paligjshmërinë e votës. Rezultati i votimit thekson më tej lidhjet e ngushta historike, kulturore midis Krimesë dhe Ruisë (Bebler, 2015)³.

³ Rezultati i votimit thekson më tej lidhjet e ngushta historike, kulturore midis Krimesë dhe Ruisë (Bebler, 2015)

Ndikimi i luftës së ftohtë në lidhjet historike, kulturore dhe gjuhësore mes dy kombeve është i pamohueshëm. Shpërbërja e Bashkimit Sovjetik, si pasojë e drejtpërdrejtë e luftës së ftohtë, ka rezultuar që qytetarët ukrainas lindorë dhe qytetarët e Krimesë shfaqin ende një lidhje të ngushtë me Rusinë, duke mbështetur kështu nocionin se identiteti kombëtar i dikujt mund të kapërcejë kufijtë e kombit – thekson dhe gjithashtu thekson se si pasojat e luftës së ftohtë vazhdojnë të jenë një ndikim në konfliktet moderne gjeopolitike. Rezultati i votimit thekson më tej lidhjet e ngushta historike, kulturore midis Krimesë dhe Ruisë (Bebler, 2015).

Mosmarrëveshja e vazhdueshme e gazit midis dy kombeve ka kontribuar më tej në konfliktet e fundit gjeopolitike dhe gjithashtu ka pasur implikime më të gjera në pjesën tjetër të Evropës. Sistemi aktual i transmetimit të gazit natyror të Ukrainës u ndërtua fillimisht në 1940 - 1941 si pjesë e një sistemi të unifikuar të gazit për Bashkimin Sovjetik dhe u zhvillua më tej në një eksport gazi në Evropë midis viteve 1970 -1980 (Randall, 2011). Si BE ashtu edhe Rusia kanë qenë shumë të varura nga Ukraina për shkak të 80% të gazit natyror të BE-së që udhëton përmes Ukrainës (Dalby, 2007). Kjo mbështetje në gazin rus që kalon transit përmes Ukrainës nga vendet evropiane, do të thotë se çdo konflikt i mundshëm midis Ruisë dhe Ukrainës mund të ngadalësojë ndjeshëm sasinë e gazit në dispozicion që mund të përdoret për konsum individual të çdo vendi (Landovský, 2013).

Ky shqetësim çoi në krijimin e fundit të sistemit të gazsjellësit veri. Tubacioni transporton gaz natyror nga Rusia në Evropë përmes Detit Baltik. Tani po zhvillohen diskutime të mëtejshme për ndërtimin e Rrymës Veriore 2 që do të transportonte gaz natyror nga Evropa Lindore në Gjermaninë veriore. Megjithatë, ka pasur shumë polemika rreth projektit, si shtetet baltike ashtu edhe ish-shtetet sovjetike argumentojnë se ai do të rrisë varësinë e Evropës nga Rusia (Huotari, 2011). Varësia aktuale e Ruisë nga tubacionet e gazit ukrainas është argumentuar se është arsyeja pse Rusia nuk do të rrezikojë një luftë të madhe. Dhe kështu, komentuesit kanë argumentuar se krijimi i gazsjellësit verior 2 mund të jetë katalizator për një luftë tjetër të ftohtë (Randall, 2011).

Konflikti aktual i 'gazit' midis Ukrainës dhe Ruisë e ka origjinën nga periudha e Luftës së Ftohtë (Randall, 2011). Konflikti argumentohet të jetë pasojë e drejtpërdrejtë e shpërbërjes së Bashkimit Sovjetik. Ndërtimi i sistemit të transmetimit të gazit natyror në vitet 1940 – 1941 si pjesë e Bashkimit Sovjetik, dhe zhvillimi i mëtejshëm i eksportit të gazit në Evropë midis viteve 1970 – 1980, tregon se si ndërtimi i këtyre tubacioneve gjatë përhapjes së komunizmit dhe gjatë luftës së ftohtë. periudha vazhdon të ketë ndikim në konfliktet aktuale gjeopolitike. Siç shihet nga mosmarrëveshja e vazhdueshme midis Ukrainës dhe Ruisë për gazin natyror. Shpërbërja e Bashkimit Sovjetik ka bërë që

këto dy kombe që më parë ishin pjesë e të njëjtit shtet socialist, tani po përfshihen në konflikt që i atribuohet shpërbërjes së Bashkimit Sovjetik.

Kur analizohen motivet pas aneksimit të Krimesë nga Rusia, baza kritike detare e Ruisë në Sevastopol, e shoqëruar me aksesin e shpejtë të 'porteve të Detit të Zi' në Ballkan, Lindjen e Mesme janë argumentuar nga komentuesit për të demonstruar qëllimin e Ruisë për të ushtruar dominim mbi të dyja vendet. ish-rajoni sovjetik dhe vendet përreth detit të zi (Turqia, Bullgaria, Rumania dhe Ukraina) (Bebler, 2015). Qasja e drejtpërdrejtë në Detin Mesdhe që baza detare e Sevastopol lehtëson, do t'i mundësojë Ruisë të ketë akses në rezervat detare të naftës dhe gazit në pronësi të Krimesë, duke çimentuar kështu pozicionin e Ruisë si një nga prodhuesit më të mëdhenj të energjisë në botë (Huotari, 2011). Ngjashëm me përpjekjen e Ruisë për të krijuar gazsjellësin verior 2, aneksimi i Krimesë ilustron se si Rusia po përpiqet të fitojë epërsi ekonomike dhe burime (Vihma, 2018). Duke demonstruar më tej një mundësi për konfliktet e mëparshme të Luftës së Ftohtë.

Mundësia e hapjes së Ukrainës ndaj ndikimit evropian pikërisht në një tjetër nga kufijtë e Ruisë është përdorur pjesërisht si justifikim nga Rusia për të pushtuar Krimenë dhe për të marrë nën kontroll pjesë të Ukrainës lindore. Anëtarësimi më i fundit në DCTFA (Marrëveshja e Thellë dhe Gjithëpërfshirëse e Tregtisë së Lirë) në 2016, ka theksuar justifikimin e Ruisë për aneksimin e Krimesë. DCTFA do t'i mundësojë Ukrainës të ketë akses në një pjesë të tregut të vetëm të BE-së, i cili do të lehtësojë lëvizjen e mallrave dhe udhëtimin e njerëzve në Ukrainë, duke e bërë kështu Ukrainën më eurocentrike dhe më pak të varur nga Rusia (Musiyenko dhe Abrahám, 2016). Kjo më tej mbështet argumentin e bërë nga Vihma (2018) se vendet tani po konkurrojnë politikisht për supremaci ekonomike dhe burime.

Zgjedhja e Ukraina për t'u bashkuar me DCTFA do të pengojë aksesin dhe ndikimin rus në ekonominë dhe burimet e Ukrainës, dhe kështu do të parandalojë Moskën që të sjellë ndikim të mëtejshëm më thellë në territorin evropian. Konflikti midis Ukrainës dhe Ruisë ka ilustruar se si lufta e ftohtë vazhdon ende të formësojë konfliktin aktual gjeopolitik, dhe më tej hedh poshtë teorinë e Fukuyama (1992) se fundi i luftës së ftohtë përfaqëson fundin e historisë. Ndryshe nga kjo, shohim se lufta e ftohtë vazhdon të jetë ndikuese në konfliktet aktuale gjeopolitike dhe më tej hedh poshtë teorinë e Fukuyama (1992) se fundi i luftës së ftohtë përfaqëson fundin e historisë.

Si përfundim, në analizën e konfliktit të Ukrainës dhe Ruisë bëhet e qartë se lufta e ftohtë vazhdon të jetë ndikuese në konfliktet bashkëkohore gjeopolitike. Lidhjet historike dhe kulturore të shoqëruara me konfliktet e vazhdueshme të gazit midis dy kombeve, tregojnë se si lufta e ftohtë ka

formësuar konfliktin midis dy kombeve. Zhvendosja nga gjeopolitika e parashikuar e pranisë territoriale dhe blloqeve hapësinore në fokusin në gjeo-ekonominë është evident kur analizohet aneksimi i Krimesë, i cili do t'i sigurojë Ruisë akses në rezervat e naftës dhe gazit të Krimesë dhe do t'i mundësonte Ruisë të bëhet një nga më të mëdhenjtë në botë. prodhuesit e energjisë (Vihma, 2018). Përveç kësaj, kur shikohet shteti i mëparshëm sovjetik, nocioni i nacionalizmit vihet në pikëpyetje, me Krimenë dhe Ukrainën lindore që përmbajnë një popullsi të lartë ruse, duke i mundësuar kështu Ruisë të justifikojë aneksimin e Krimesë.

2. Kapitulli i Dytë – Ndikimi Ekonomiko-Social i Luftës (Ukrainë – Rusi)

*Implikimet e luftës në Ukrainë për ekonominë globale*⁴

2.1 Kushtet ekonomike globale para luftës

Ekonomia globale tashmë po ngadalësohej përpara shpërthimit të armiqësive. Pas arritjes së rreth 5.5 përqind në vitin 2021, rritja globale pritej të ngadalësohej në 4.1 përqind në 2022 dhe 3.2 përqind në 2023 (figura 1.A; Banka Botërore 2022a). Ngadalësimi i parashikuar reflektoi shpërthime të përhershme të COVID-19, shterimin e kërkesës së ndrydhur, ulje të mbështetjes së politikës monetare dhe fiskale dhe ndërprerje të vazhdueshme të ofertës. Këto parashikime maskuan perspektiva të pabarabarta, me atë të Tregjeve dhe Ekonomive në Zhvillim (TEZH-ve) që mbesin ndjeshëm pas ekonomive të përparuara (figura 1.B).

Para pushtimit, ekonomia e Ukrainës ishte duke u rikuperuar ngadalë nga pandemia, pasi zvarritjet nga çmimet e larta të energjisë dhe konsolidimi fiskal kompensuan pjesërisht rritjen e eksporteve nga një korrije e fortë dhe përmirësimi i kërkesës së brendshme mes lehtësimit të kufizimeve të COVID-19. Një rimëkëmbje me bazë të gjerë varej nga përfundimi i reformave kyçe për të stimuluar rritjen e udhëhequr nga sektori privat dhe krijimin e vendeve të punës duke adresuar pengesat në investime. Pas rimëkëmbjes së fortë në vitin 2021, rritja në Rusi u caktua të zbutet në 2.4 për qind në vitin 2022. Rimëkëmbja e vazhdueshme u pengua nga inflacioni i lartë, mbështetja më e shtrënguar e politikës makroekonomike, tensionet në rritje gjeopolitike dhe çështjet e vazhdueshme strukturore. Pavarësisht këtyre erërave të kundërta, Rusia kishte akumuluar pengesa të konsiderueshme makroekonomike në vitet e fundit. Pas aneksimit të Krimesë dhe rënies së çmimit të naftës në vitet 2014-16, Rusia prezantoi një objektiv inflacioni, fleksibiliteti i kursit të këmbimit dhe një rregull fiskal që i drejton të ardhurat e tepërta të naftës dhe gazit në Fondin Kombëtar të Pasurisë. Ajo kishte akumuluar gjithashtu rezerva të konsiderueshme valutore ndërsa kishte një suficit të madh të llogarisë korrente, i cili arriti një rekord prej 159 miliardë dollarësh në një bazë të përhershme 12-mujore në shkurt 2022.

⁴ Ky kapitull në të shumtën e rasteve i reforohet dhe shfrytëzon të dhëna nga punimet në "Implikimet e luftës në Ukrainë për ekonominë globale" nga Justin Damien Guénette, Philip Kenworthy and Collette Wheeler

2.2 Ndikimi i luftës për të dy vendet në konflikt (Ukrainën dhe Rusinë)

Lufta ka shkaktuar një krizë të madhe humanitare në Ukrainë. Qendrat urbane në shumë pjesë të vendit janë dëmtuar rëndë, tranziti detar, rrugor dhe hekurudhor janë ndërprerë rëndë dhe infrastruktura jetike e shërbimeve ekonomike dhe sociale duke përfshirë prodhimin e energjisë, infrastrukturën dixhitale, urat dhe portet janë shkatërruar ose bërë të papërdorshme. Nga fundi i marsit, gati 6 milionë ukrainas kishin pak ose aspak akses në ujë të sigurt. Rreth 12 milionë njerëz vlerësohet të jenë zhvendosur që nga mesi i prillit dhe një numër i ngjashëm njerëzish - veçanërisht të moshuarit dhe të pafuqishmit - kërkojnë urgjentisht ndihmë humanitare (UNHCR 2022). Lufta gjithashtu po gërryen ndjeshëm kapitalin njerëzor. Ka të ngjarë të ketë një ndikim veçanërisht të mprehtë të fëmijët duke rritur kequshqyerjen dhe ngecjen, duke reduktuar vitet e shkollimit dhe duke përkeqësuar rezultatet e tregut të punës (Akresh, Caruso dhe Thirumurthy 2022; Acosta et al 2020).

Për të mbështetur ekonominë dhe për të lehtësuar presionet mbi rezervat dhe bankat, Ukraina vendosi masa emergjente financiare (përfshirë kontrollin e kapitalit dhe kufizimet e sektorit bankar) dhe njoftoi shtyrjen e taksave, duke përmbushur plotësisht detyrimet e borxhit të brendshëm dhe të jashtëm. Këto masa kanë ndihmuar në parandalimin e kolapsit financiar. Aktiviteti ekonomik në Ukrainë është bërë i pamundur në disa zona, me luftën duke shkatërruar një sasi kritike të infrastrukturës prodhuese dhe duke i detyruar bizneset të mbyllen. Tregtia e mallrave është ndaluar, pasi rrugët e dëmtuara të tranzitit pengojnë dërgesën nga toka, ndërsa humbja e aksesit në Detin e Zi ndërpret të gjithë tregtinë detare, e cila përbën gjysmën e eksporteve të Ukrainës. Lufta pritet të përgjysmojë prodhimin në vitin 2022, me PBB të bjerë rreth 45 për qind. sipas Përditësimit të publikuar së fundmi nga Banka Botërore për Evropën dhe Azinë Qendrore (Tabela 1; Banka Botërore 2022b). Parashikimi supozon se lufta do të vazhdojë edhe për disa muaj të tjerë, por mbetet e kufizuar në zonat gjeografike ku po ndodh aktualisht. Në vazhdim, Ukraina do të kërkojë ndihmë shtesë të jashtme financiare dhe borxhi i saj ka të ngjarë të ristrukturohet për të mbështetur një rindërtim dhe rimëkëmbje të fuqishme dhe për të ankoruar qëndrueshmërinë fiskale.

Në Rusi, çmimet e aktiveve financiare kanë pësuar humbje të rënda, me ekonominë që ka gjasa të mbetet në rrezik të trazirave financiare për të ardhmen e parashikueshme. Akumulimet e borxhit rus në dollarë janë rritur, ndërsa aktiviteti në bursën e Moskës u pezullua midis 25 shkurtit dhe 24 mars

pas rënieve të mprehta të çmimeve të kapitalit (figura 2.A). Tregtimi i letrave me vlerë ruse është pezulluar gjithashtu në shumë bursa ndërkombëtare, me Deutsche Boerse, për shembull, që ndaloi të gjitha tregtimet me letrat me vlerë ruse deri në njoftimin e mëtejshëm në fillim të marsit. Vlera e rublës ra deri në 40 për qind në dy javë pas fillimit të luftës, por që atëherë është ringjallur ndjeshëm pasi u vendosën kontrollet e kapitalit, me autoritetet ruse duke ndërmarrë hapa të shumtë për të parandaluar të huajt që shesin asete në rubla ose valutë të fortë largimin Vendi. Për të ndihmuar në kufizimin e zhvlerësimit të rublës dhe inflacionit që pasoi, CBR rriti normën e interesit të politikës së saj me 10.5 pikë përqindjeje në fund të shkurtit, në 20 përqind; më pas e uli atë në 17 për qind më 8 prill, ndërsa presionet mbi rublën u pakësuan. Në fund të marsit, qeveria ruse kishte njoftuar se do të kërkonte që importet evropiane të energjisë të faturoheshin në rubla. Vendet evropiane i kanë rezistuar ndryshimit të propozuar të kushteve të pagesës dhe është ende e paqartë nëse dhe si do të zbatohet.

2.3 Ndikimi Rajonal dhe Global

Disa ekonomi në Evropë dhe Azinë Qendrore (EAQ) janë goditur veçanërisht rëndë për shkak të lidhjeve të forta me Rusinë dhe, në një masë më të vogël, Ukrainën. Lidhjet përmes tregtisë, dërgesave të emigrantëve, mallrave dhe kanaleve të besimit janë veçanërisht të ngushta në Evropën Lindore, Kaukazin e Jugut dhe Azinë Qendrore (figurat 2.B dhe 2.C). Një ngadalësim i madh në Rusi dhe Ukrainë do të ndikojë në vendet fqinje përmes ndërprerjeve të flukseve tregtare, financiare dhe të remitancave; shkëputja e zinxhirëve të furnizimit dhe e lidhjeve të transportit, ndikimet në lidhjen dixhitale dhe shërbimet përkatëse; dhe perceptimet e rritura të rrezikut nga investitorët. Çmimet më të larta të energjisë kanë efekte të rëndësishme negative në përballueshmërinë dhe qëndrueshmërinë financiare të shërbimeve të energjisë elektrike dhe ngrohjes. Remitancat nga Rusia përbëjnë një pjesë të konsiderueshme të PBB-së në ekonomi si Taxhikistani dhe Republika e Kirgistanit (figura 2.D). Vlera reale e remitancave nga Rusia pritet të bjerë ndjeshëm nëpërmjet një kombinimi të aktivitetit të reduktuar ekonomik dhe një rubla më të dobët. Rusia, dhe në një masë më të vogël Ukraina, janë gjithashtu destinacione kryesore eksporti për disa ekonomi të EAQ-s dhe një burim i rëndësishëm turistësh në disa vende të rajonit. Për pasojë, rritja në EAQ, duke përfshirë Rusinë dhe Ukrainën, pritej të ngadalësohet ndjeshëm nga 7.8 përqind në 2021 në 2.2 përqind në 2022 (Banka Botërore 2022b).

Jashtë EAQ, ekspozimi i drejtpërdrejtë ekonomik ndaj Rusisë dhe Ukrainës është përgjithësisht i vogël (Tabela 1). Rusia dhe Ukraina përbëjnë së bashku 2.2 për qind të PBB-së globale, 2.2 për qind të

eksporteve globale dhe 1.7 për qind të importeve globale, dhe një pjesë të papërfillshme të aseteve globale të investimeve të huaja direkte dhe pretendimeve bankare. Gati gjysma e eksporteve nga Rusia përbëhet nga lëndë djegëse dhe produkte të lidhura me energjinë. Ndërsa disa juridiksione kanë treguar plane për të hequr gradualisht importet ruse të energjisë, aktualisht energjia nuk është sanksionuar drejtpërdrejt përtej ndalimeve të importit të SHBA, Britanisë së Madhe dhe Kanadasë për hidrokarburet ruse. Megjithatë, eksportet e energjisë po ndikohen në mënyrë indirekte, për shembull përmes vështirësive në kryerjen e transaksioneve ose sigurimit. Lidhjet e Eurozonës me Rusinë janë të vogla dhe kanë rënë që nga viti 2014; Lidhjet e Kinës me Rusinë janë rritur, por mbeten të kufizuara. Rusia ishte burimi i gjashtë më i madh i turizmit në botë në vitin 2019 (sipas shpenzimeve) dhe një rënie e madhe e turistëve rusë do të jetë evidente për turizmin global. Për shumicën e ekonomive të rajonit, lidhjet tregtare dhe financiare janë shumë më të forta me zonën e euros sesa Rusia.

Megjithatë, lufta jehoj globalisht përmes tregjeve të mallrave dhe financiare, si dhe flukseve të refugjatëve. Konflikti tashmë ka shkaktuar krizën më të madhe të refugjatëve në Evropë që nga Lufta e Dytë Botërore, rritje të çmimeve të mallrave, ndërprerje të tregtisë globale dhe paqëndrueshmëri të tregut financiar. Përhapjet nga lufta pritet të jenë negative në neto për shumicën e TEZH-ve dhe kanë kontribuar në uljen e rritjes afatshkurtër në rajonet e Paqësorit të Azisë Lindore dhe Azisë Jugore (Banka Botërore 2022c; Banka Botërore 2022d). Efekti neto ka të ngjarë të jetë gjithashtu negativ për Amerikën Latine dhe Karaibe, megjithë prevalencën e eksportuesve neto të mallrave në rajon, si një reagim i ngadaltë i ofertës, shtrëngimi i importuesve të energjisë dhe implikimet për inflacionin dhe politikën monetare më shumë se kompensuar potencialin. fitimet nga eksporti (Banka Botërore 2022e). Në të kundërt, rajoni i Lindjes së Mesme dhe Afrikës së Veriut në tërësi ka të ngjarë të shohë përmirësime drejt rritjes afatshkurtër pasi përfitimet neto të çmimeve shumë më të larta të naftës për eksportuesit e naftës tejkalojnë humbjet neto për importuesit e naftës në rajon (Banka Botërore 2022f). Gjitha këto do të kenë pasoja që mund të kenë efekte të afatgjate në mungesë të një përgjigjeje të fortë politike.

Refugjatët dhe remitancat. Lufta ka çuar në një krizë të madhe refugjatësh. Mbi 7 milion njerëz janë zhvendosur brenda Ukrainës, ndërsa UNHCR raporton numrin e refugjatëve (në vendet fqinje) në 4.7 milion që nga 15thprill (IOM 2022; Portali i të Dhënave i UNHRC 2022). Një pjesë e madhe e refugjatëve janë gra dhe fëmijë. Nga rreth 7.5 milionë fëmijë në Ukrainë, 4.3 milionë (57 përqind e totalit) janë zhvendosur: 1.8 milion (24 përqind e totalit) vlerësohet të kenë ikur në vendet fqinje si refugjatë dhe 2.5 milion të tjerë (33 përqind e totalit).) janë të zhvendosur brenda vendit (IOM 2022; UNHRC 2022).

Vala e refugjatëve nga Ukraina do të prekë ekonominë e Evropës Qendrore. Kjo do të testojë aftësinë e tyre për të mobilizuar ndihma për të përmbushur nevojat imediate. Sistemet e shëndetësisë, arsimit dhe mbrojtjes sociale në disa vende pritëse kishin tashmë sfida për të ofruar shërbime në zona më të largëta dhe për të përfshirë grupet e marginalizuara. Kjo mund të ndikojë në aftësitë e vendeve pritëse për të ofruar shërbime bazë dhe të ndikojë tek refugjatët. Mbështetja do të jetë e nevojshme si për refugjatët ashtu edhe për komunitetet pritëse për të shmangur dërrmimin e shërbimeve publike lokale.

Më shumë se 4.7 milionë njerëz janë larguar nga Ukraina që nga pushtimi rus (figura 5.C). Në nivel global, nivelet e refugjatëve ishin tashmë në një nivel historik në vitin 2020 me mbi 26 milionë të zhvendosur me forcë si refugjatë dhe luftën civile siriane shkaku më i madh i vetëm (UNHCR 2021). Lufta në Ukrainë, me më shumë se dyfishin e popullsisë së Sirisë (44 milionë kundrejt 18 milionë), ka të ngjarë të bëjë që shumë më tepër të kërkojnë siguri jashtë vendit – kryesisht gra dhe fëmijë. Akomodimi i ardhjes së papritur të një numri shumë të madh refugjatësh me nevoja të mëdha është një sfidë për vendet pritëse, e cila ushtron presion mbi financat publike dhe ofrimin e shërbimeve bazë. Nëse zgjaten, krizat e refugjatëve mund të nxisin gjithashtu tensione sociale dhe fragmentim politik në vende të tilla si Moldavia dhe Polonia.

Varësia e Evropës nga Rusia për energji e bën ekonominë e saj të cenueshme. Eurozona po përballët me një rritje prej 400 për qind të çmimeve të gazit dhe një dyfishim të çmimit të naftës që nga janari 2021. Rritja e çmimeve të energjisë përbën gati dy të tretat e rritjes prej 7.5 për qind të inflacionit vjetor të zonës së euros në mars 2022 dhe po rëndojnë në zonën e euros kostot e prodhimit dhe fuqia blerëse. Shumë ekonomi në Azinë Lindore dhe Paqësor dhe Azinë Jugore gjithashtu mbështeten shumë në importet neto të energjisë dhe ushqimit. Nëse Rusia do të kufizonte eksportet e naftës së papërpunuar dhe/ose gazit natyror në Evropë, çmimet rajonale do të rriteshin më tej—eksportet ruse përbëjnë më shumë se 35 për qind të importeve të gazit natyror në eurozonë, më shumë se 20 për qind të naftës dhe 40 për qind të qymyrit. (figura 3.E; Bachmann et al. 2022). Rusia është gjithashtu e varur nga zona e euros për eksportet e saj, me rreth 40 për qind të naftës së papërpunuar dhe gazit natyror që shkon në zonën e euros.

Agjencia Ndërkombëtare e Energjisë (IEA) publikoi një plan 10-pikësh për Evropën për të reduktuar varësinë e saj nga gazi natyror rus (IEA 2022). ⁵KE lëshoi një komunikatë që diskutonte opsionet e politikave për të zbutur ndikimin e çmimeve tek konsumatorët dhe bizneset, duke propozuar krijimin

⁵ Agjencia Ndërkombëtare e Energjisë publikoi një plan 10-pikësh për Evropën për të reduktuar varësinë e saj nga gazi natyror rus (IEA 2022).

e një Task Force për blerjet e përbashkëta të gazit për të grumbulluar fuqinë negociuese të BE-së dhe duke mbrojtur një politikë evropiane të bashkërenduar të ruajtjes së gazit (BE 2022).

Tensionet gjeopolitike dhe pasiguria më e lartë. Veprimet e Rusisë dhe përgjigjet e vendeve të tjera kanë rritur ndjeshëm nivelin e rrezikut gjeopolitik, duke dobësuar besimin dhe me gjasë duke paralajmëruar një periudhë të pasigurisë së lartë të politikave (figura 5.A). Lufta mund të destabilizojë më tej rajonin për shkak të pasigurisë rreth përshkallëzimit të mundshëm, përhapjeve të streseve ekonomike dhe politike në vendet e tjera dhe sanksioneve shtesë ose përgjigjeve të tjera politike. Rreziku i ngjarjeve të sigurisë kibernetike në shkallë të gjerë të lidhura me tensionet e rritura gjeopolitike - duke përfshirë sulmet që synojnë infrastrukturën publike dhe sistemet financiare - është rritur gjithashtu. Pasiguria e lartë e politikave shoqërohet me investime dhe tregti më të dobëta, ndërsa firmat kërkojnë të mbrohen kundër rezultateve/kushteve të pafavorshme.

Kriza e zhvillimit njerëzor. Përtej tragjedisë njerëzore të jetëve të humbura, kostot njerëzore të luftës në Ukrainë janë të mëdha, pasi mësimi po përkeqësohet me një ritëm që nuk është parë në mbarë botën që nga luftërat civile afgane, jugosllave dhe siriane. Tronditja e luftës po përkeqëson një krizë të të mësuarit tashmë të pranishme në Ukrainë - shkollat ishin mbyllur tashmë për një total prej 36 javësh për shkak të COVID-19, mbyllja më e gjatë e shkollave në Evropë. Për më tepër, refugjatët po lëvizin në vendet tashmë të prekura nga COVID-19 dhe mbyllja e shkollave. Për shembull, në Poloni, vlerësimet sugjerojnë se 30 javë kufizime për COVID-19 nënkuptojnë një humbje të barabartë me një vit në shkollë. Po raportohen pesha të ulëta të lindjes, shpërthimet e poliomielitit dhe tregues të tjerë të pafavorshëm shëndetësorë me efekte kritike në mirëqenien dhe produktivitetin.

2.4 Përshkrim të reagimit imediat ndërkombëtar ndaj pushtimit

Në përgjigje të pushtimit rus të Ukrainës dhe veprimeve pasuese, një numër vendesh kanë vendosur sanksione të përshkallëzuara financiare, tregtare dhe të tjera⁶. Shtrirja e këtyre sanksioneve është e paprecedentë për një ekonomi të përmasave dhe rëndësisë ekonomike të Rusisë. Ato janë zbatuar krahas sanksioneve ekzistuese.

Shtetet e Bashkuara, Bashkimi Evropian (BE) dhe vende të tjera kanë vendosur sanksione bllokuese ndaj Bankës Qendrore të Federatës Ruse (CBR). Këto pengojnë autoritetet ruse të kenë akses në rezervat valutore në kujdestarinë e institucioneve në vendet sanksionuese, ose likuidimi i të cilave do

⁶ Në përgjigje të pushtimit Rus të Ukrainës dhe veprimeve pasuese, një numër vendesh kanë vendosur sanksione të përshkallëzuara financiare, tregtare dhe të tjera

të kërkonte akses në sistemet financiare në vendet sanksionuese. Kjo përbën ngrirjen e rreth gjysmës së rezervave valutore të Rusisë. Transaksionet me Fondin Kombëtar të Pasurisë së Rusisë dhe Ministrinë e Financave janë bllokuar në mënyrë të ngjashme. Shtatë banka ruse – duke përfshirë VTB, e dyta më e madhe në vend – janë shkëputur nga sistemi i mesazheve financiare SWIFT. Banka të tjera të njohura - duke përfshirë Sberbank, Më të mëdhenjtë e Rusisë-u nënshtrohen sanksioneve të drejtpërdrejta duke filluar nga qasja e kufizuar në rrjetet bankare korrespondente deri te bllokimi i drejtpërdrejtë i të gjitha transaksioneve me subjektet në vendet sanksionuese. Shtetet e Bashkuara dhe Mbretëria e Bashkuar kanë zbatuar gjithashtu ndalimin e investimeve të reja në Rusi, duke zgjeruar ndalesat për investime në sektorin energjetik rus dhe disa subjekte të tjera.

Shtetet e Bashkuara, BE dhe vende të tjera kanë miratuar një listë në rritje të ndalimeve të eksporteve, kufizimeve të importit dhe sanksioneve të tjera tregtare ndaj Rusisë. Kufizimet në eksportet në Rusi janë fokusuar në teknologjitë "me përdorim të dyfishtë", duke përfshirë gjysmëpërçuesit, mallrat dhe shërbimet që lidhen me aviacionin, hapësirën ajrore dhe prodhimin e naftës dhe gazit, si dhe mallrat luksoze. Masat për të kufizuar importet nga Rusia përfshijnë plane për të reduktuar blerjet e energjisë, së bashku me një gamë të gjerë tarifash, ndalime importi dhe kufizime për mallra dhe shërbime të tjera ruse. Për sa i përket energjisë, Shtetet e Bashkuara kanë përfunduar të gjitha importet e lëndëve djegëse fosile ruse, Mbretëria e Bashkuar po heq gradualisht importet e qymyrit dhe naftës ruse, dhe Japonia dhe BE-ja po heqin gradualisht importet e qymyrit rus. BE po shqyrton gjithashtu në mënyrë aktive sanksionet ndaj naftës ruse, ndërsa Lituania është bërë vendi i parë evropian që ka ndërprerë blerjet e gazit rus. Përveç kësaj, SHBA, BE dhe Britania e Madhe kanë mbyllur hapësirën e tyre ajrore për fluturimet ruse. Si përgjigje, Rusia ka kërkuar pagesën për energjinë në rubla dhe ka futur kufizime shtesë të licencimit të eksportit, përfshirë brenda Bashkimit Ekonomik Euroaziatik, në një përpjekje për të siguruar furnizimet e brendshme ushqimore (Banka Botërore 2022b).

Një numër i madh i ngrirjeve të aseteve dhe ndalimeve të udhëtimit janë futur duke synuar pasurinë personale dhe aktivitetet e zyrtarëve, politikanëve dhe biznesmenëve të veçantë rusë. Përveç kësaj, më shumë se 150 kompani shumëkombëshe kanë njoftuar tërheqje të plotë nga Rusia, ndërsa mbi 250 të tjera kanë pezulluar operacionet ose investimet e reja. Subjektet dhe personat në Bjellorusi të lidhur me pushtimin e Rusisë, duke përfshirë institucionet financiare dhe kompanitë e sektorit të mbrojtjes dhe sigurisë, u nënshtrohen ndalimeve të ndryshme të udhëtimit, ngrirjes së aseteve dhe ndalimeve të eksporteve.

Sanksionet ndaj Rusisë. Subjektet ruse dhe individët e shquar të afërt me Vladimir Putin janë vendosur nën një gamë të gjerë sanksionesh nga Shtetet e Bashkuara, Bashkimi Evropian (BE) dhe vende të tjera. Këto sanksione janë më të rëndat për t'u zbatuar në çdo ekonomi të madhe. Ato ndahen në tre kategori: sanksione ndaj institucioneve financiare, ndaj transaksioneve tregtare dhe ndaj individëve. Nga ana tjetër, Rusia ka vendosur sanksione hakmarrëse ndaj subjekteve dhe individëve nga Shtetet e Bashkuara, BE, Mbretëria e Bashkuar dhe juridiksione të tjera sanksionuese.

Sanksionet ekzistuese para luftës. Sanksionet e reja po vendosen krahas sanksioneve ekzistuese. Në përgjigje të pushtimit dhe aneksimit të Krimesë nga Rusia në vitin 2014, Shtetet e Bashkuara vendosën sanksione ndaj subjekteve dhe personave që konsiderohen strategjikë për ekonominë ruse, ose atyre që shihen si minojnë demokracinë, sovranitetin ose sigurinë e Ukrainës; operimin e bizneseve në Krimenë e pushtuar; ose duke mbështetur industrinë ruse të armatimeve. Thesari i SHBA kufizoi gjithashtu dhënien e financimeve të reja nga njësitë amerikane për firmat e zgjedhura ruse financiare, energjitike dhe mallrash. Shtetet e Bashkuara vendosën gjithashtu ndalime të eksportit për mallrat ushtarake, me përdorim të dyfishtë dhe të lidhura me energjinë. Këto sanksione besohet se kanë reduktuar investimet dhe prodhimin, por ndikimet e tyre të sakta janë të vështira për t'u ndarë nga kolapsi i çmimit të naftës dhe ndryshimet e njëkohshme të politikës së brendshme.

Sanksionet financiare. Sanksionet financiare janë fokusuar në kufizimin e aksesit të Rusisë në rezervat e saj valutore dhe pengimin e operacioneve ndërkombëtare të institucioneve financiare ruse. Shtetet e Bashkuara, BE dhe vende të tjera kanë vendosur sanksione bllokuese ndaj Bankës Qendrore të Federatës Ruse (CBR). Këto pengojnë autoritetet ruse të kenë akses në rezervat valutore në kujdestarinë e institucioneve në vendet sanksionuese, ose likuidimi i të cilave do të kërkonte akses në sistemet financiare në vendet sanksionuese. Kjo ka të ngjarë të arrijë në ngrirjen e afërsisht gjysmës së rezervave ndërkombëtare prej 643 miliardë dollarësh që Rusia mbante në mes të shkurtit 2022. Një pjesë e madhe e rezervave të mbetura (rreth gjysma) është ari fizik në Rusi. Duke pasur parasysh se sanksionet e G7 mbulojnë gjithashtu transaksionet për likuidimin e zotërimeve të arit, mund të jetë sfiduese për CBR-në të fitojë para nga ari në mënyrë efikase pa akses në pastrimin e monedhës së G10. Aktivitetet e shprehura në juan përbëjnë pjesën më të madhe të bilancit. Prandaj ka, kufizime të rënda në kapacitetin e Rusisë për të mbështetur rublën nëpërmjet ndërhyrjeve në këmbim valutor ose për të ofruar likuiditet në dollarë ose euro në sistemin bankar vendas. Transaksionet me Fondin Kombëtar të Pasurisë së Rusisë dhe Ministrinë e Financave janë bllokuar në mënyrë të ngjashme.

Shtatë banka ruse – duke përfshirë VTB, e dyta më e madhe – janë shkëputur nga sistemi i mesazheve financiare SWIFT. SWIFT ofron një rrjet ndërkombëtar për institucionet financiare për të komunikuar në lidhje me transaksionet ndërkufitare, kështu që ndërprerjet pengojnë operacionet ndërkombëtare. Bankat e tjera të njohura - duke përfshirë Sberbank, më e madhja e Rusisë - janë subjekt i sanksioneve të drejtpërdrejta që variojnë nga qasja e kufizuar në rrjetet bankare korrespondente deri te bllokimi i drejtpërdrejtë i të gjitha transaksioneve me subjektet në vendet sanksionuese. Këto sanksione e bëjnë shumë biznes ndërkombëtar për bankat e sanksionuara jo të zbatueshme dhe janë të dallueshme nga veprimet e lidhura me SWIFT sepse vetë institucionet financiare janë në shënjestër dhe jo mjetet e tyre të komunikimit. Shtetet e Bashkuara dhe Mbretëria e Bashkuar kanë zbatuar gjithashtu një ndalim për investimet e reja në Rusi, duke zgjeruar ndalesat për investimin në sektorin energjetik rus dhe subjekte të tjera specifike.

Në total, deri në tre të katërtat e sektorit bankar të Rusisë sipas aktiveve vlerësohet të jetë nën sanksione ndërkombëtare me ashpërsi të ndryshme (Banka Botërore 2022b). Duhet të theksohet se përjashtime janë ndërtuar në strukturën e disa sanksioneve për të lejuar disa kategori transaksionesh. Për shembull, sanksionet e SHBA-së përcaktojnë se pagesat në lidhje me blerjet e energjisë mund të vazhdojnë, ndërsa pagesat për shërbimin e detyrimeve të borxhit rus mund të merren nga personat amerikanë deri në fund të majit. Shitjet e vazhdueshme të naftës dhe gazit të Rusisë nënkuptojnë gjithashtu se, ndërsa rezervat e rezervave ndërkombëtare të paraluftës janë kryesisht të ngrira, institucionet ruse ruajnë aftësinë për të ndërtuar rezerva të reja, megjithëse me kompleksitetin e shtuar të nevojës për të shmangur entitetet e sanksionuara.

Sanksionet tregtare. Shtetet e Bashkuara, BE dhe vende të tjera kanë miratuar një listë në rritje të ndalimeve të eksporteve, kufizimeve të importit dhe sanksioneve tregtare ndaj Rusisë. Ndërsa këto ka të ngjarë të kenë më pak efekte të menjëhershme sesa sanksionet financiare, ndikimet e tyre në aktivitetin ekonomik të mbështetur në importet industriale dhe teknologjike do të ndërtohen shpejt dhe do të qëndrojnë me kalimin e kohës.

Kufizimet në eksportet në Rusi janë fokusuar në teknologjitë e 'përdorimit të dyfishtë', duke përfshirë gjysmëpërçuesit, mallrat dhe shërbimet që lidhen me aviacionin, hapësirën ajrore dhe prodhimin e naftës dhe gazit, si dhe mallrat luksoze. Teknologjitë me përdorim të dyfishtë janë ato me aplikime të mundshme ushtarake dhe civile. Kufizimet në inputet e naftës dhe gazit synojnë të degradojnë efikasitetin e industrive nxjerrëse ruse në të ardhmen dhe mund të komplikohen nga tërheqjet vullnetare nga Rusia nga kompanitë e njohura shumëkombëshe të naftës dhe gazit. Kufizimet e

aviacionit mund të degradojnë shpejt flotën ajrore komerciale të Rusisë, duke pasur parasysh përqendrimin e zinxhirëve të furnizimit të prodhimit të avionëve në vendet sanksionuese. Një pjesë e madhe e avionëve aktualisht në Rusi i përkasin qiradhënësve nga vendet sanksionuese, të cilëve u kërkohet nga sanksionet të ndërpresin kontratat me linjat ajrore ruse. Mbetet e paqartë se çfarë do të ndodhë me këta avionë.

Politikat që synojnë të kufizojnë importet nga Rusia përfshijnë një gamë të zgjeruar tarifash dhe kufizimesh importi, duke përfshirë planet për të reduktuar blerjet e energjisë nga Rusia në muajt e ardhshëm. Shtetet e Bashkuara kanë ndaluar importet e lëndëve djegëse fosile ruse dhe Kanadaja ka ndaluar importet ruse të naftës (megjithëse këto përbënin vetëm një pjesë të vogël të importeve të energjisë amerikane dhe kanadeze), ndërsa Lituania është bërë vendi i parë evropian që i dha fund blerjeve të gazit rus. Mbretëria e Bashkuar ka njoftuar heqjen graduale të importeve të qymyrit dhe naftës ruse deri në fund të vitit 2022, ndërsa BE-ja dhe Japonia gjithashtu po heqin gradualisht importet e qymyrit rus. BE-ja po shqyrton gjithashtu në mënyrë aktive sanksione të mëtejshme ndaj importeve të naftës ruse, ndërsa Komisioni Evropian ka miratuar një reduktim në mbarë BE-në të importeve të gazit rus me dy të tretat deri në fund të vitit 2022. Një koalicion aleatësh ka lëvizur për të shfuqizuar statusin e kombit më të favorizuar të Rusisë në Organizatën Botërore të Tregtisë, duke hapur rrugë ligjore për një gamë të gjerë tarifash dhe ndalimesh importi. Krahës, aleatët ndaluan ose rritën në mënyra të ndryshme tarifën për importet e një sërë eksportesh ruse (për shembull, çeliku, çimentoja, druri, peshku dhe produktet e detit, pijet alkoolike dhe diamante jo-industriale). Për të komplikuar pengesat logjistike ndaj eksporteve ruse, BE-ja gjithashtu ka ndaluar anijet ruse të hyjnë në portet e BE-së dhe ka ndërprerë të gjitha transportet rrugore, përveç thelbësore, nga Rusia dhe Bjellorusia. Përveç kësaj, Shtetet e Bashkuara, BE dhe Mbretëria e Bashkuar kanë mbyllur hapësirën e tyre ajrore për fluturimet ruse. Përveç kufizimit të lidhjeve ajrore komerciale, kjo do të pengojë më tej lidhjet tregtare të Rusisë duke reduktuar opsionet e transportit ajror të mallrave.

Rusia ka vendosur ndalime të eksporteve si kundërpërgjigje ndaj sanksioneve dhe ka pezulluar eksportet e grurit në vendet përreth të Bashkimit Ekonomik Euroaziatik. Qeveria ruse ka ndaluar eksportin e mbi dyqind produkteve në vendet që vendosin sanksione ndaj Rusisë, por ndalimi nuk përfshin lëndët e para kritike ose mallrat e energjisë. Më vete, është futur një regjim i kufizuar licencimi për eksportet ruse të grurit në Bashkimin Ekonomik Euroaziatik në një përpjekje për të siguruar furnizimin e brendshëm me ushqim rus (Banka Botërore 2022b).

Sanksione të tjera - Një numër i madh i ngrirjeve të aseteve dhe ndalimeve të udhëtimit janë futur duke synuar pasurinë dhe aktivitetet e disa zyrtarëve, politikanëve dhe biznesmenëve rusë. Ngrirjet e aseteve mund të kenë implikime përtej individit të synuar, kur ato gjithashtu rezultojnë në bllokimin e sanksioneve ndaj kompanive në pronësi të shumicës nga personat dhe subjektet e sanksionuara.

Përveç sanksioneve formale, një numër i madh i kompanive shumëkombëshe janë tërhequr vullnetarisht nga Rusia. Më shumë se 150 kompani shumëkombëshe kanë njoftuar tërheqje të plotë, ndërsa mbi 250 të tjera kanë pezulluar operacionet ose investimet e reja. Përveç uljes së aktivitetit ekonomik në afat të shkurtër, ndërprerja pothuajse totale e IHD-ve do të kufizojë perspektivat ekonomike afatgjata të Rusisë. Në disa raste, tërheqjet vullnetare mund të kenë ndikime materiale në sektorët strategjikë të ekonomisë ruse - për shembull, tërheqja e kompanive kryesore të naftës si Shell dhe BP.

Bjellorusia është gjithashtu nën sanksione të reja. Subjektet bjelloruse dhe personat e lidhur me pushtimin e Rusisë, duke përfshirë institucionet financiare dhe kompanitë e mbrojtjes, janë subjekt i ndalimeve të udhëtimit, ngrirjes së aseteve dhe ndalimeve të eksporteve. Megjithatë nuk janë aq të gjera sa sanksionet ndaj Rusisë, këto masa bazohen në sanksionet e mëparshme dhe do të tensionojnë ekonominë tashmë të brishtë të Bjellorusisë.

2.5 Lufta në Ukrainë Implikimet e Inflacionit Global

Lufta ka nxitur inflacionin global, i cili tashmë ishte mbi objektivin në shumicën e ekonomive të përparuara dhe TEZH-ve që synojnë inflacionin. Si e tillë, ajo mund të shkaktojë një shtrëngim më të shpejtë të politikës monetare sesa pritet aktualisht. Politikëbërësit e TEZH duhet të fokusohen në kalibrimin, besueshmërinë dhe komunikimin e politikave të tyre për t'i bërë ekonomitë e tyre më elastike ndaj ndryshimeve të papritura në tregjet financiare globale.

Goditjet e fundit inflacioniste - Mes një rikthimi të shpejtë të aktivitetit global nga thellësia e recesionit global të shkaktuar nga pandemia në tremujorin e dytë 2020, inflacioni global ishte rritur në mbi 6 për qind në shkurt 2022, niveli i tij më i lartë që nga viti 2008. Inflacioni tani po shkon shumë mbi objektivat e inflacionit në pothuajse të gjitha ekonomitë e përparuara dhe shumica e TEZH-ve që synojnë inflacionin. Rritja e çmimeve të energjisë dhe ushqimeve, e shkaktuar nga pushtimi rus i Ukrainës, ka nxitur më tej inflacionin.

Perspektivat për inflacionin - Në terma afatshkurtër, inflacioni ka të ngjarë të mbetet i ngritur pasi goditjet e kërkesës dhe ofertës kalojnë përmes proceseve të përcaktimit të pagave dhe çmimeve. Në periudhën afatmesme, pritjet aktuale të inflacionit tregojnë për një kthim të inflacionit në inflacion të ulët dhe brenda

objektivitet (Ha, Kose dhe Ohnsorge 2022). Ndërsa bankat qendrore shtrëngojnë politikën monetare dhe stimuli fiskal i lidhur me pandeminë është i pakthyesëm, rritja do të ngadalësohet; ndërsa ndërprerjet e furnizimit të shkaktuara nga lufta në Ukrainë janë të çmuara, çmimet e mallrave do të stabilizohen; dhe ndërsa linjat globale të prodhimit dhe logjistika përshtaten, pengesat e furnizimit do të lehtësohen (Reifenschneider dhe Wilcox 2022). Pas dekadave të ndërtimit të besueshmërisë, pritjet e inflacionit ka të ngjarë të mbeten të ankoruara mirë në periudhën afatmesme (Armantier et al. 2022). Megjithatë, ekziston një rrezik material, se goditjet e fundit inflacioniste kombinohen me një zbehje të forcave strukturore të dezinflacionit për të sjellë në një epokë inflacioni më të lartë që dobëson ankorimin e pritjeve inflacioniste. Kjo do të shënonte një pikë kthese pas dy dekadash inflacioni të ulët dhe të qëndrueshëm.

Rreziku i shtrëngimit të shpejtë të politikës monetare - Nëse ky rrezik materializohet, bankat qendrore me ekonomi të përparuar nuk mund të kenë zgjidhje tjetër veçse të rrisin normat e politikës monetare më shpejt se sa është parashikuar aktualisht. Një ndryshim i papritur në rritje në pritjet e normave të interesit në Shtetet e Bashkuara mund të çojë në një riçmim të mprehtë të rrezikut nga tregjet financiare. Efektet makroekonomike të një shtrëngimi të menjëhershëm të kushteve financiare globale, si dhe besimi më i dobët i konsumatorit dhe i biznesit, do të komplikojnë zbutjen e mbështetjes fiskale globale dhe do të thellojnë ngadalësimin global në zhvillim. Kjo mund të ndërveprojë me dobësitë e rritura makroekonomike në TEZH-të për të shkaktuar një ngadalësim edhe më të mprehtë të rritjes pasi rrjedhjet negative nëpërmjet kanaleve të besimit, tregtisë dhe çmimeve të mallrave do të reduktonin aktivitetin e sektorit privat. Këto vende do të përjetonin dalje kapitale, duke çuar në zhvlerësim të monedhës, e cila nga ana tjetër do të përkeqësonte barrën e borxhit dhe do të nxiste më tej inflacionin. Borxhi i shprehur në valutë të huaj përbën gjysmën ose më shumë të borxhit të qeverisë në gjysmën e TEZH-ve në vitin 2020. Edhe kur nuk shprehet në valutë të huaj, borxhi shtetëror dhe privat në nivelet më të larta të shumë dekadave i bën këto ekonomi të cenueshme ndaj rritjes së kostos së huamarrjes dhe rreziku i përmbysjes.

Forcat strukturore për inflacionin - Globalizimi, kornizat e forta të politikave, ndryshimet demografike, faktorët strukturorë dhe përparimet teknologjike kanë qenë të rëndësishme në mbajtjen e inflacionit të ulët gjatë pesë dekadave të fundit. Nëse këto forca tërhiqen, rritja e inflacionit afatshkurtër mund të bëhet më e qëndrueshme dhe kështu mund të kërcënojë ankorimin e pritjeve afatgjata të inflacionit (Ha, Kose dhe Ohnsorge 2019). Për shembull, ndjenjat në rritje proteksioniste dhe rreziqet gjeopolitike mund të ngadalësojnë apo edhe të ndryshojnë ritmin e globalizimit; rritja e borxhit publik dhe privat në TEZH-të në dekadën e fundit mund të dobësojë angazhimin ndaj kornizave të disiplinuar të politikës fiskale dhe monetare; Plakja globale pritjet të ulë normat e kursimit dhe të rrisë presionet inflacioniste.

2.6 Lufta në Ukrainë – rreziqet nga kriza globale

Sipas publikimit në Programi Botëror për Ushqim të i KBsë (24 qershorit2022), lufta në Ukrainë shkakton krizë ushqimore në nivel global⁷

Konfliktet dhe pasiguria janë shtytësit kryesor të pasigurisë ushqimore në nivel global. Konflikti zhvendos njerëzit, prish zinxhirët e vlerave bujqësore dhe shkakton humbje të të ardhurave dhe rritje të çmimeve të ushqimit. Në vitin 2021, 139 milionë njerëz ishin në krizë ose pasiguri ushqimore më keq në 24 vende/territore ku nxitësi kryesor ishte konflikti dhe pasiguria.

Një krizë globale ushqimore e nxitur nga konflikti, goditjet klimatike dhe pandemia e COVID-19 po rritet për shkak të efekteve të valëzuara të luftës në Ukrainë duke shkaktuar rritjen e çmimeve të ushqimit, karburantit dhe plehrave. Miliona njerëz në mbarë botën janë në rrezik për t'u shtyrë nga uria nëse nuk ndërmerren veprime tani për t'u përgjigjur së bashku dhe në shkallë. Për shkak të mbivendosjes së paprecedentë të krizave, kërkesat operative vjetore të WFP janë në nivelin më të lartë të të gjitha kohërave prej 22.2 miliardë dollarësh, me kontribute të konfirmuara deri më tani në 4.8 miliardë dollarë (22 përqind)⁸.

Miliona njerëz në mbarë botën janë në rrezik nga uria nëse nuk ndërmerren veprime tani për t'u përgjigjur së bashku dhe në shkallë të duhur.

Ekziston një rrezik shumë real që nevojat globale për ushqim dhe ushqim në mbarë globin së shpejti mund të tejkalojnë kapacitetin e Kombeve të Bashkuara për Ushqimin Botëror.

Të gjithë jemi në një udhëkryq kritik: ose përballemi me sfidën e plotësimit të nevojave imediate, ose përballemi me pasojat e problemeve edhe më të mëdha në linjë. Pa burime për të trajtuar urinë në rritje, bota do të paguajë një çmim edhe më të lartë përse i përket mbështetjes së të zhvendosurve, rindërtimit të komuniteteve dhe rimëkëmbjes nga ajo që ka humbur, ndërsa rezultatet e mbështetjes me dekada për zhvillim janë të kundërta.

Konflikti dhe pasiguria janë shtytësi kryesor i pasigurisë ushqimore në nivel global. Konflikti zhvendos njerëzit, prish zinxhirët e vlerave bujqësore dhe shkakton humbje të të ardhurave dhe rritje të çmimeve të ushqimit. Në vitin 2021, 139 milionë njerëz ishin në krizë ose pasiguri ushqimore më keq në 24 vende/territore ku nxitësi kryesor ishte konflikti dhe pasiguria.

⁷ Materiale që ju referohen publikimeve të WFP (24 qershorit2022), lufta në Ukrainë shkakton krizë ushqimore në nivel global

⁸ kërkesat operative vjetore të WFP janë në nivelin më të lartë të të gjitha kohërave prej 22.2 miliardë dollarësh, me kontribute të konfirmuara deri më tani në 4.8 miliardë dollarë (22 përqind)

Siguria globale e ushqimit po lufton në një stuhi me përmasa marramendëse. Rritja e klimës konfliktet në Ukrainë dhe gjetkë i kanë bërë situatat tashmë kërkuese edhe më të rënda me efekte dramatike të valëzuara në sigurinë ushqimore dhe në tregjet e energjisë.

I nxitur nga efektet e konfliktit në Ukrainë, numri i njerëzve që janë jashtëzakonisht të pasigurt ushqimor ose në rrezik të lartë është rritur në një rekord prej 345 milion njerëz në 2022 në 82 vende me prani operacionale të programit ushqimor të Kombeve të Bashkuara World Food Program (WFP) dhe ku të dhënat janë të disponueshme. Kjo është një rritje prej gati 200 milionë njerëz në krahasim me nivelet para pandemisë.

Çmimet e ushqimeve janë rritur që nga mesi i vitit 2020. Indeksi i Çmimeve të Ushqimit të Organizatës së Ushqimit dhe Bujqësisë arriti një nivel të ri historik në shkurt 2022 dhe më pas mori një hap tjetër në mars 2022 (rreth 30 për qind mbi vlerën e tij në të njëjtin muaj të vitit të kaluar) dhe ka rënë vetëm pak që atëherë. Çmimet e ushqimeve vendase u rritën me 15 për qind ose më shumë në 40 vende gjatë vitit të kaluar, duke i bërë blerjet thelbësore të papërballueshme për shumë.

Në mënyrë të ngjashme, konflikti ka ndikuar jashyakisht në çmimet e naftës së papërpunuar, të cilat janë rritur në mënyrë të vazhdueshme që nga pranvera e 2020-ës pas rimëkëmbjes nga një rënie e shkaktuar nga pandemia. Në të njëjtën kohë, të ardhurat janë në depresion ndërsa tregjet e punës përpiqen të rikuperohen nga goditjet e shkaktuara vazhdimisht. Qeveritë anembanë botës ndërkohë po shtrëngojnë rripat e tyre pasi mbarojnë rezervat e tyre dhe grumbullojnë borxhin gjatë pandemisë.

Rreth 60 për qind e vendeve me të ardhura të ulëta janë në rrezik të lartë ose tashmë në vështirësi borxhi, krahasuar me 30 për qind në vitin 2015. Ndërkohë, inflacioni i lartë po bën që bankat qendrore në ekonomitë e zhvilluara të shtrëngojnë politikat e tyre monetare, duke rezultuar në kredi dhe akses më pak të lirë ndaj flukseve financiare. Rritja e kostove të kredisë po shton presionin, që ka të ngjarë të kompensohet nga politikat shtrënguese që prekin së pari dhe më të rrezikuarit.

Konflikti në Ukrainë – një nga shportat kryesore të bukës në botë – po ndërton atë që ishte tashmë një vit urie katastrofike. Ukraina dhe Rusia së bashku furnizojnë 30 përqind të grurit të tregtuar globalisht, 20 përqind të misrit dhe 70 përqind të furnizimeve të lulediellit. Një mungesë në furnizimet e eksportit po rrit çmimet, duke i lënë vendet e varura nga importi me fatura më të larta të importit të ushqimit - ose më pak ushqim për të ngrënë.

Ushqimi i reduktuar nëpërmjet porteve të Detit të Zi. Që nga fillimi i krizës në Ukrainë, dërgesat e ushqimit nga Deti i Zi janë ulur dhe kostot janë rritur ndjeshëm, me ndikim të menjëhershëm në ekonomitë e varura nga importi. Operacionet ushtarake kanë ndërprerë më tej prodhimin bujqësor të

Ukrainës për sezonin 2022-23. Ndërsa sasitë e korrura do të tejkalojnë nevojat e Ukrainës, furnizimi global me drithë do të mbetet i ulët nëse transporti nga Deti i Zi nuk rifillon.

Për më tepër, Rusia është një nga furnizuesit më të rëndësishëm të tre grupeve kryesore të plehrave. Çmimet e plehrave po rriten në nivele rekord, gjë që do të ndikojë ndjeshëm në aftësinë e vendeve për të rritur ushqimin, duke rritur pasigurinë ushqimore përtej niveleve të vitit 2022.

Gjithashtu, Rusia është një lojtar kritik në tregjet globale të energjisë. Konflikti ka ndikuar ndjeshëm në kostot e energjisë, të cilat gjithashtu ka të ngjarë të ushtrojnë presion shtesë mbi çmimet e ushqimeve, pasi karburanti përfaqëson një faktor kyç bujqësor. Në të njëjtën kohë, rritja e kostove të energjisë ka të ngjarë të zvogëlojë fuqinë blerëse të familjeve dhe të ngadalësojë rimëkëmbjen ekonomike pas pandemisë.

Rënia e furnizimeve ndërkombëtare të plehrave po bën që disa vende prodhuese të kufizojnë ose ndalojnë eksportet me synimin për të stabilizuar çmimet e brendshme. Kufizimet aktuale të eksportit prekin 17 për qind të kalorive të tregtuara globalisht. Një rënie e shpejtë e furnizimeve e shkaktuar nga një sërë ndalimesh të eksporteve do të përshpejtojë rritjen e çmimeve dhe do të parandalojë që ekonomitë e varura nga importi të sigurojnë ushqim. Këto ndalime kanë implikime të mëdha në dinamikën ekonomike globale. Në krizën financiare 2007-2008, kufizimet e eksportit shkaktuan 40 për qind të rritjes së çmimeve.

Që nga marsi 2022, protestat për rritjen e çmimeve të ushqimeve kanë shpërthyer në disa vende, duke theksuar ritmin dhe ashpërsinë e pasojave muaj pas konfliktit në Ukrainë. Mbivendosja e rritjes së çmimeve me paqëndrueshmërinë politike, dhunën dhe motin ekstrem mund të nxisë konfliktin duke rritur pasigurinë ushqimore si për sa i përket disponueshmërisë ashtu edhe aksesit në ushqim.

Në përgjithësi, kriza në Ukrainë rriti kostot mujore të WFP me 73.6 milionë dollarë mbi mesataren e tyre të vitit 2019 (një rritje mesatare prej 44 për qind).

Edhe para konfliktit në Ukrainë, WFP u detyrua të shkurtojë racionet deri në 50 për qind në Nigeri, Republikën e Afrikës Qendrore, Çad, Burkina Faso, Kamerun, Mali, Mauritani dhe Niger për shkak të mungesës së financimit. Tani, WFP do të detyrohet të marrë nga të uriturit për të ushqyer të uriturit. Në Ukrainë një e treta e popullsisë vlerësohet të jetë e pasigurt dhe në mungesë kronike të sasive ushqimore, WFP po rrit kapacitetet për të ndihmuar 5 milionë njerëz çdo muaj përmes parave të gatshme për shumë qëllime dhe lehtësimit të menjëhershëm ushqimor.

Lidhjet midis konfliktit dhe urisë janë të qarta. Konflikti dhe paqëndrueshmëria i kthejnë vendet në të kundërt. Në këtë vit nevojash të paprecedentë, bota nuk mund të përballojë një tjetër konflikt.

Ne duhet t'i japim fund luftërave. Pa paqe dhe stabilitet, ne nuk mund të ndihmojmë për t'i dhënë fund urisë. Po kështu, adresimi i urisë është themeli për stabilitet dhe paqe.

Padyshim pushtimi Rus i Ukrainës do të ketë ndikime të mëdha në aftësinë e Ukrainës për të përmbushur eksportet e saj të drithërave dhe vajrave të farave, gjë që kërcënon të ndërpresë vendet e pasigurta ushqimore në Azi dhe Afrikë nga nevoja e furnizimit me ushqim.

Jo vetëm që eksportet e ushqimit të Ukrainës janë ngecur dhe sezonet e ardhshme të korrjeve dhe mbjelljeve janë vënë në rrezik, por edhe eksportet e Ruisë kanë qenë të kufizuara, për shkak të një kombinimi të sanksioneve dhe ndërprerjeve të Detit të Zi. Rritjet që rezultuan në çmimet e ushqimeve të mallrave kanë qenë tronditëse.

Kur kombinoni ndikimet e eksporteve të ndërprera të grurit nga Rusia dhe Ukraina - eksportuesit kryesorë dhe të 5-të më të mëdhenj globalë të grurit, respektivisht, dhe përgjegjës për më shumë se një të katërtën e eksporteve globale të grurit, sipas Organizatës së Kombeve të Bashkuara për Ushqimin dhe Bujqësinë - shtrirja e kriza është e qartë.

Republika e Kongos, për shembull, importon 75% të furnizimit të saj total me grurë nga Rusia. Tanzania, Libani, Omani dhe Nikaragua të gjitha importojnë më shumë se 60% të furnizimit të tyre total me grurë nga një kombinim i Ruisë dhe Ukrainës.

Në përgjithësi, 12 vende mbështeten në një kombinim të grurit Rus dhe Ukrainas për mbi 50% të furnizimit të tyre total me grurë, 22 për më shumë se 40% dhe 32 për mbi 30%.

Kur merren parasysh mallrat e tjera bujqësore - eksportet e misrit Ukrainas, eksportet Ruse dhe Ukrainase të vajit të lulediellit dhe sasia e drithërave të tjera të rritura gjerësisht në rajonin e tokës së zezë të të dy vendeve - është e qartë se pushtimi Rus do të ketë ndikime të rënda dhe të qëndrueshme në ushqim sigurinë në të gjithë botën.

Këto ndërprerje, dhe ndikimi i tyre në çmimet globale të ushqimeve dhe pasigurinë, mund të kenë pasoja të mëdha njerëzore dhe politike. Cilat do qofshin çështjet e mundshme politike që mund të lindin nga pushtimi Rus i mungesës së ushqimit dhe rritjes së çmimeve lidhur me Ukrainën, pasojat njerëzore janë mjaft serioze sa të kërkojnë vëmendjen e liderëve botërorë, organizatave ndërkombëtare të ndihmës dhe vendeve bujqësore me produktivitet të lartë.

2.7 Çka duhet bërë për të lehtësuar krizën ushqimore

Anlistë dhe njohës të rrethanave këshillojnë se politikëbërësit e shteteve të zhvilluara duhet të veprojnë tani, si për të zbutur urinë jashtë vendeve të tyre dhe për të mbajtur çmimet e ushqimeve të qëndrueshme.

Qeveritë duhet të rrisin kontributin në Programin Botëror të Ushqimit të Kombeve të Bashkuara (WFP) dhe të kërkojë nga vendet e tjera të pasura të bëjnë të njëjtën gjë. Programi Botëror i Ushqimit blen ushqime për t'i furnizuar vendet dhe individët me ushqim të pasigurt, dhe tashmë është përballur me probleme të rëndësishme me pagesën e ndihmës dhe sigurimin e drithërave përballë furnizimit të ndërprerë të Ukrainës - organizata mbështetet në Ukrainë për rreth 50% të blerjeve të drithit.

Aktualisht, qeveria e SHBA është përgjegjëse për afër 40% të buxhetit total të WFP - ekuivalente me rreth 3.3 miliardë dollarë për buxhetin e tyre të vitit 2020⁹. Dyfishimi ose trefishimi i këtij numri në afat të shkurtër do të nënkuptonte një rritje të konsiderueshme të kapacitetit të WFP për të reaguar ndaj krizës aktuale. Ndërsa një financim i tillë do të jetë vendimtar për reduktimin e urisë dhe pasigurisë ushqimore që rrjedh nga pushtimi..

Për të zbutur pasojat njerëzore të pasigurisë ushqimore dhe për të ndihmuar në mbajtjen e çmimeve të ulëta, shtetet e zhvilluara mund të përdorin gjithashtu politika bujqësore për të ndihmuar në rritjen e furnizimit global të drithërave dhe vajrave përballë këtyre mungesave të lidhura me luftën.

Duke investuar në para-planifikim dhe elasticitet, WFP mund të ndërtojë vetë-mbështetje, të stabilizojë komunitetet dhe të reduktojë kostot afatgjata.

Adresimi i krizës humanitare të përkeqësuar të shkaktuar nga lufta do të kërkojë një përpjekje të bashkërenduar dhe të koordinuar nga komuniteti global. Në të njëjtën kohë, trajtimi i ndikimeve të shumta të konfliktit, duke përfshirë flukset e paprecedentë të refugjatëve, ndërprerjet e tregut të mallrave, pasigurinë ushqimore dhe paqëndrueshmërinë e rritur të tregut financiar, do të kërkojnë një menu gjithëpërfshirëse të prioritetëve të politikës ndërkombëtare, dhe përgjigjet e politikave në këtë nivel përfshijnë shkollimin, shërbimet shëndetësore, rrjetat e sigurisë dhe shërbime të tjera thelbësore.

Politikat strukturore duhet të forcohen. Implikimet e luftës kërkojnë gjithashtu përgjigje strukturore të politikave në një gamë të gjerë fushash, duke përfshirë sigurinë e energjisë, sigurinë ushqimore dhe produktivitetin, tregtinë dhe logjistikën dhe potencialin afatgjatë të rritjes.

⁹ <https://www.wfp.org/funding> të dhëna për kontributet vjetore të shteteve

Siguria energjetike.Në afat të shkurtër, mund të bëhen përpjekje për të rritur efikasitetin e energjisë dhe për të diversifikuar burimet e importit të energjisë. Kjo e fundit ka të ngjarë të kërkojë investime të konsiderueshme në infrastrukturë si tubacionet dhe терминаlet e gazit natyror të lëngshëm për të mbështetur modelet e reja të tregtisë (OECD 2022). Në termat afatgjatë, politikëbërësit mund të përshpejtojnë tranzicionin e brendshëm drejt burimeve të energjisë me karbon të ulët duke inkurajuar investimet në energjinë e rinovueshme.

Siguria ushqimore dhe produktiviteti. Nevojiten përpjekje për të siguruar tregtinë e pandërprerë të mallrave bujqësore. Kufizimet tregtare për mallrat ushqimore duhet të shmangen pasi ato tentojnë të përkeqësojnë luhatjet globale të çmimeve të ushqimit dhe ndikimin e tyre në varfëri (Laborde, Lakatos dhe Martin 2019)¹⁰. Në vend të kësaj, mund të zbatohen masa të mirë-shënjestruara mbështetëse për si transfertat e parave të gatshme për të mbrojtur të varfërit nga rritja e çmimeve globale të ushqimit, të mbështetura nga mbështetja financiare ndërkombëtare nëse është e nevojshme. Veprimet e politikave për të rritur produktivitetin e fermerëve dhe sipërmarrësve mund të përfshijnë gjithashtu mbështetje të synuar për prodhuesit për të përballuar rritjen e çmimeve të inputeve dhe investime që synojnë promovimin e sistemeve bujqësore që përdorin teknika të zgjuara për klimën dhe prodhojnë një përzierje të larmishme ushqimesh. Përmirësimi i zinxhirëve të furnizimit për të reduktuar humbjet e ushqimit pas korrjes dhe për të lidhur më mirë prodhimin me konsumin do të jetë gjithashtu kyç.

Tregtia dhe logjistika. Tensionet gjeopolitike mund të kenë një ndikim afatgjatë në logjistikën e zinxhirit të furnizimit dhe korridoret e preferuara tregtare. Kjo do të ndikojë, në veçanti, në tregtinë e konsiderueshme të mallrave me vlerë të lartë midis Kinës dhe Evropës mbi tokë, duke krijuar nevojën për të diversifikuar rrugët dhe për të zgjeruar kapacitetin në korridoret hekurudhore më jugore.

¹⁰ Kufizimet tregtare për mallrat ushqimore duhet të shmangen pasi ato tentojnë të përkeqësojnë luhatjet globale të çmimeve të ushqimit dhe ndikimin e tyre në varfëri (Laborde, Lakatos dhe Martin 2019)

3 Kapitulli i Tretë – ndikimi i konfliktit në Maqedoninë e Veriut dhe Balkanin Perëndimor

3.1 Ndikimet e luftës Ukrainë – Rusi për Maqedoninë e Veriut

Politika e Maqedonisë së Veriut është bashkuar kundër pushtimit rus të Ukrainës. Megjithatë, nuk mungojnë as zërat e mbështetjes për "udhëheqjen e fortë" të Putinit, të ushqyer nga paknaqësia për dyert e mbyllura të Bashkimit Evropian (BE).

Ekonomia e Maqedonisë së Veriut filloi të rikuperohej nga recesioni i shkaktuar nga pandemia në vitin 2020, lufta në Ukrainë dhe kriza energjetike shkurtuan rimëkëmbjen dhe përforcuan presionet inflacioniste në gjysmën e parë të vitit 2022, në mes të hapësirës së kufizuar fiskale për reagim ndaj krizës dhe shtrëngim i shpejtë i politikës monetare. Fillimi i vitit 2022 pa një rritje të prodhimit të ngadaltë nën potencialin pasi prodhimi u rrit me 2.6 për qind në gjysmën e parë (H1) të vitit, pas rritjes prej 4 për qind në 2021. Në gjysmën e parë të 2022 rritja u nxit nga një rimëkëmbje e vazhdueshme e investimeve dhe e fuqishme konsumi, ndërkohë që importet u rritën me 25 për qind, duke çuar eksportet neto në territor negativ. Me rritjen e importeve pjesërisht për shkak të çmimeve më të larta të energjisë, deficitin tregtar i mallrave u përkeqësua, duke zgjeruar më tej zhbilancimet e jashtme, me deficitin e llogarisë korente që u përkeqësua në 6.5 për qind të PBB-së (me një bazë prej katër tremujorësh deri në qershor 2022). Inflacioni i çmimeve të konsumit arriti në 16.8 për qind në gusht 2022 në nivelin më të lartë në 25 vjet, pasi çmimet e ushqimeve dhe energjisë u rritën me më shumë se 20 për qind rritje vjetore dhe inflacioni kumulativ për vitin 2022 qëndroi në 11.6 për qind deri në gusht. Kjo gjërryen në mënyrë disproporcionale të ardhurat reale të të varfërve që shpenzojnë një pjesë shumë më të madhe të të ardhurave të tyre për të mbuluar nevojat bazë. Si pasojë, ulja e varfërisë (duke përdorur linjën e varfërisë të klasës së lartë të të ardhurave të mesme prej 6,85 USD/ditë në 2017 PPP) ka të ngjarë të ngecë në vitin 2022. Si goditje të vazhdueshme të ofertës të kombinuara me rritjen e pagave (të nxitura nga rritja e pagave minimale dhe rritja e pagave në sektorin publik) duke zgjeruar presionet inflacioniste dhe duke rritur pritjet inflacioniste, Banka Qendrore filloi të shtrëngoje politikën monetare duke rritur normën bazë të politikës monetare për 1.75 pikë përqindjeje deri në 3 për qind në pesë raunde radhazi. Në të njëjtën kohë, plani i rishikuar i buxhetit për vitin 2022 e la deficitin fiskal kryesisht të pandryshuar në krahasim me vitin 2021, ndërkohë që borxhi publik nominal mbetet i ngritur dhe afër nivelit të fundit të vitit 2021. Megjithatë, detyrimet e prapambetura të shpenzimeve mbeten të larta në 3 për qind të PBB-së për shkak të pagesave të prapambetura të sektorit shëndetësor,

ndërmarrjeve shtetërore dhe qeverive vendore, duke kufizuar hapësirën fiskale për reagimin ndaj krizës në vijim.

Pas fillimit të pushtimit rus të Ukrainës, Maqedonia e Veriut vendosi sanksione ndaj Rusisë dhe politikanët si nga qeveria ashtu edhe nga opozita e bënë të qartë se mbështesin Ukrainën dhe dënojnë agresionin ushtarak rus. Qeveria dhe opozita rrallëherë kanë të njëjtat pikëpamje në Parlament, por në këtë rast ata miratuan bashkërisht një deklaratë që mbështeste integritetin territorial dhe sovranitetin e Ukrainës. Nga 120 deputetë, vetëm tre votuan kundër dhe një abstanoi. Draft-deklarata me tetë pika u bën thirrje institucioneve përkatëse të punojnë ngushtë me vendet anëtare të NATO-s dhe BE-së për të mbështetur përpjekjet diplomatike për një ndërprerje të menjëhershme dhe të pakushtëzuar të armiqësive. Si anëtare e NATO-s, qeveria vendosi të dhurojë pajisje ushtarake për Ukrainën, pa dërguar trupa. Ministria e Mbrojtjes, Slavjanka Petrovska, nuk ka dhënë detaje për pajisjet dhe armatimet në fjalë. Ajo ka shpjeguar se këto janë të dhëna të klasifikuara, por siguroi se donacioni nuk do të zvogëlojë kapacitetin e ushtrisë maqedonase.

Presidenti Stevo Pendarovski, i cili u zgjodh me mbështetjen e partisë në pushtet LSDM, shprehu dënimin e ashpër për veprimet ushtarake që Rusia po merr në Ukrainë, duke theksuar se ato do të sjellin humbje të pariparueshme të jetës njerëzore dhe dëme materiale. “Pushtimi i Ukrainës nga Rusia është një shkelje serioze e parimeve bazë të së drejtës ndërkombëtare, një goditje për rendin demokratik dhe një kërcënim për stabilitetin e Evropës”, tha ai.

Elita intelektuale maqedonase reagoi ashpër ndaj pretendimeve të presidentit rus Vladimir Putin se Ukraina është një komb i shpikur nga Lenini: pikëpamje të ngjashme shprehen në fakt nga disa politikanë bullgarë, të cilët pohojnë se Maqedonia është një komb imagjinar i "shpikur" nga presidenti jugosllav Tito dhe kjo është arsyeja pse fjalët e Putinit rezonojnë kaq shumë në Maqedoninë e Veriut. Edhe pse disa politikanë kanë mendimin e tyre për mbështetjen e një pjese të qytetarëve (maqedonas etnikë) ndaj Putinit, p.sh., sipas Tito Petkovski, lider i Partisë së Re Socialdemokrate; Maqedonasit e lavdërojnë Putinin në mediat sociale sepse ata kërkojnë një lider që do t'i mbrojë me dorë të fortë dhe dikush që do t'i kundërshtojë padrejtësitë e Perëndimit.

Ndër të paktat që mbështesin Rusinë gjejmë partinë Maqedonia e Bashkuar, e cila u shfaq si homologe e Rusisë së Bashkuar të Putinit dhe konsiderohet si mbështetëse e politikës ruse ndaj vendeve të Evropës Perëndimore, NATO-s dhe BE-së. Është një parti e vogël, por lideri i saj Janko Bačev është një figurë mjaft e njohur që arrin të bëjë lajm me qëndrimet e tij për çështjet politike dhe sociale. Sipas tij,

pushtimi rus i Ukrainës është i justifikuar sepse rusët u vunë në një pozicion që të mos kishin asgjë për të humbur nëse NATO do të vinte në kufirin e tyre.

Në rrjetet sociale, kryesisht në Facebook, vërehet njëfarë disponimi pro-rus në mesin e qytetarëve. Megjithatë, një debat i ashpër po zhvillohet, me njerëz që reagojnë ndaj mbështetësve të Rusisë dhe theksojnë se agresioni nuk ka asnjë justifikim. Në komunitetin etnik maqedonas, shumë kanë pikëpamje pro-ruse, ndërsa shqiptarët dhe të tjerët, në përgjithësi kanë një opinion krejtësisht negativ për veprimet e ndërmarra nga Rusia.

Një javë pas fillimit të armiqësive, byroja maqedonase e Rrjetit Hetimor Ballkanik (BIRN) kreu një studim të ndërveprimeve në Facebook (pëlqime, reagime të tjera, komente, ndarje) rreth lajmeve të njohura në rreth 40 media maqedonase. Ata arritën në përfundimin se, në ato shtatë ditë, mbështetjen më të madhe e mblodhi titulli “Amerika është fajtorë për krizën në Ukrainë”, i cili është pjesë e një deklarate të Ministrisë së Punëve të Jashtme të Koresë së Veriut. Lajmi ishte publikuar në faqen zyrtare në Facebook të një televizioni kombëtar me një foto të liderit suprem Kim Jong-un.

Qytetarët pro-rusë sulmuan gjithashtu presidentin Stevo Pendarovski për shkak të një postimi të titulluar “Jam i shqetësuar se maqedonasit mbështesin Rusinë”, në një nga intervistat e tij të fundit. Shumë lexues reagues duke thënë se deklarata ishte qesharake dhe zemëroi qindra njerëz. Më shumë se 1,500 përdorues iu bashkuan diskutimit, duke kritikuar Pendarovskin se nuk ishte një burrë shteti si Putini, për të cilin ata thanë se kishte guximin të mbronte vendin e tij. Shumica e komenteve janë në përputhje me interpretimin rus të ngjarjeve – se një fushatë antifashiste apo “shkombëtarizuese” po zhvillohet kundër qeverisë “fashiste” në Ukrainë të “instaluar” nga jashtë.

Në një intervistë për Deutsche Welle-n, megjithatë, Andreja Stojkovski, drejtor i Institutit të Prespës, tha se “mbështetja për Rusinë nuk është aq reale, por ajo është krijuar nga lajme të rreme dhe e përforcuar nga dështimi i zgjerimit të BE-së”.

Në të njëjtën kohë, Shoqata e Ukrainasve në Maqedoninë e Veriut organizoi një marsh proteste kundër “luftës dhe mizorisë së pakufishme nga ana e Rusisë ndaj Ukrainës”, e cila u mbështet nga shumë maqedonas. Që nga fillimi i luftës, mbi një mijë ukrainas kanë mbërritur tashmë në Maqedoni si refugjatë.

Pas sulmit ndaj Ukrainës nga Rusia, i cili filloi mëngjesin e 24 shkurtit 2022, institucionet financiare dhanë një opinion fillestar për pasojat ekonomike për Maqedoninë e Veriut.

Për sa i përket pasojave të drejtpërdrejta ekonomike, Maqedonia e Veriut është e ekspozuar ndaj rreziqeve të kufizuara dhe kryesisht të parëndësishme ekonomike për shkak të marrëdhënieve të ulëta

tregtare me Rusinë dhe Ukrainën, si dhe tendencat në rënie të investimeve të huaja direkte nga Rusia në vitet e fundit. Pjesa e importeve dhe eksporteve me Ukrainën dhe Rusinë në totalin e importeve dhe eksporteve të Maqedonisë së Veriut është në rënie të vazhdueshme nga 7.1% në vitin 2000 në 2.2% në vitin 2013, dhe më pas bie nën 2%, dhe në vitin 2019 është 1.8%. Strukturisht, shumica e importeve nga Ukraina përfshijnë metale (mbi 80%), ndërsa eksportet në Ukrainë përbëhen kryesisht nga materiale kimike dhe pajisje elektronike (mbi 60%). Përveç kësaj, investimet e huaja direkte nga Rusia tregojnë një tendencë në rënie dhe IHD-të e akumuluar si pjesë e PBB-së janë 30.3% në vitin 2020 (rënie prej 9.4% në atë vit). Sipas kësaj, një efekt më i rëndësishëm ekonomik për Maqedoninë e Veriut nga pushtimi rus në Ukrainë është ai indirekt.

Menjëherë pas pushtimit të 24 shkurtit 2022, tregjet financiare botërore reagueshin dhunshëm, duke reflektuar kryesisht tronditjen e shpejtësisë dhe befasisë së veprimeve të ndërmarra. Kjo është veçanërisht e rëndësishme për tre grupet kryesore të mallrave që lidhen me ekonominë e Rusisë dhe Ukrainës: energjia, metalet dhe ushqimi.

Rritja e çmimeve të gazit, nga të cilat ekonomia evropiane është ende shumë e varur, do të ndikojë kryesisht në çmimet e të gjitha burimeve të tjera të energjisë, përfshirë energjinë elektrike, e cila tashmë ka qenë nën presionin e çmimeve për shkak të prodhimit të pamjaftueshëm nga burimet e rinovueshme gjatë vitit 2021.

Duke qenë se Rusia është eksportuese e metaleve (nikel, alumin, paladium, etj.), ndërprerja e furnizimit ndikon në çmimet e tyre, gjë që shton problemin ekzistues të zinxhirëve të ndërprerë të furnizimit si pasojë e ribalancimit pas pandemisë. Në mënyrë të ngjashme, Rusia dhe Ukraina janë eksportues të drithërave dhe mallrave të lidhura me to, çmimet e të cilave tashmë kanë qenë nën presion në rritje. Në çmimet e ushqimeve, efektet e transmetimit tashmë janë prekur deri diku për shkak të rritjes së çmimeve të energjisë.

Prandaj, efekti ekonomik afatshkurtër që është indirekt i rëndësishëm për Maqedoninë e Veriut janë presionet e çmimeve në grupet e produkteve të përmendura, të cilat do të ekzistojnë dhe ka gjasa të intensifikohen. Efektet më të gjera ekonomike indirekte të zhvillimeve të reja varen nga intensiteti, shtrirja dhe kohëzgjatja e pushtimit dhe armiqësive në Ukrainë, si dhe nga shtrirja dhe intensiteti i sanksioneve të vendosura ndaj Rusisë nga aktorë të tjerë ndërkombëtarë. E gjithë kjo ushtron presion në rënie dhe të konsiderueshme në perspektivat e rritjes së kontinentit evropian, por edhe globalisht. Maqedonia e Veriut është shumë e varur nga ekonomia evropiane, kështu që rënia e kërkesës së jashtme do të ndikojë negativisht në rritjen e PBB-së, në kushtet e presionit në rritje të çmimeve.

Situata e tensionuar ushtarakisht do të shkaktojë frenim në tregjet e kredisë dhe hezitim nga investimet, gjë që do të ndikojë gjithashtu negativisht në rritjen e ekonomive evropiane.

Në këtë opinion fillestar, Finance Think vlerëson se është e nevojshme të monitorohen nga afër zhvillimet dhe të rivlerësohen vazhdimisht efektet e mundshme në ekonominë tonë, ndonëse për momentin nuk nevojiten masa apo lëvizje konkrete ekonomike nga autoritetet vendase. Në rast të një përhapjeje më intensive të pasojave negative ekonomike në ekonominë tonë, autoritetet ekonomike do të duhet të reagojnë me masa, të ngjashme me reagimin fillestar ndaj pandemisë në mars-prill 2020, por shtrirja dhe synimi i tyre do të varet nga zhvillimet aktuale që mund të ndryshojnë nga minuta në minutë, si dhe varen nga hapësira fiskale ekzistuese e cila sot është dukshëm më e ngushtë në krahasim me vitin 2020. Ekonomitë e Ballkanit Perëndimor kanë treguar qëndrueshmëri të jashtëzakonshme pavarësisht nga erërat e mëdha ekonomike. Gjashtë vendet, përfshirë Maqedoninë e Veriut, kanë tejkaluar tani nivelet e prodhimit para pandemisë, pavarësisht nga pasojat nga pushtimi rus në Ukrainë, çmimet më të larta të energjisë dhe ushqimeve dhe shtrëngimi i kushteve financiare.

3.2 Efektet e luftës në Ukrainë në Ballkanin Perëndimor

Lufta e Rusisë në Ukrainë ka pasur një efekt të rëndësishëm në çështjet politike në disa vende të Ballkanit Perëndimor. Fakti që Brukseli pranoi aplikimet për anëtarësim në Bashkimin Evropian nga Moldavia dhe Ukraina në shkurt dhe mars 2022 pa vendosur kushte strikte minoi besueshmërinë e tij në rajon. Në Bosnje dhe Hercegovinë, pushtimi i Rusisë inkurajoi separatistët serbë, të cilët më pas ulën ambiciet e tyre pas tërheqjes së Moskës nga rajoni i Kievit në Ukrainën lindore. Ndërkohë, presidenti i Serbisë Aleksandar Vuçiq ka vazhduar politikën e tij të 'suksesshme' të balancimit mes Perëndimit dhe Rusisë. Pushtimi rus i Ukrainës ka shkaktuar jehonë politike globalisht, por veçanërisht në Ballkanin Perëndimor, një rajon në të cilin Moska, Brukseli dhe Uashingtoni kërkojnë ndikim. Partnerët më të afërt të Rusisë atje janë serbët e Serbisë dhe Republika Srpska (një nga dy entitetet që përfshin Bosnjë dhe Hercegovinën). Ajo ka lidhje të forta me udhëheqës individualë serbë dhe gjithashtu ushtron ndikim në rajon përmes mediave serbe dhe Kishës Ortodokse. Udhëheqësit perëndimorë, ndërkohë, janë më të afërt me boshnjakët, shqiptarët e Kosovës dhe ata malazezë që nuk e shohin Beogradin për udhëheqje. Por leva më e madhe e Perëndimit në rajon – perspektiva e anëtarësimit në Bashkimin Evropian – ka humbur besueshmërinë vitet e fundit. Në Serbi dhe Republika Srpska, njerëzit kanë lyer me spërkatje simbolin 'Z', lidhur me mbështetjen për sulmin ndaj Ukrainës, në vende publike për të treguar solidaritetin e tyre me Moskën. Ndërkohë, shumë shqiptarë dhe boshnjakë të Kosovës janë tmerruar nga pamjet e dala nga Ukraina, të cilat kanë sjellë kujtime të luftërave

që kanë kaluar në vitet 1990. Ata shqetësohen se nëse Rusia fiton, nacionalistët serbë mund të inkurajohen të hakmerren për humbjet e tyre në luftërat mbi Bosnjën dhe Kosovën dhe të sfidojnë rezultatet e tyre. Por deri tani gjërat nuk kanë shkuar në këtë mënyrë. Në Republika Srpska, një plan që do ta shtynte entitetin drejt shkëputjes u pezullua pas tërheqjes së Rusisë nga rajoni i Kievit. Në Mal të Zi,

Duke parë statusin politik të vendeve të Ballkanit Perëndimor, tani për tani, ndikimi i Rusisë në këta vende mbetet i fortë. Investimi ekonomik i Rusisë në rajon është fokusuar në sektorë strategjikë si energjia dhe ka kapitalizuar në sistemet e patronazhit dhe korrupsionit partiak. Në vitet e fundit, Rusia gjithashtu ka forcuar lidhjet e saj ushtarake me Serbinë, duke i shitur asaj armë, aeroplanë dhe sisteme të mbrojtjes ajrore. Por është besimi ortodoks i Rusisë dhe kundërshtimi i saj i vazhdueshëm ndaj pavarësisë së Kosovës që ka formuar themelin për fuqinë e saj të butë në rajon. Kjo i ka hapur rrugën ndikimit rus që të depërtojë fuqishëm në Serbi, Bosnje dhe Mal të Zi, ku segmente të rëndësishme të politikës janë fort pro-ruse. Për liderët si Aleksandar Vuçiq i Serbisë dhe Milorad Dodik i Bosnjës, demonstrimi i lidhjeve të ngushta me udhëheqjen ruse është çështje e mbijetesës politike. Statusi politik i vendeve të Ballkanit Perëndimor

Political Status of Western Balkans Countries

Albania

INDEPENDENCE DATE
1912 (from Ottoman empire)

GOVERNMENT TYPE
Parliamentary Republic

NATO MEMBERSHIP
Yes

EU ACCESSION PROGRESS
Candidate

Bosnia and Herzegovina

INDEPENDENCE DATE
1992 (declared), 1995 (settled)

GOVERNMENT TYPE
Federal Parliamentary Republic

NATO MEMBERSHIP
No

EU ACCESSION PROGRESS
Potential Candidate

Kosovo

INDEPENDENCE DATE
2008 (declared)

GOVERNMENT TYPE
Parliamentary Republic

NATO MEMBERSHIP
No

EU ACCESSION PROGRESS
Potential Candidate

Montenegro

INDEPENDENCE DATE
2006

GOVERNMENT TYPE
Parliamentary Republic

NATO MEMBERSHIP
Yes

EU ACCESSION PROGRESS
Candidate

North Macedonia

INDEPENDENCE DATE
1991

GOVERNMENT TYPE
Parliamentary Republic

NATO MEMBERSHIP
Yes

EU ACCESSION PROGRESS
Candidate

Serbia

INDEPENDENCE DATE
2006 (final dissolution of former Yugoslavia)

GOVERNMENT TYPE
Parliamentary Republic

NATO MEMBERSHIP
No

EU ACCESSION PROGRESS
Candidate

Që nga fillimi i invazioni Rus në Ukrainë në shkurt 2022, tubime pro-ruse, shpesh duke shfaqur grupe të ekstremit të djathtë me lidhje të drejtpërdrejta me Rusinë, janë shfaqur në Serbi, Mal të Zi dhe Bosnje.

Për fraksionet nacionaliste në të gjithë rajonin që e shohin Rusinë e Putinit si një mbrojtëse të njerëzve ortodoksë, pushtimi i Rusisë i një vendi ortodoks si Ukraina nuk është një kontradiktë e qenësishme. Të ndarë nga konteksti historik, këto grupe e shohin Rusinë si rikuperim të tokës që është me të drejtë e tyre, ashtu siç do të donin ta shihnin Kosovën të "rikthyer" në Serbi. Vetë Putin shpesh është thirrur në shembullin e Kosovës si justifikim për aneksimin e Krimesë nga Rusia dhe inkursionet e saj në Donetsk dhe Luhansk.

Ashtu si me Ukrainën, Rusia e sheh Ballkanin Perëndimor si një zonë tampon ku mund të ruajë një sferë ndikimi dhe të minojë Perëndimin. Në Mal të Zi, operativët rusë të FSB-së dhe GRU-së ishin në mesin e atyre që u arrestuan për një përpjekje të dështuar për grusht shteti në vitin 2016, i projektuar për të ndaluar pranimin e Malit të Zi në NATO. Për sa i përket Kosovës dhe Serbisë, mbështetja e Rusisë për pozicionin e Serbisë minon përpjekjet për normalizimin e marrëdhënieve mes dy vendeve, duke penguar kështu integrimin e tyre përkatës në Bashkimin Evropian. Dhe në Bosnje, kërcënimet e fundit të Rusisë për të vënë veton ndaj rinovimit të forcës paqeruajtëse të BE-së në Bosnje kanë nënvizuar brishtësinë e kushtetutës së pasluftës të Bosnjës. Në të gjitha këto raste, Rusia ka treguar se mund të destabilizojë lehtësisht Ballkanin.

Pushtimi rus i Ukrainës ka theksuar ndarjet midis zërave pro-perëndimorë dhe pro-rusë në të gjithë Ballkanin. Anëtarët e NATO-s, Shqipëria, Kroacia, Mali i Zi dhe Maqedonia e Veriut ranë shpejt në vijën pas sanksioneve të BE-së, siç ishte edhe Kosova aspirante për NATO. Ndërsa mbështesin rezolutat e OKB-së që dënojnë veprimet e Rusisë, Serbia dhe Bosnja megjithatë kanë refuzuar t'i bashkohen sanksioneve kundër Rusisë, duke u bërë kështu dy vendet e vetme evropiane të mbetura jashtë listës së shteteve "armiqësore" të Rusisë.

Në Bosnje, frika se lufta në Ukrainë mund të sjellë destabilitet në Ballkan është veçanërisht e përhapur. Pamundësia për të ardhur në një pozicion uniform dhe për të dënuar agresionin e Rusisë është për shkak të mospërputhjes së Dodik, anëtarit serb të presidencës trepalëshe të vendit, i cili ka mbrojtur një pozicion pro-rus. Vendi e ka gjetur veten në krizën e tij më të rëndë të pasluftës në muajt e fundit për shkak të kërcënimeve të Dodik për të tërhequr entitetin me shumicë serbe të vendit nga institucionet kombëtare. Menjëherë pas pushtimit rus të Ukrainës, ambasadori rus në Bosnje nxiti këto frikë duke paralajmëruar se çdo afrim midis Bosnjës dhe NATO-s do të pritej me një përgjigje ruse, duke thënë: "Shembulli i Ukrainës tregon atë që ne presim".

Në Kosovë, ku ndjenjat publike janë fort pro-perëndimore dhe anti-ruse, kriza në Ukrainë gjithashtu ka rritur shqetësimet për sigurinë e vetë Kosovës. Udhëheqësit e qeverisë kanë qenë të rreptë në thirrjet e tyre për një rrugë më të shpejtë drejt anëtarësimit në NATO dhe për një bazë të përhershme në NATO. Ashtu si vendet e tjera evropiane, Kosova gjithashtu është zotuar të sjellë shpenzimet e mbrojtjes deri në standardin e NATO-s prej 2 përqind të PBB-së në dritën e konfliktit aktual, madje duke krijuar një "fond sigurie" ku qytetarët mund të kontribuojnë drejtpërdrejt në forcat e armatosura.

Edhe pse Mali i Zi u bashkua me shpejtësi në sanksionet kundër Rusisë, ai ende nuk i ka zbatuar shumicën e tyre për shkak të grindjeve të brendshme politike – megjithëse zbatoi sanksionet fillestare ndaj mediave të sponsorizuara nga shteti rus. Qeveria pro-serbe e vendit, e cila u rrëzua pas një votimi mosbesimi në shkurt, por mbetet në një rol kujdestar, është ndarë ashpër mbi sanksionet. Këto ndarje po zbulojnë shkallën e ekspozimit ekonomik të vendit: Rusia është investitori më i madh i huaj direkt në Mal të Zi, duke investuar shumë në tregun e saj të pasurive të paluajtshme dhe në sektorë si metalurgjia. Megjithatë, potenciali për një qeveri të re të udhëhequr nga pakica që do të formohet nga kryeministri i emëruar Dritan Abazovic i bllokut pro-perëndimor "Black on White" mund të zbusë zërat pro-rusë aktualisht në qeveri nëse bisedimet e koalicionit kanë sukses.

Vëmendja perëndimore është përqendruar më së shumti në Serbi, ku lufta në Ukrainë ka paraqitur një sfidë të shtuar për qeverinë, ndërsa ajo përpigëj të ruante aktin e saj balancues midis Rusisë dhe Perëndimit përpara zgjedhjeve presidenciale, parlamentare dhe lokale më 3 prill. Popullsia që e mban mend mirë dhimbjen e të qenit në fund të gabuar të sanksioneve perëndimore, Presidenti Vuçiç është përpjekur ta portretizojë veten si kandidati më i aftë për të mbrojtur stabilitetin e Serbisë. I vetëdijshëm për ndjenjën e fortë publike pro-ruse dhe për një kontroll të shtuar nga Bashkimi Evropian dhe Shtetet e Bashkuara, Vuçiç ka qenë i bindur për neutralitetin e Serbisë në krizë: Serbia votoi për të dënuar pushtimin rus të Ukrainës përpara Asamblesë së Përgjithshme të OKB-së, por refuzoi të rreshtohet me Sanksionet e BE-së ndaj Rusisë. Ende, pritshmëritë do të jenë më të larta tani që fitorja e tij është në pasqyrën e pasme. Megjithatë, që Vuçiç do të lëvizë drejt Perëndimit nuk është e garantuar, veçanërisht pasi qeveria tani fillon negociatat për koalicionin.

Në këtë kontekst, Evropa dhe Shtetet e Bashkuara duhet të dyfishojnë përpjekjet e tyre për të shmangur destabilizimin e mëtejshëm në Ballkan. Në varësi të reagimit perëndimor, dy të ardhme shumë të ndryshme e presin rajonin: ose paqëndrueshmëri në rritje që Rusia mund të instrumentalizojë, ose një integrim afatgjatë brenda komunitetit evropian.

Pas vitesh ngërçi, lufta brutale në Ukrainë po i detyron të gjithë aktorët të zgjedhin një rrugë të qartë politike dhe të marrin vendime të guximshme. Muajt e ardhshëm do të ofrojnë mundësi për të diskutuar të ardhmen e rajonit, duke filluar me një samit evropian kushtuar Ballkanit Perëndimor në qershor. Organizuar nga Franca, si kryetare e Këshillit të Bashkimit Evropian, ky samit do të synojë "qartësimin e perspektivave evropiane [të Ballkanit Perëndimor], riinvestimi në rajon dhe përcaktimin e një ambicie të vërtetë të përbashkët për dekadat në vijim", siç nënvizohet nga presidenti Emmanuel Macron.

Në nivelin politik, është e domosdoshme që Evropa t'i përgjigjet thirrjeve në të gjithë rajonin për të përshpejtuar integrimin në BE në kontekstin e luftës në Ukrainë. Të njohur për hezitimin e tyre, Parisi dhe Berlioni kanë dërguar tashmë sinjale të forta për këtë çështje, me kancelarin Olaf Scholz që i bëri thirrje Bashkimit Evropian të mbështesë vendet e Ballkanit Perëndimor në përpjekjen e tyre për t'u bashkuar me bllokun "sa më shpejt të jetë e mundur" dhe presidenti Macron mbron për t'u dhënë atyre një perspektivë të qartë të anëtarësimit në Bashkimin Evropian. Një proces i ringjallur i anëtarësimit do të nxiste përparimin në reformat shumë të nevojshme të qeverisjes dhe sundimit të ligjit në këto vende. Mund të shërbejë gjithashtu si levë shtesë për ta shtyrë Serbinë që të fillojë të harmonizojë politikën e saj të jashtme me Bashkimin Evropian, veçanërisht në lidhje me sanksionet kundër Moskës.

Në frontin e sigurisë, si Bashkimi Evropian ashtu edhe NATO-ja duhet të përshtatin qëndrimin e tyre për të parandaluar çdo destabilizim të rajonit. Në Bosnje, Bashkimi Evropian ka dyfishuar tashmë madhësinë e forcës së tij stabilizuese (e njohur si EUFOR ALTHEA) nga 600 personel në 1100, ndërsa avionët francezë kanë kryer fluturime si masë paraprake. NATO gjithashtu ka vendosur kohët e fundit të zhvillojë një "paketë të re për ndërtimin e kapaciteteve të mbrojtjes" për Bosnjën. E ardhmja e forcës së BE-së është megjithatë në rrezik pasi Rusia mund të bllokojë zgjatjen e mandatit të saj në Kombet e Bashkuara vjeshtën e ardhshme. Kjo perspektivë duhet të inkurajojë evropianët të eksplorojnë mënyra të tjera ligjore për të mbështetur misionin. Po kështu, Bashkimi Evropian ka vendosur të vendosë forca shtesë policore në Kosovë për të mbështetur policinë lokale si dhe trupat e NATO-s.

Bashkimi Evropian dhe NATO duhet gjithashtu të rrisin mbështetjen e tyre për të ndihmuar vendet e Ballkanit Perëndimor të mbështesin sundimin e ligjit dhe të kundërshtojnë ndikimin malinj rus dhe fushatat e dezinformimit. Në Bosnje, veprimi i ndërmarrë këtë javë nga përfaqësuesi i lartë i OKB-së për të pezulluar legjislacionin mbi pronën shtetërore të miratuar nga Republika Srpska ishte gjithashtu një tregues i mirëpritur i vëmendjes perëndimore ndaj përpjekjeve të Dodik për të shkelur kushtetutën e vendit. Po kështu ishin edhe veprimet e Shteteve të Bashkuara për të sanksionuar shtatë individë nga rajoni që mendohet se paraqesin

kërcënim për stabilitetin rajonal. Ndërkohë që ka pasur përpjekje të vogla në të gjithë rajonin për të krijuar ndërgjegjësimin edukativ rreth shkrim-leximit dhe dezinformimit mediatik në vitet e fundit, këto përpjekje janë ende të shkëputura dhe të mbytura nga mjediset mediatike të drejtuara nga tabloidët. Përveç mbështetjes së tij për mediat e pavarura dhe hulumtuese në të gjithë rajonin, Bashkimi Evropian mund të ndihmojë në koordinimin dhe përforcimin e përpjekjeve të tilla për edukimin e informacionit nga qeveritë lokale dhe organizatat e shoqërisë civile në të gjithë rajonin. Për të nxitur një pluralizëm më të madh të medias, si Shtetet e Bashkuara ashtu edhe aleatët evropianë mund të ndihmojnë në drejtimin e reformave që synojnë zgjerimin e transparencës së pronësisë së medias dhe kufizimin e ndikimit politik në tregjet mediatike.

Së fundi, në fushën ekonomike, Evropa dhe Shtetet e Bashkuara duhet të forcojnë ndihmën e tyre për rajonin për të ndihmuar vendet e Ballkanit Perëndimor të zbusin efektet e shumta të përhapura nga lufta në Ukrainë, nga çmimet më të larta të energjisë deri te pasiguria ushqimore. Në frontin e energjisë, vendet e BE-së tashmë kanë rënë dakord të lejojnë vendet e Ballkanit Perëndimor të marrin pjesë në blerjet e përbashkëta të gazit për të kontrolluar kostot e energjisë. Veprime të ngjashme duhet të ndërmerren gjithashtu për të trajtuar një krizë globale të ushqimit që po afrohet. Në planin afatgjatë, Bashkimi Evropian duhet të përshpejtojë zbatimin e planit të tij të investimeve prej 30 miliardë eurosh të shpallur në tetor 2021 për periudhën 2021–2027. Investimet duhet të fokusohen veçanërisht në diversifikimin e energjisë dhe infrastrukturën si një mënyrë për të reduktuar varësinë e rajonit ndaj Rusisë dhe Kinës.

Për shumë njerëz në Ballkan, imazhet brutale që dolën nga Ukraina gjatë disa javëve të fundit – të refugjatëve që grumbullohen në stacionet e trenave, ndërtesat e bombarduara, trupat e shtrirë në rrugë – kanë ngjallur një spektër të disave të fundit që kanë mundur të harrojnë. Ndërsa Shtetet e Bashkuara dhe Evropa mendojnë se si mund të duket e ardhmja e kontinentit, ka hapësirë për t'u angazhuar më tej me këtë cep të Evropës për të thelluar stabilitetin dhe sigurinë brenda dhe jashtë bllokut. Liderët rajonalë duhet gjithashtu të bëjnë një bilanc të së ardhmes që duan të ndërtojnë për vendet e tyre.

4 Kapitulli i katërt – Mësimet e nxjerra nga konflikti Ukraino -Rus

4.1 Çfarë mund të mësojmë nga Konflikti aktual

Edhe pse është shumë herët të thuhet se kur do të përfundojë agresioni i Rusisë, nuk është shumë herët për të filluar të mësojmë nga konflikti. Zhvillimet në Ukrainë tashmë na kanë detyruar të vëmë në pikëpyetje disa nga supozimet tona dhe të njihemi sërish me të vërtetat më të vjetra.

Kur presidenti rus Vladimir Putin urdhëroi pushtimin e tij të Ukrainës më 24 shkurt, ai parashikoi një 'kapje' të shpejtë të Kievit dhe një ndryshim të qeverisë analoge me ndërhyrjet sovjetike në Budapest në 1956 dhe Pragë në 1968. Por nuk do të ishte ashtu me sa duket. Lufta është ende e ndezur dhe askush nuk e di se kur dhe si do të përfundojë.

Ndërsa disa vëzhgues kanë kërkuar një armëpushim të hershëm, të tjerë kanë theksuar rëndësinë e ndëshkimit të agresionit rus. Megjithatë, rezultati do të përcaktohet nga faktet në terren. Meqenëse është shumë herët të merret me mend se kur do të përfundojë lufta, disa përfundime janë padyshim të parakohshme. Për shembull, argumentet se epoka e luftës së tankeve ka mbaruar janë hedhur poshtë pasi beteja është zhvendosur nga periferitë veriore të Kievit në fushat lindore të Donbasit.

Por edhe në këtë fazë, ka të paktën disa mësimet që bota po mëson (ose po rimëson) nga lufta në Ukrainë. Së pari, parandalimi bërthamor funksionon, por më shumë varet nga aksionet relative sesa nga aftësitë. Perëndimi është frenuar, por vetëm deri në një pikë. Kërcënimet e Putinit i kanë penguar qeveritë perëndimore të dërgojnë trupa (megjithëse jo pajisje) në Ukrainë. Ky rezultat nuk pasqyron ndonjë aftësi superiore bërthamore ruse; përkundrazi, ai pasqyron hendekun midis përkufizimit të Putinit për Ukrainën si një interes jetik kombëtar dhe përkufizimit të Perëndimit për Ukrainën si një interes i rëndësishëm, por më pak jetik.

Më tutje, ndër-varësia ekonomike e pabarabartë mund të përdoret nga pala më pak e varur, por kur aksionet janë simetrike, ka pak fuqi në ndërvarësi. Rusia varet nga të ardhurat nga eksportet e saj të energjisë për të financuar luftën e saj, por Evropa është shumë e varur nga energjia ruse për ta ndërprerë atë plotësisht. Ndërvarësia e energjisë është afërsisht simetrike. Nga ana tjetër, në botën e financave, Rusia është më e ndjeshme ndaj sanksioneve perëndimore, të cilat mund të dëmtojnë më shumë me kalimin e kohës.

Pastaj, ndërvarësia ekonomike nuk e pengon luftën. Ndërsa ky mësim dikur njihej gjerësisht – veçanërisht pasi shpërtheu Lufta e Parë Botërore mes partnerëve kryesorë tregtarë në botë – ai u injorua nga politikëbërësit gjermanë si ish-kancelari Gerhard Schröder. Qeveria e tij rriti importet dhe varësinë e Gjermanisë nga nafta dhe gazi rus, ndoshta duke shpresuar se ndërprerja e lidhjeve tregtare do të ishte shumë e kushtueshme për secilën palë. Por ndërkohë që ndërvarësia ekonomike mund të rrisë kostot e luftës, ajo qartësisht nuk e pengon atë.

Përderisa sanksionet mund të rrisin kostot për agresorët, ato nuk përcaktojnë rezultatet në afat të shkurtër. Drejtori i CIA-s, William Burns (ish-ambasador i SHBA-së në Rusi) thuhet se u takua me Putinin dhe paralajmëroi, pa dobi, se një pushtim do të shkaktonte sanksione. Putini mund të ketë dyshuar se Perëndimi mund të ruajë unitetin për sanksionet. Nga ana tjetër, zyrtarisht, presidenti kinez Xi Jinping i ka ofruar vetëm mbështetje të kufizuar Putinit, pavarësisht se ka shpallur një miqësi "pa kufij" me Rusinë, ndoshta për shkak të shqetësimeve të tij që Kina të përfshihet në sanksionet dytësore të SHBA.

Padyshim, lufta e informacionit bën një ndryshim. Siç duket, rezultatet e luftës moderne varen jo vetëm nga ushtria e kujt fiton, por edhe nga "historia e kujt fiton". Zbulimi i kujdesshëm i inteligjencës së Amerikës në lidhje me planet ushtarake të Rusisë u dëshmuar mjaft efektiv në Evropë dhe kontribuoi shumë në solidaritetin perëndimor kur pushtimi ndodhi siç ishte parashikuar.

Siç dëshmohet, fuqia e fortë dhe e butë kanë rëndësi. Fuqia e butë mund të bëjë një ndryshim me kalimin e kohës. Fuqia e zgjuar është aftësia për të kombinuar fuqinë e fortë dhe të butë në mënyrë që ato të përforcojnë në vend që të kundërshtojnë njëra-tjetrën. Putin dështoi ta bëjë këtë. Brutaliteti i Rusisë në Ukrainë krijoi një neveri të tillë, sa që Gjermania vendosi përfundimisht të pezullojë gazsjellësin Nord Stream 2 – një rezultat që presioni i SHBA-së gjatë disa viteve nuk e kishte arritur. Në të kundërt, presidenti ukrainas Volodymyr Zelensky, një ish-aktor, përdori aftësitë e tij dramatike të mprehta profesionale për të paraqitur një portret tërheqës të vendit të tij, duke siguruar jo vetëm simpatinë, por edhe pajisjet ushtarake që janë thelbësore për fuqinë e fortë.

Ma sa duket edhe aftësia kibernetike nuk është e pamposhtur. Rusia kishte përdorur armë kibernetike për të ndërhyrë në rrjetin elektrik të Ukrainës që të paktën që nga viti 2015, dhe shumë analistë parashikuan një sulm kibernetik kundër infrastrukturës dhe qeverisë së vendit në fillim të pushtimit. Megjithatë, ndërsa thuhet se ka pasur shumë sulme kibernetike gjatë luftës, asnjë nuk ka përcaktuar

rezultate më të gjera. Kur rrjeti satelitor Viasat u hackerua, Zelensky vazhdoi të komunikonte me audiencën botërore përmes shumë satelitëve të vegjël të ofruar nga Starlink. Për më tepër, me trajnimin dhe përvojën, mbrojtja kibernetike e Ukrainës është përmirësuar. Pasi lufta kishte filluar, armët kinetike siguruan kohë, saktësi dhe vlerësim më të madh të dëmit për komandantët sesa armët kibernetike. Me armët kibernetike, nuk e dini gjithmonë nëse një sulm ka pasur sukses apo është korrigjuar. Por me eksplozivët, ju mund të shihni ndikimin dhe të vlerësoni më lehtë dëmin.

Por, mësimi më i rëndësishëm është gjithashtu një nga më të vjetrit: lufta është e paparashikueshme. Premtimi për një luftë të shkurtër është jashtëzakonisht joshës për fuqitë e mëdhaja. Në gusht të vitit 1914, udhëheqësit evropianë prisnin që trupat "të ishin në shtëpi deri në Krishtlindje". Në vend të kësaj, ata filluan katër vjet luftë dhe katër nga ata udhëheqës humbën fronet e tyre. Menjëherë pas pushtimit të Irakut nga Amerika në vitin 2003, shumë në Uashington parashikuan një shëtitje, por përpjekja ngeci për vite me rradhë.

Kur u nis për herë të parë në orët e vona të 24 shkurtit, pushtimi i plotë i Ukrainës nga Kremli supozohej të zgjaste vetëm disa ditë dhe të përfundonte me kapjen e shpejtë të Kievit. Këto plane u shembën në mënyrë spektakolare pasi Ukraina mposhti trupat ruse përmes një kombinimi të vendosmërisë së plotë dhe armëve të shumta perëndimore. Por pavarësisht suksesit të Ukrainës, konflikti është larg përfundimit dhe përkundrazi, duket se po vendoset në një betejë të gjatë dhe të rënduar që do të testojë vendosmërinë e Ukrainës dhe Perëndimit.

4.2 Mësimet për Diplomacinë, Politikat e Jashtme, Sigurinë dhe Operacionet Ushtatake

Konflikti ka transformuar tashmë shumë nga ajo që bota mendonte se dinte jo vetëm për operacionet dhe strategjinë ushtarake, por edhe për diplomacinë, inteligjencën, sigurinë kombëtare, sigurinë energjetike, shtetin ekonomik dhe shumë më tepër. Kështu, ndërsa lufta arrin pikën e saj vjetore, disa ekspertë në blogjet e postuara nga faqja e internetit të Këshilli Atlantik¹¹, të citur më poshtë, ndajnë mësimet që kanë nxjerrë nga kriza. Rezultatet e mëposhtme, janë një mësim i gjerë për politikëbërësit dhe publikun.

- Diplomacia perëndimore: Mos i hamendësoni ukrainasit

Që nga dita e parë, ka pasur shumë ngurrim në administratën e SHBA, për të ndarë inteligjencën në kohë reale me Ukrainën nga frika se jo të gjithë në qeverinë ukrainase janë të besueshëm; për të dërguar armë të rënda nga frika se ukrainasit nuk dinë t'i përdorin ato, dhe se do të duhej shumë kohë për të trajnuar ukrainasit; për të dërguar paketa mjaft të mëdha ndihme nga frika e korrupsionit. Ka pasur gjithashtu një ngurrim të madh për të përdorur gjuhën e duhur për të përshkruar qëllimin aktual të Shteteve të Bashkuara; kur Sekretari i Mbrojtjes Lloyd Austin foli për mposhtjen e Moskës aq keq sa nuk mund të sulmojë përsëri Ukrainën, presidenti i SHBA Joe Biden e shkarkoi atë. Megjithatë, herë pas here, ukrainasit e kanë provuar veten të denjë për besimin e Amerikës. Me inteligjencën perëndimore, ata ishin në gjendje t'i bënin ballë pushtimit të aeroportit Hostomel të Kievit, i cili mund të kishte qenë vendimtar, dhe të zhduknin grupet e gjeneralëve rusë, përveç anijes kryesore të marinës ruse. Me armë amerikane, ushtarët ukrainas i dëbuan rusët nga Kievi dhe i detyruan të tërhiqen në Donbas. Tani, me raketat amerikane me rreze të gjatë, ata kanë goditur dhjetëra objektiva me vlerë të lartë. Përfundimi është i qartë: kur presidenti ukrainas Volodymyr Zelenskyy dhe ekipi i tij thonë se kanë nevojë për diçka, kërkesa është legjitime dhe Shtetet e Bashkuara duhet ta respektojnë atë menjëherë. *(nga Melinda Haring zëvendës drejtore e qendrës Euroasia).*

- Diplomacinë globale: regjimit të Putinit nuk mund t'i besohet dhe duhet mposhtur

Gjashtë muajt e luftës gjenocidale të Rusisë kundër Ukrainës, si dhe vitet e pushtimeve të Kremlinit në shtetet fqinje dhe një luftë hibride më të fundit kundër Perëndimit, e kanë bërë të qartë se çdo marrëveshje me regjimin e Putinit nuk është thjesht e zbatueshme dhe shpesh kundërproduktive. Rusia

¹¹ blogjet e postuara nga faqja e internetit të Këshilli Atlantik

pushtoi Ukrainën në vitin 2014 pasi ishte zotuar të ishte garantuese e sovranitetit dhe integritetit të saj territorial sipas Memorandumit të Budapestit; në sulmin e tij më të fundit, Kremli kapi një të pestën e territoreve të Ukrainës pas disa vitesh negociatash mbi konfliktin në Ukrainë brenda formatit të Normandisë dhe marrëveshjeve të Minskut.

Moska ka qenë e zëshme për mosrespektimin e saj për ligjin ndërkombëtar, institucionet liberale dhe të gjitha llojet e traktateve ndërkombëtare me partnerët dhe rivalët. Duke kryer krime lufte dhe krime kundër njerëzimit në Ukrainë, duke shkelur parimin bazë të lirisë së lundrimit, duke armatosur furnizimet ushqimore dhe refugjatët, dhe duke u përfshirë në energji dhe shantazh bërthamor, regjimi i Putinit ka paraqitur kërcënime ekzistenciale jo vetëm për të ardhmen e kombit ukrainas. por edhe për një rend botëror të bazuar në rregulla. Qetësimi, dialogu dhe kompromisi me një agresor nuk kanë funksionuar kurrë. Rusia përshkallëzohet kur ndjen dobësi dhe tërhiqet kur ndjen forcë. Nëse bota dëshiron një paqe të qëndrueshme në rajon - në vend të një pauze taktike në sulmet ruse - Perëndimi duhet të mësojë gjuhën e pushtetit, e cila është e vetmja gjuhë që Putini kupton (*Yevgeniya Gaber anëtare e lartë jorezidente në Këshillin Atlantik NË TURQI*).

- Politikën e jashtme të SHBA: Nuk mund të mbështeten në paqartësitë strategjike

Kur një shtet zotëron në thelb më shumë fuqi se kundërshtarët e tij, një politikë e paqartësisë strategjike mund të shkaktojë ngurrim midis atyre kundërshtarëve për të ndërmarrë veprime që mund të provokojnë hakmarrje - veçanërisht nëse kombi më i fuqishëm ka një reputacion për t'u përgjigjur në mënyrë të paparashikueshme ose disproporcionale. Por kur fuqia relative e një shteti perceptohet të jetë në rënie, atëherë një politikë e paqartësisë strategjike, anasjelltas, mund të frymëzojë aventurizëm tek një kundërshtar – veçanërisht nëse fuqia në rënie shihet se po tërhiqet, ose ndryshe duket e dobët ose e hutuar.

Epoka e gjatë e fuqisë së fortë relative amerikane u lejoi politikëbërësve amerikanë luksin e miratimit të politikave që shfaqnin paqartësi strategjike. Por ato ditë për fat të keq kanë kaluar, siç u demonstrua kur presidenti rus Vladimir Putin pushtoi Ukrainën, i padekur nga sinjalet qëllimisht të paqarta që Shtetet e Bashkuara kishin dërguar gjatë dekadave të mëparshme për natyrën e angazhimit të saj ndaj sovranitetit ukrainas. Ai u inkurajua gjithashtu nga perceptimi i dobësisë së SHBA-së pas tërheqjes nga Afganistani dhe mosfunksionimi në politikën e saj të brendshme. Këtu ka një mësim të rëndësishëm për politikëbërësit amerikanë, të cilët mund të preferojnë të kapen pas paqartësisë strategjike kur

kërkojnë të pengojnë një pushtim kinez të Tajvanit, për shembull, ose agresionin iranian në Gji. Sot, janë në rregull deklarata më të qarta për vijat e kuqe të SHBA (*William F. Wechsler është drejtor i lartë i Qendrës Rafik Hariri dhe Programeve të Lindjes së Mesme në Këshillin Atlantik*).

- Operacionet ushtarake: Pajisjet nuk fitojnë luftëra, njerëzit e bëjnë

Rusia shpenzoi rreth 65 miliardë dollarë për mbrojtjen në vitin 2021, ose më shumë se dhjetë herë sesa bëri Ukraina atë vit. Nëse pajisjet do të ishin faktori vendimtar, Rusia do të kishte arritur fitoren dërmuese dhe rrufe të shpejtë që kërkoi muaj më parë. Por në këtë luftë, Ukraina ka treguar se udhëheqja dhe trajnimi i mirë – nga të cilat ka mjaft, por Rusia ka shumë pak – bëjnë ndryshimin.

Meqenëse të dy vendet ndajnë një traditë të gjatë ushtarake që daton nga Rusia Perandorake, dallimi në performancat e tyre përkatëse në fushën e betejës (dhe arsytet pse) janë udhëzuese. Që nga viti 1993, Ukraina ka qenë pjesë e Programit të Partneritetit Shtetëror të Gardës Kombëtare të SHBA-së, në të cilin forcat e saj të armatosura janë trajnuar sipas modelit amerikan të dhënies së urdhrave të tipit të misionit për oficerët e rinj dhe nënoficerët (nënoficerët), duke shpjeguar komandantin synimin dhe fuqizimin e tyre për të marrë vendime në vend, bazuar në ndryshimin e fakteve në terren. Askush nuk bëhet ekspert i vendimmarrjes luftarake brenda natës, kështu që zhvillohen ushtrime realiste dhe kultivohet një kulturë që inkurajon iniciativën individuale dhe kërkon vlerësim rigoroz. Kjo mënyrë e hapur dhe transparente operimi ka rezultuar në moral dhe performancë të lartë në fushën e betejës.

Në të kundërt, forcave të armatosura të Rusisë (të cilat mbështeten shumë te rekrutët) u mungojnë nënoficerët profesionistë dhe dekurajojnë iniciativën dhe reagimet. Autoriteti vendimmarrës mbetet shumë i centralizuar, me vetëm zyrtarët e lartë të lejuar të veprojnë në mënyrë të pavarur. Kjo është arsyeja pse kaq shumë gjeneralë rusë janë vrarë në këtë luftë; Askush në një nivel më të ulët nuk kishte përvojën e lidërshpit, mirëkuptimin e figurës së madhe ose autoritetin për të vepruar me vendosmëri kur gjërat nuk shkonin siç ishte planifikuar. Mënyra ruse e luftës ka qenë e parashikueshme: dështimi në fushën e betejës dhe morali i ulët (*Koloneli John Barranco ishte bashkëpunëtor i lartë i Korpusit Detar të SHBA-së për 2021-22 në Qendrën Scowcroft të Këshillit Atlantik për Strategjinë dhe Sigurinë*).

- Planifikimin ushtarak: Armët moderne mund të mposhtin forca më të mëdha

Shtetet e Bashkuara kanë organizuar një “Arsenal të Demokracisë” efektive për të mbrojtur Ukrainën. Në betejën për Kievin, tanket ruse, transportuesit e trupave, kamionët e furnizimit, helikopterët dhe

avionët luftarakë u shkatërruan nga njësi të vogla dhe të lëvizshme mbrojtëse ukrainase të armatosura me armë si Stingers, Javelins, NLAW dhe drone. Një forcë ruse e shekullit të njëzetë me një platformë të rëndë, u mund me lehtësi nga një forcë e lehtë e shekullit të njëzetë e një. Në betejën për Donbasin, artileria ruse e shekullit të njëzetë tejkaloi në masë të madhe artilerinë e Ukrainës – derisa u prezantuan një numër mjaft të vogël të Sistemit të Raketave të Artilerisë së Lartë të Lëvizshmërisë së prodhuar nga Amerika (HIMARS). Aftësia e tyre për goditje precize shkatërroi shumë depo municionesh dhe shtabe ruse, midis njësive të tjera, duke ngadalësuar kështu përparimin rus. Dhe në Detin e Zi, Anijet detare ruse ishin shumë më të mëdha se mbetjet e marinës ukrainase - derisa u prezantuan raketat e sakta Neptuni dhe Harpoon të prodhuar nga Ukraina, duke e detyruar Marinën Ruse të tërhiqej. Të gjitha këto ishin situata në thelb mbrojtëse për Ukrainën. Tani Ukraina do të kërkojë të rifitojë sa më shumë nga territori i saj i pushtuar, por nuk do të jetë e lehtë. Forcat ukrainase do të përdorin shumë nga të njëjtat sisteme të goditjes me saktësi për të rimarrë Kherson dhe Donbas, por ato gjithashtu do të përparojnë kundër pozicioneve të forta mbrojtëse ruse. Kjo funksionoi mirë fillimisht për forcat amerikane dy dekada më parë kur ndërmorën veprime sulmuese kundër kryengritësve irakianë dhe kryengritësve afganë, por mbetet për t'u parë nëse forcat ukrainase mund të arrijnë të njëjtën gjë. Rezultati do të përcaktojë nëse Putini mund të pretendojë njëfarë shkalle suksesi në aventurën e tij të pamëshirshme (*Hans Binnendijk është bashkëpunëtor i shquar në Qendrën Scowcroft për Strategjinë dhe Sigurinë*).

- Për parandalimin: trupat funksionojnë më mirë se kërcënimet me sanksione ekonomike

Ndërsa trupat ruse u mbledhën për të pushtuar Ukrainën në fillim të këtij viti, shumë analistë të mbrojtjes besuan se kërcënimi i sanksioneve të rënda ekonomike do të mjaftonte për të penguar një sulm rus. Por për Putinin, qëllimet territoriale revanshiste tejkalonin çdo dëm të mundshëm që mund t'i bëhej ekonomisë ruse nëpërmjet sanksioneve perëndimore. Ndërsa dëme të mëdha i janë shkaktuar ekonomisë konsumatore ruse, rubla është forcuar dhe rezervat valutore janë rritur për shkak të çmimeve të larta të naftës dhe ndryshimit të tregjeve ruse. Gjykimi i Putinit duket se ka qenë i saktë, të paktën në afat të shkurtër.

Udhëheqësit e NATO-s e kishin bërë të qartë se ata nuk do të angazhonin trupa për të mbrojtur Ukrainën, gjë që e bëri Putinin të llogaritte gabimisht në dy fronte – duke nënvlerësuar aftësinë e ukrainasve për të mbrojtur veten dhe gatishmërinë e Perëndimit për t'i armatosur me shpejtësi. Pra,

zyrtarët perëndimorë të mbrojtjes kanë rimësuar një mësim të kohës së Luftës së Ftohtë: Ajo që e pengon agresionin rus janë trupat e NATO-s në krahun lindor të Aleancës, jo kërcënimi i sanksioneve ekonomike. Është e mundur që nëse trupat e Aleancës do të ishin vendosur në Ukrainë, kjo mund të kishte penguar pushtimin; por mund të kenë nisur edhe Luftën e Tretë Botërore. Vendosja e trupave përpara në territorin e NATO-s tani do të sigurojë që Putini të mos bëjë llogaritë gabimisht përsëri.

Guri themeltar i samitit të fundit të NATO-s ishte një përpjekje për të përvetësuar dhe zbatuar këtë mësim. Qëndrimi parandalues i NATO-s po kalon nga "parandalimi me dënim" në "parandalimi me anë të mohimit" dhe forcat aleate po pozicionohen përpara për të mohuar aftësinë e Rusisë për të pushtuar çdo pjesë të territorit të NATO-s. Grupet luftarake të NATO-s me madhësi batalioni janë vendosur tani në tetë aleatë të vijës së parë dhe forcat amerikane në Evropë janë rritur në njëqind mijë. Shumë besojnë se duhet bërë edhe më shumë për të garantuar frenimin me anë të mohimit - për shembull, duke vendosur forca të NATO-s në nivel brigade apo edhe divizioni në vendet aleate të vijës së parë *(Hans Binnendijk është bashkëpunëtor i shquar në Qendrën Scowcroft për Strategjinë dhe Sigurinë)*.

- Për ekonominë globale: Mjetet e reja të konfliktit janë ekonomike dhe të fuqishme

Kur Rusia pushtoi Ukrainën, Presidenti Biden e bëri të qartë se Shtetet e Bashkuara nuk do të ndërhyjnë drejtpërdrejt ushtarakisht. Por kjo nuk do të thotë se Shtetet e Bashkuara dhe aleatët e saj mbetën pa rekurs; në vend të kësaj, Kombet e Grupit të Shtatë (G7) vendosën të ngrijnë rreth 350 miliardë dollarë në asete ruse. Për ta vënë këtë në perspektivë, është afërsisht madhësia e të gjithë ekonomisë së Austrisë. Ky veprim tronditi presidentin rus Vladimir Putin dhe bankën e tij qendrore, duke ushtruar presion të madh mbi ekonominë ruse. Ai gjithashtu ktheu kokën në mbarë botën: shumica e vendeve mbajnë disa rezerva në dollarë dhe euro, dhe tani ata po mendojnë fort për rreziqet ndaj atyre aseteve në rast të një krize të ardhshme. Por duke qenë se Shtetet e Bashkuara, Japonia, Bashkimi Evropian dhe Mbretëria e Bashkuar janë në linjë, vendet nuk shohin shumë alternativa (për momentin). Renminbi i Kinës nuk është ende një opsion i zbatueshëm si një monedhë e vërtetë ndërkombëtare. Pra, cila është e ardhmja për ekonominë globale? Shtetet e Bashkuara - dhe dollari - janë më të fortë me aleatët *(Josh Lipsky është drejtor i lartë i Qendrës GjeoEkonomike)*.

- Për shtetin ekonomik: Mos i ndani sanksionet nga objektivat afatgjata

Në prag të pushtimit, shpresa e madhe u vendos te sanksionet si mjeti kryesor me të cilin do të pengohej agresioni rus. Putin, mendimi i përhapur, nuk mund të dëshironte të shkatërronte ekonominë e tij për hir të vrasjes së ukrainasve. Por racionaliteti është një koncept që mund të jetë jashtëzakonisht i vështirë për t'u gjetur, dhe racionaliteti ekonomik nuk ishte një faktor në planet e Putinit për Ukrainën. Sanksionet si një pengesë ia vlenin përpjekjet, por në fund nuk do ta ndalonin pushtimin.

Ky mësim duhet të mbetet para mendjes gjatë asaj që ka të ngjarë të jetë një luftë e gjatë. Paaftësia e Perëndimit për të përdorur sanksionet për të parandaluar luftën nuk do të thotë se ato janë një lojë e padobishme, në vend të kësaj, ato duhet të përbëjnë një strategji për qëllime afatgjata. Çdo avantazh taktik që rrjedh nga sanksionet duhet të konsiderohet si eksternalitet pozitiv, jo një qëllim përfundimtar i qartë. Këto synime politike duhet të mbeten ato që Biden diskutoi: se sanksionet synojnë të izolojnë Putinin dhe regjimin e tij për sa kohë që Putinizmi mbetet forma dominuese e sundimit në Rusi. Nuk ka kthim prapa në periudhën e paraluftës, në të cilën shumë në Perëndim u kapën pas idesë se tregtia mund të integronte Kremlinin e Putinit në një sistem të bazuar në rregulla (*Brian O'Toole është anëtar i lartë jorezident në Qendrën GjeoEkonomike dhe ka punuar në Departamentin e Thesarit të SHBA-së si këshilltar i lartë i drejtorit të Zyrës së Kontrollit të Pasurive të Huaja*).

- Për shtetin ekonomik: Sanksionet funksionojnë por ato kërkojnë kohë

Mjetet e politikave janë përgjithësisht të pasakta. Kur ata punojnë, gjë që nuk është gjithmonë, rrallë është në përputhje me rezultatin e pastër ose afatin e shkurtër kohor të premtuar shpesh në një dokument politikash të Departamentit të Shtetit ose të Këshillit të Sigurisë Kombëtare të SHBA. Kjo është veçanërisht e vërtetë me sanksionet, të cilat mund të synojnë të dobësojnë një kundërshtar me kalimin e kohës.

Këto janë qëllimet e sanksioneve aktuale kundër Rusisë, të cilat i ngjajnë masave të ngathëta, kontestuese dhe jokonsistente ekonomike të vendosura kundër Bashkimit Sovjetik pas pushtimit të Afganistanit në vitin 1979. Ndërsa këto masa nuk shkaktuan shembjen e BRSS, ato e bënë më të vështirë. që udhëheqja sovjetike të shpëtonte nga pasojat e dobësisë së ekonomisë sovjetike të pareformuar. Ata hoqën investimet perëndimore, transferimin e teknologjisë dhe huatë dhe kreditë që

kishin mbështetur ekonominë sovjetike dhe kishin maskuar kalbjen brenda. Problemet ekonomike që rezultuan u bënë të dukshme edhe për mbështetësit e regjimit në fillim të viteve 1980.

Vendimi i Putinit për të luftuar Ukrainën mund të sjellë rezultate të ngjashme. Kufizimet e teknologjisë kanë dëmtuar prodhimin industrial rus. Financimi dhe investimi i ri nga Perëndimi është në thelb i padisponueshëm. Dhe, në një mënyrë apo tjetër, të ardhurat e Rusisë nga eksportet do të bien. Koha nuk është në anën e Ukrainës, prandaj vendi ka nevojë për më shumë ndihmë ushtarake (ose skaj i mprehtë i politikës). Por Putini ka zgjedhur të bëjë një luftë të pistë dhe ta bëjë Perëndimin armik; sanksionet dhe mjetet e tjera të presionit ekonomik mund ta bëjnë zgjedhjen e tij të duket si marrëzi, përveç të keqes (*Daniel Fried është një anëtar i shquar i familjes Weiser në Këshillin Atlantik dhe një ish ambasador i SHBA në Poloni*).

- Për komunikimet strategjike të kohës së luftës: Operacionet e ndikimit

Pavarësisht sfidave me të cilat përballlet, qeveria ukrainase krijoi me sukses dhe vazhdon të zbatojë një plan strategjik të komunikimit për të nxitur mbështetjen ndërkombëtare, për të denigruar Rusinë dhe për të frymëzuar besimin në aftësinë e saj për të udhëhequr vendin. Kryerja e këtij lloji të fushatës nuk është : Është e vështirë - çdo ditë - për të ndarë pikat e bisedës me komunikuesit, për të identifikuar audiencën për të bindur, për të mbledhur të dhëna dhe më pas për t'u lidhur me gazetarë, figura politike dhe influencues që mund të më tej. përhap mesazhin e qeverisë. Por e bukura e asaj që kanë arritur ukrainasit është se një rrjet i madh njerëzish që ndjekin drejtimin e mesazheve të qeverisë dhe e përhapin më tej fushatën në mënyra që rrjetet e tyre individuale mund të kuptojnë – duke ndërtuar kështu avokatë të rinj dhe duke përforcuar bazën e mbështetjes së Ukrainës.

Megjithëse Presidenti Zelenskyy është pika kryesore e kësaj fushate, ai nuk është në asnjë mënyrë personi i vetëm që ka mbetur në mesazh. Njerëzit e përditshëm në mbarë botën (jo vetëm ukrainasit) ndihen të fuqizuar për të mbrojtur Ukrainën dhe për të përçmuar Rusinë. Imazhet që përfshijnë ngjyrën blu dhe të verdhë të flamurit ukrainas, luledielli dhe fëmijët që mbajnë shenja kundër luftës janë aq të përhapura sa që postimet në rrjetet sociale që përfshijnë këto lloj pamjesh nuk kërkojnë më asnjë shpjegim. Në pjesën më të madhe, qeveria ukrainase përdor llogari të dorës së parë dhe videoklipe si provë, gjë që e përforcon më tej mesazhin e saj; dhe më e rëndësishmja, ajo nuk është përdorur në keqinformim dhe dezinformim në shkallë të gjerë siç ka bërë Rusia. Në përgjithësi, kohezioni dhe kohëzgjatja e fushatës së ukrainasve mund dhe duhet të përdoret si shembull për SHBA dhe aleatët se

çfar mund të arrijnë me strategjinë e influencës, diciplinën e komunikimeve, dhe vullnetin e përditshëm (Jennifer Counter është një anëtare e vjetër jorezidente në praktikën e mbrojtjes përpara të Qendrës Scowcroft)

- Për luftën hibride: Mos i injoroni themeloret

Pothuajse në çdo masë, "operacioni ushtarak special" i Vladimir Putinit ka qenë një dështim strategjik. Ndonëse është ende e rrezikshme, Rusia është padyshim në pikën e saj më të ulët të ndikimit të butë në historinë e fundit, me reagime që vijnë nga kombet neutrale dhe madje edhe ato që varen nga energjia ruse. Krimet e luftës ruse janë zbuluar për botën dhe janë hedhur poshtë nga të gjithë, përveç aleatëve më të fortë të Kremlinit. Vendosmëria e NATO-s është më e fortë sot nga sa shumë mund ta kishin imagjinuar ndonjëherë. Rusia ka humbur dominimin e saj në narrativë dhe në vend të kësaj kontrollohet rregullisht nga Ukraina, e cila ofron një shembull alternativ të udhëheqjes ekzekutive në Volodymyr Zelensky. Çdo ditë që Ukraina vazhdon të rezistojë, megjithëse me kosto të tmerrshme për popullin e saj, përbën një poshtërim në rritje për Rusinë, duke kundërshtuar plotësisht statusin e saj gjithmonë aspirues si një "fuqi e madhe".

Pjesa më e madhe e gjendjes aktuale ka rezultuar nga injorimi i Kremlinit bazat e luftës, duke përfshirë mësimet e dukshme nga sulmet e fundit të SHBA-së në Afganistan, Irak dhe gjetkë. Së pari dhe më kryesorja ka qenë përdorimi i dobët i inteligjencës, duke filluar me Rusinë që zgjodhi fundin më kinetik të spektrit në vend që të fokusohet në aktivitetet e saj më të aftë të zonës gri. Duke vepruar kështu, aparati i inteligjencës ruse llogariti gabim si vendosmërinë dhe aftësinë e Ukrainës, si dhe nivelin e mbështetjes për Ukrainën nga komuniteti ndërkombëtar. Kjo ka kontribuar në humbjet marramendëse ruse në fushën e betejës dhe tmerret kundër popullit ukrainas të kryera nga një ushtri joprofesionale ruse. Lufta hibride është e ngjashme me një bisturi, jo me një thikë, në ndjekjen e efekteve strategjike - dhe ai nivel i saktësisë kërkon ndërgjegjësim të fortë të ofruar nga një komunitet kompetent i inteligjencës që duhet t'i besohet për të dhënë lajme të kësaj. Modeli i qeverisjes autoritare të Rusisë nuk është i përshtatshëm për këtë. Mangësi të ngjashme kanë rezultuar në kontroll të dobët të fushës së informacionit: fushatat ruse "Z" dhe "anti-naziste" janë kundërshtuar lehtësisht nga një Ukrainë kompetente që e njeq qartë kundërshtarin e saj dhe është në gjendje t'i përgjigjet në mënyrë efektive mesazheve të saj përmes fushatave të mediave sociale. shoqëruar me një shtrirje më të gjerë në komunitetin global. Duke parë përvojën e Rusisë, Shtetet e Bashkuara dhe aleatët e saj duhet të

sigurojnë që bazat e zhvillimit të luftës (hibride) të mos injorohen (*Arun Iyer është bashkëpunëtor i lartë jorezident në praktikën e mbrojtjes së përparme të Qendrës Scowcroft për Strategjinë dhe Sigurinë dhe ka shërbyer në një sërë detyrash drejtuese operationale dhe operationale në Departamentin e Mbrojtjes të SHBA-së nga 2005-2020*).

- Për sektorin e energjisë: Dekada të diplomacisë mund të zhduken me një pushtim brutal

Përpyekjet për të tërhequr Rusinë në tufën demokratike të fqinjëve të saj perëndimorë përmes dekadave të integritit ekonomik dhe trilionave dollarëve të tregtisë së energjisë dështuan në parandalimin e një lufte brutale dhe të pakuptimtë në Ukrainë, si dhe armatimin e Kremlinit të furnizimeve me energji në të gjithë Evropën. Si rezultat, sistemet evropiane të energjisë po transformohen në kohë rekord drejt funksionimit pa naftë dhe gaz rus. Ky ndryshim i paprecedentë nuk është as i lirë dhe as i lehtë dhe do të duhen vite për t'u arritur në vendet e lidhura me energjinë ruse dhe të varura nga ekonomitë me intensitet karboni.

Ndërkohë, rritja e kostove të energjisë, shkurtime të detyrueshme dhe pasiguria e përgjithshme rreth furnizimeve me energji këtë dimër do të nxisin tundimet për të rrëshqitur përsëri në zgjedhjen e varësisë energjetike ruse. Por rreziqet e kthimit në status quo të diplomacisë energjetike me Rusinë tejkalojnë në mënyrë monumentale çdo lehtësim afatshkurtër që Kremlini mund të ofronte përmes shantazhit të tij të furnizimit. Kjo për shkak se nacionalizimi i industrisë ruse të energjisë nga Moska lë pak hapësirë për vendime të bazuara në treg, ndërsa prioritetet gjeopolitike (shpesh ato agresive) kanë precedent. Mbyllja dhe reduktimi i furnizimit në të gjithë Evropën kanë shkatërruar shtresën e besueshmërisë së Rusisë, ndërsa vendi ka dyfishuar ekonominë e pandërprerë të karburanteve fosile në vend që të investojë në diversifikim. Pavarësisht nga përfundimi i luftës dhe ndryshimet e mundshme të lidhshme në Rusi, derusifikimi i burimeve evropiane të energjisë po shkon drejt një pike pa kthim. Kostot dhe sfidat afatshkurtra të këtij transformimi masiv nuk mund të nënvlerësohen. Por falsifikimi i sistemeve energjetike të besueshme, elastike, me karbon të ulët dhe të përballueshëm – të atyre që nuk mund të kërcënohen ose manipulohen nga furnitorët monopolistë – do të përfitojnë të gjithë shoqërinë evropiane (*Olga Khakova është zëvendësdrojtoreshë për sigurinë energjetike evropiane në Qendrën Globale të Energjisë*).

- Për inteligjencën globale: Rusia nuk është dhjetë metra e gjatë

Gjashtë muaj më parë, pati një bollëk analizash për dënimin dhe zymtësinë: Nocioni se ushtria ruse besonte se mund ta merrte Kievin në tridhjetë e gjashtë orë, thuhet se ndahej jo vetëm nga Putini, por edhe nga analistë akademikë perëndimorë dhe të komunitetit të inteligjencës. Pothuajse të gjithë e kanë gabuar në mënyrë fantastike. Përveç, sigurisht, një entiteti që kishte më shumë rëndësi: ukrainasit, të cilët luftuan me guxim dhe pothuajse unanimisht besojnë se do të fitojnë. Një sulm i shpejtë rus u shndërrua në një moçal që do të hyjë në historinë ushtarake, me 80,000 viktima ruse dhe pa fund të "operacionit special" të Putinit. Tani ne shohim se ushtria ruse është një fshat Potemkin - i korruptuar, i papërshtatshëm dhe në thelb i munguar në parimet bazë të logjistikës. Po aq e rëndësishme, përpjekjet ruse të luftës hibride në Ukrainë - veçanërisht në hapësirën e operacioneve të informacionit - gjithashtu kanë dështuar. Përpjekjet e mëparshme në mbarë botën, si ndërhyrja e Moskës në zgjedhjet presidenciale të SHBA-së të vitit 2016, kishin frikësuar shumë (dhe ndoshta për arsye të mira). Por Rusia ia doli në të kaluarën kryesisht sepse operoi pa shtyrje. Jo më: Ukraina tani shfaqet një hap përpara në çdo hap. Konsideroni ekspertin e Ministrisë së Mbrojtjes të Ukrainës që trolling në Twitter pas një sulmi të supozuar nga forcat ukrainase në një aeroport rus thellë në Krimenë e pushtuar: Ai tregoi turistët rusë që iknin nga plazhi nën tingujt e këngës së vitit 1983 "Vera mizore". Si kanë ndryshuar kohët: Ukraina peshkon Rusinë, jo anasjelltas. Kjo është pikërisht ajo që duhej në sferën e informacionit-operativ: një strategji ofenzive, që është proaktive dhe jo reaktive (*Marc Polymeropoulos është anëtar i lartë jorezident në praktikën e Mbrojtjes së Përparme të Qendrës Scowcroft të Këshillit Atlantik për Strategjinë dhe Sigurinë dhe ka punuar për njëzet e gjashtë vjet në Agjencinë Qendrore të Inteligjencës*).

- Pushtuesit e mundshëm: Nuk mund t'i fshehni përgatitjet për një pushtim

Në katër muajt para pushtimit, mediat online në pronësi të Kremlinit raportuan gjithnjë e më shumë se Ukraina po përgatitej të sulmonte rajonin lindor të Donbasit - apo edhe vetë Rusinë. DFRLab monitoroi këto burime të hapura në baza ditore për të matur frekuencën e këtij mesazhi; në periudhën e para-pushtimit, mbulimi rus në internet i narrativës rreth një sulmi të afërt ukrainasu rrit në mënyrë dramatike, me një rritje gati 50 për qind në janar 2022 krahasuar me muajin e mëparshëm. Narrativa u bë gjithashtu gjithnjë e më armiqësore - duke akuzuar Ukrainën për planifikimin e një sulmi kimik në Donbas, për shembull. Ndërkohë, pamjet nga mediat sociale, veçanërisht Telegram dhe TikTok, dokumentuan lëvizjet e vazhdueshme të trupave ruse dhe vendosjen përgjatë kufirit të Ukrainës.

Përhapja e narrativave armiqësore të Kremlinit në ata muajt e fundit para pushtimit ishin në sinkron me përhapjen e trupave ruse në terren, me Rusinë që në thelb përgatiti audiencën vendase dhe ndërkombëtare për pushtimin krahas përgatitjeve aktuale ushtarake. Përmes analizës së kombinuar të inteligjencës me burim të hapur të sjelljes së Rusisë si në internet ashtu edhe jashtë saj, u bë e qartë se qëllimet e Putinit fshiheshin në pamje të qartë (*Eto Buziashvili është bashkëpunëtor kërkimor me bazë në Gjeorgji për Kaukazin në Laboratorin Dixhital të Kërkimeve Ligjore të Këshillit Atlantik*).

- Siguria kibernetike: Sektori privat rol kritik operativ në hapësirën kibernetike

Revolucioni i informacionit është vlerësuar prej kohësh me ndryshimin e aspekteve kryesore të luftës. Operacionet e përqendruara te rrjeti, ofendimi dhe mbrojtja kibernetike dhe operacionet e informacionit në internet janë tashmë elementë të vendosur të doktrinës dhe operacioneve ushtarake. Por pushtimi rus i Ukrainës ka gjeneruar një rol të ri për sektorin privat, i cili po angazhohet në luftime të drejtpërdrejta kibernetike kundër sulmeve kibernetike ruse dhe në mbështetje të funksioneve ushtarake dhe qeveritare të Ukrainës. Ndërsa Ukraina ka mbrojtësit e saj të aftë kibernetikë – të cilët, për shembull, ndaloj një sulmkundër rrjetit elektrik të Ukrainës—këto përpjekje janë plotësuar nga firmat e sektorit privat që kanë punuar me Kievin, si duke ndihmuar në identifikimin dhe çaktivizimin e malware, ashtu edhe duke ndërmarrë veprime shtesë për të krijuar një hapësirë kibernetike ukrainase shumë më të mbrojtur. Si Microsoft ashtu edhe Cisco kanë publikuar raporte që detajojnë përpjekjet mbrojtëse kibernetike dhe firmat evropiane të sigurisë kibernetike si firma slloake ESET kanë qenë edhe të fejuar. Mbrojtja e sigurisë kibernetike e Ukrainës është përmirësuar gjithashtu përmes përdorimit të terminaleve Starlink dhe transferimit të funksioneve qeveritare të Ukrainës në retë kibernetike jashtë Ukrainës. Veprimet që kanë ndërmarrë këto kompani private parashikojnë rolin kritik që firmat e tilla do të luajnë në konfliktet e ardhshme të shekullit të njëzetë e një.

Në vazhdim, Shtetet e Bashkuara, NATO dhe kombet demokratike të Indo-Paqësorit duhet të organizojnë mekanizmat e duhur të planifikimit dhe bashkëpunimit operacional me elementë kyç të sektorit privat për të siguruar funksionimin efektiv të hapësirës kibernetike në rast konflikti të armatosur. Qendra Kombëtare e Sigurisë Kibernetike e Mbretërisë së Bashkuar dhe Bashkëpunimi i Përbashkët i Mbrojtjes Kibernetike i SHBA-së janë një fillim i mirë, por ato aktualisht nuk janë të përshtatshme për sfidat e luftimeve në shkallë të plotë. Ruajtja e funksionimit të teknologjisë së informacionit në kohë lufte – veçanërisht për infrastrukturën kritike si energjia, ushqimi, uji, transporti

dhe financat – do të jetë një kërkesë e domosdoshme për kombet në tërësi, si dhe për operacione efektive ushtarake (*Franklin D. Kramer është një koleg i shquar dhe drejtor bordi i Këshillit Atlantik dhe ka shërbyer si i emëruar i lartë politik në dy administrata, duke përfshirë si ndihmës sekretar i mbrojtjes për çështjet e sigurisë ndërkombëtare*).

- NATO: Aleanca është një institucion me vlerë unike

NATO është një institucion ndonjëherë i fshehtë ku mosmarrëveshjet dhe drama janë dukuri rutinë mes një anëtarësimi që së shpejti do të arrijë në tridhjetë e dy anëtarë. Prandaj, Aleanca mund të jetë një objektiv i lehtë për politikanët që kërkojnë të fitojnë pikë brenda vendit, me presidentët e Shteteve të Bashkuara dhe Francës që kanë vënë në pikëpyetje dobinë dhe qëllimin e NATO-s në të kaluarën e afërt. Por këto kritika në mënyrë të pashmangshme anashkalojnë rolin e jashtëzakonshëm që NATO ka luajtur për të mundur paqen dhe prosperitetin në Evropë (dhe më gjerë). Nuk është rastësi që lufta në shkallë të gjerë po shpërthen sërish në Evropë brenda disa vitesh kur anëtarët më të rëndësishëm të NATO-s pyesin hapur nëse ajo e kishte mbijetuar dobinë e saj; Putini e lexoi zhgënjimin amerikan dhe francez me NATO-n si mungesë angazhimi ndaj Aleancës dhe një mundësi për të prishur përgjithmonë unitetin transatlantik.

Për fat të mirë, zakonet e bashkëpunimit që komuniteti transatlantik ka zhvilluar gjatë shtatë dekadave nuk zhvendosen lehtë—dhe NATO po tregon edhe një herë domosdoshmërinë e saj si një aktor politik dhe ushtarak. Është një mësim që liderët politikë duhet ta përvetësojnë edhe pas zgjidhjes së luftës së Rusisë në Ukrainë. Sikur NATO të mos ekzistonte ndërsa kriza aktuale u shpalo, nivelet marramendëse të bashkëpunimit të shfaqura aktualisht midis aleatëve në mbështetje të Ukrainës dhe në forcimin e parandalimit në Evropë nuk do të ishin të mundshme. Në vend që ta përdorin NATO-n si një thes grushtimi, udhëheqësit duhet të shpenzojnë kapitalin politik dhe ekonomik për ta mbajtur Aleancën të shëndetshme dhe adaptive (*Christopher Skaluba është drejtor i Iniciativës Transatlantike të Sigurisë së Qendrës Scowcroft*).

- Mësimi për Ukrainën: Nuk ka rrugë kthimi për marrëdhëniet me Rusinë

Që nga rënia e Bashkimit Sovjetik, lidhjet dypalëshe midis Ukrainës post-sovjetike dhe Rusisë janë ngjyrosur nga bagazhet perandorake shekullore. Ndërsa kjo marrëdhënie komplekse u bë veçanërisht e mprehtë pas pushtimit të Krimesë nga Rusia në vitin 2014, një numër i konsiderueshëm ukrainassh

vazhduan të mbanin qëndrime pozitive ndaj rusëve, ndërsa partitë politike që mbrojnë një shkrirje të lidhjeve dypalëshe mbetën të njohura në rajonet tradicionalisht rusofile të Ukrainës. E gjithë kjo ndryshoi në mënyrë dramatike më 24 shkurt.

Shkatërrimi i paprecedentë i shkaktuar nga pushtimi ka transformuar plotësisht perceptimet ukrainase për Rusinë, veçanërisht në pjesët e mëparshme miqësore me Moskën (dhe tani të bombarduara rëndë) të Ukrainës lindore. Shkalla e madhe e dhunës, e cila ka përfshirë krime lufte të përhapura, ka qenë një alarm traumatik për shumë ukrainas, të cilët ende mbetën të kapur pas nocioneve të Rusisë si një komb vëllazëror. Në nivel anekdotik, tani është rutinë të ndeshesh me ukrainasit që përpiqen të pajtohen me tradhtinë e Rusisë, ose që shprehin urrejtje të pastër ndaj popullit rus në tërësi. Shumë ukrainas nuk janë më në gjendje të angazhohen me të afërmit rusë, ndërkohë që numri në rritje po heq dorë nga gjuha ruse dhe po kalon në ukrainisht. Sondazhet e fundit të opinionit pasqyrojnë natyrën e thellë të këtyre ndryshimeve, me mbështetjen e Ukrainës për integrimin euro-atlantik në rritje dhe mbështetjen për lidhje më të ngushta me Rusinë duke u rrëzuar në nivele rekord. Lufta është larg përfundimit, por tashmë është e qartë se marrëdhëniet midis rusëve dhe ukrainasve janë dëmtuar në mënyrë të pakthyeshme (*Peter Dickinson është redaktori i UkraineAlert*).

- Mësimi për Kinën: Ukraina e sotme nuk është Tajvani i së nesërmes

Strategët kinezë besojnë se paqartësia strategjike e Shteteve të Bashkuara mbi Tajvanin është e vdekur në të gjitha, përveç emrit, siç tregohet nga gafat e përsëritura të Bidenit për gatishmërinë e Uashingtonit për të mbrojtur ishullin me forcë dhe vizitën e fundit të kryetares së Dhomës së Përfaqësuesve të SHBA, Nancy Pelosi atje. Ata besojnë se nëse një luftë shpërthen në ngushticën e Tajvanit, Uashingtoni do të "luftojë deri në tajvanezët e fundit" - ashtu siç është parë si në Ukrainë kundër Rusisë - në një luftë prokure për të kontrolluar Pekinin, duke mobilizuar aleatët e tij gjatë rrugës. për të mbështetur përpjekjen. Megjithatë, edhe pse Perëndimi ka qenë në gjendje të shkaktojë ndëshkime të dhimbshme mbi ekonominë e Rusisë, lufta e Putinit tregon se sanksionet janë një thikë me dy tehe, veçanërisht kur bëhet fjalë për Kinën, ekonominë e dytë më të madhe në botë. Pekini ka vëzhguar me vëmendje qytetarët evropianë, të cilët po përballen me inflacion rekord dhe rriten çmimet e energjisë elektrike përpara një dimri potencialisht shumë të ftohtë. Shtytja e pandërprerë e zyrtarëve kinezë për liberalizimin ekonomik shërben si më shumë sesa thjesht një mjet për të përfituar nga

globalizimi; ai gjithashtu vepron si një sinjal për Perëndimin mbi interesat thelbësore të Kinës, duke paralajmëruar: "Nëse unë zbres, ju do të shkoni me mua".

Nga këndvështrimi i Pekinit, hakmarrja politike, diplomatike dhe ekonomike kundër veprimeve pro-pavarësisë në Tajvan – kur shoqërohet me kërcënimin e një bllokadë ushtarake totale dhe goditjen bërthamore të Kinës – mund të shërbejë si një pengesë e besueshme që vendos barrën e përshkallëzimit mbi armiku (në këtë rast, Shtetet e Bashkuara). Prandaj, Pekini do të veprojë nën supozimin se, në rast të një lufte në ngushticën e Tajvanit, koha dhe momenti janë në anën e tij, që do të thotë se çmimi që populli kinez është i gatshëm të paguajë për Tajvanin është dukshëm më i lartë se ai i përbërësve perëndimorë (*Tuvia Gering, anëtare jorezidente në Qendrën Globale të Kinës të Këshillit Atlantik*).

- Mësimi për Gjermaninë dhe aleatët e saj: Shfrytëzoheni këtë moment për një ndryshim strategjik

Lufta e Putinit në Ukrainë ishte një zgjim i vrazhdë për vendimmarrësit në Berlin dhe për gjermanët mesatarë nga Hamburgu në Mynih. Dekada të shpërndara si nga fuqia e fortë ashtu edhe nga diversifikimi i energjisë, plus shkëputja strategjike me të cilën Gjermania kishte ndjekur angazhimin e saj global, u ngritën në shtëpi. Kjo e la ekonominë më të madhe të Evropës të ekspozuar ndaj shantazheve energjetike nga Moska dhe me pak opsione për të mbështetur NATO-n si gur themeli të mbrojtjes së saj ose për të mbajtur Putinin në distancë duke mbështetur Kievin me armë.

Deklaratat e larta të kancelarit Olaf Scholz për rritjen e kapaciteteve mbrojtëse të vendit të tij, në realitet, kanë qenë të vështira për t'u ndjekur me veprim aktual. Kjo është veçanërisht e vërtetë për dërgesat e armëve në Ukrainë ose çizmet e Bundeswehr-it në terren për të forcuar krahun lindor të NATO-s. Në frontin e energjisë, juria është ende e paqartë nëse një përzierje e ndërhyrjes së qeverisë, përpjekjeve për ruajtje, vendosja e shpejtë e terminaleve të gazit natyror të lëngshëm dhe madje edhe një pauzë e mundshme e daljes së Gjermanisë nga energjia bërthamore mund të ndihmojë në shmangien e më të keqes për motorin ekonomik të Evropës. . Besueshmëria e Berlinit si një aleat i besueshëm i NATO-s dhe BE-së ka marrë një dëm të rëndë, veçanërisht në Evropën Lindore.

Duke ecur përpara, partnerët transatlantikë do të kenë nevojë për një Gjermani më strategjike – politikisht, ekonomikisht dhe ushtarakisht – ndërsa të gjithë përgatiten për një konfrontim dhe konkurrencë afatgjatë me Moskën dhe autokratë të tjerë. Dështimi i padiskutueshëm i gurëve të

themelit në politikat gjermane të jashtme, të mbrojtjes dhe të energjisë shtrihet përtej vendimmarrësve të Berlinit, shumë prej të cilëve kanë kohë që ankohen privatisht për mungesën e lidërshiptit global të vendit të tyre. Shtetet e Bashkuara dhe aleatët evropianë duhet të shfrytëzojnë krizën ekzistenciale të Gjermanisë si një mundësi për një rivendosje dhe të angazhojnë politikëbërësit gjermanë në nisma konkrete. Ata duhet të kërkojnë dhe mbështesin udhëheqjen e re gjermane në fusha kyçe, si mbrojtja lindore e NATO-s, tranzicioni energjetik i Evropës nga Rusia dhe përpjekjet e reja në të dy anët e Atlantikut për të reduktuar varësitë ekonomike dhe teknologjike nga çdo aktor (*Jörn Fleck është drejtor në detyrë i Qendrës Evropiane dhe Rachel Rizzo është një anëtare e lartë jorezidente në Qendrën Evropiane*).

5 Kapitulli i Pestë – Perfundimi –Diplomacia - Perspektiva për Paqe

Konflikti në Ukrainë është kompleks dhe përfshin shumë aktorë me interesa dhe perspektiva të ndryshme. Të gjitha raportimet shprehen se ndalja e luftimeve sa më parë, do jepte mundësi për një shpresë kundrejt bisedimeve për perspektivën e paqes.¹²

5.1 Diplomacia mbetet opsioni i vetëm në Ukrainë

Edhe pse lufta perfide e Vladimir Putin kundër Ukrainës ka bashkuar Amerikën dhe aleatët e saj pas objektivit të shtypjes së ekonomisë ruse, nuk ka asnjë arsye të mirë për të menduar se drejtësia do t'i japë fund gjakderdhjes. Historia e konflikteve në epokën bërthamore e ka bërë të qartë se kompromisi është i vetmi opsion i sigurt.

Në një zgjidhje diplomatike, asnjë palë nuk merr gjithçka që dëshiron. Putini nuk do të arrinte të rivendoste perandorinë ruse dhe Ukraina nuk do të mund të anëtarësohej në NATO. Shtetet e Bashkuara do të detyroheshin të pranonin kufijtë e fuqisë së tyre në një botë shumëpolare (një e vërtetë që do të vlente edhe për Kinën).

Lufta e Vladimir Putin kundër Ukrainës është e tmerrshme dhe barbare. Megjithatë, ajo ende mund të përfundojë me një zgjidhje diplomatike në të cilën Rusia të tërheqë forcat e saj në këmbim të neutralitetit të Ukrainës. Putin ka sinjalizuar hapjen e tij ndaj kësaj mundësie në bisedën e tij të fundit me presidentin francez Emmanuel Macron: “Kjo ka të bëjë para së gjithash me demilitarizimin dhe neutralitetin e Ukrainës, për të siguruar që Ukraina nuk do të përbëjë kurrë një kërcënim për Rusinë”. E përkthyer në veprim, kjo mund të nënkuptojë se NATO dhe Ukraina do të betohen për anëtarësimin e ardhshëm të Ukrainës në Aleancë nëse Rusia tërhiqet menjëherë nga Ukraina dhe pranon sulmet e ardhshme. Lufta ekonomike është gjithashtu e mbushur me rreziqe të thella. Dislokimet globale do të jenë të mëdha, dhe kërkesat për të kaluar përtej luftës ekonomike në një përgjigje ushtarake do të rriten. Ndërkohë, luftimet do të vazhdojnë, duke prodhuar gjakderdhje masive dhe ndoshta duke çuar në një pushtim rus gjithsesi.

Masat formale dhe instiktive të liderëve evropianë dhe amerikanë është të shtypin Rusinë ekonomikisht, për të provuar me vendosmëri se barbarizmi nuk paguan. Nga kjo perspektivë, kompromisi duket si zbutje, megjithatë kompromisi do të ishte të shpëtonte Ukrainën, jo ta lëshonte atë.

¹² Fjalët e nënvizuara japin shpjegimet për materialet nga linqe të faqeve të internetit

Sigurisht, një kompromis diplomatik nuk përputhet me gjendjen aktuale. Bota është e tmerruar nga tradhtia e Rusisë dhe e prekur nga rezistenca heroike e popullit ukrainas. Megjithatë, mbijetesa e Ukrainës (dhe ndoshta edhe e botës) në fund të fundit varet nga mbizotërimi i maturisë mbi trimërinë e drejtë. Ukraina po bën thirrje për më shumë avionë luftarakë, më shumë armatime të rënda dhe një zonë ndalim-fluturimi të NATO-s. Secili prej këtyre hapave do të rriste rrezikun e një konfrontimi të drejtpërdrejtë midis Rusisë dhe NATO-s – një që mund të përshkallëzohej shpejt në një përballje bërthamore.

Diplomacia mund të funksionojë edhe në konfrontimet më të forta. Në fakt, diplomacia është thelbësore për të zgjidhur mosmarrëveshjet e fuqive të mëdha në epokën bërthamore. Kriza Kubane e Raketave është një rast i tillë. Qoftë nëse dikush fajëson atë incident mbi SHBA, për mbështetjen e një pushtimi të Kubës në 1961, ose Bashkimin Sovjetik, për vendosjen e armëve atomike atje në 1962, konflikti e solli botën në prag të Harmagedonit bërthamor. Në fund, kriza u qetësua me diplomaci dhe kompromis, jo me një fitore të njëanshme. Presidenti i SHBA John F. Kennedy ra dakord të largonte raketat amerikane nga Turqia dhe u zotua të mos pushtonte më kurrë Kubën, ndërsa kryeministri sovjetik Nikita Hrushovi ra dakord të largonte raketat sovjetike nga ishulli. Bota pati fat, kështu më vonë u shpreh historiani Martin Sherwin, ai në librin e tij [Bixhozi me Armagedonin] tregoi, se lufta bërthamore midis dy fuqive pothuajse shpërtheu pavarësisht përpjekjeve të Kenedit dhe Hrushovit për ta shmangur atë.¹³ (Bixhozi me Armagedonin nga Martin J. Sherwin).

Në përgjigje të luftës së Putinit, SHBA dhe Evropa vendosën me shpejtësi një gamë mbresëlënëse masash ekonomike për të shkëputur Rusinë nga tregtia dhe financat globale. Këto përfshinin ngrirjen e rezervave të bankës qendrore të Rusisë dhe llogarive të tjera të aseteve private; sekuestrimi i jahteve; ndalimi i flukseve teknologjike; përfundimi i mbulimit të sigurimit; dhe heqja e letrave me vlerë ruse.

Por sanksione të tilla rrallë pengojnë, aq më pak rrëzojnë një regjim të pamëshirshëm. SHBA-ja u përpoq me masa të ngjashme për të rrëzuar presidentin venezuelian Nicolás Maduro, por ia doli vetëm të shtypte ekonominë. Sipas Fondit Monetar Ndërkombëtar, PBB-ja për frymë e Venezuelës ra me më shumë se 60% ndërmjet 2017 dhe 2021, megjithatë Maduro mbetet i ngulitur (dhe tani po i ballafaquar nga SHBA, në mënyrë që Venezuela të pompojë më shumë naftë). Sanksionet e SHBA-së nuk kanë përmbysur as regjimet në Iran dhe Korenë e Veriut.

¹³ Bota pati fat, kështu më vonë u shpreh historiani Martin Sherwin, në librin e tij (Bixhozi me Amagedonin), ai shprehet se lufta bërthamore midis dy fuqive pothuajse shpërtheu pavarësisht përpjekjeve të Kenedit dhe Hrushovit për ta shmangur atë.

Për më tepër, sanksionet ndaj Rusisë ka të ngjarë të dobësohen me kalimin e kohës. Pasi prodhojnë ankth të madh afatshkurtër globalisht – me çmimet e naftës në rritje dhe zinxhirët kryesorë të furnizimit të mallrave duke u ndërprerë – ato do të krijojnë mundësi të panumërta arbitrazhi për Rusinë që të shesë mallrat e saj të vlefshme për subjektet përtej sanksioneve të SHBA. Kina dhe të tjerët nuk do të jenë të prirur për të zbatuar një regjim sanksionesh që mund të përdoret kundër tyre më pas. Kështu, Rusia nuk do të jetë aq e izoluar sa duket se mendojnë SHBA-të dhe Evropa. Pas goditjes fillestare të sanksioneve të reja, mundësitë e tij tregtare ka të ngjarë të rriten, jo të zvogëlohen. Komuniteti ndërkombëtar është përgjigjur fuqishëm, duke përfshirë Shtetet Aleate, Bashkimin Evropian, SHBA dhe institucionet Ndërkombëtare. Në muajt që nga shpërthimi i luftës, janë mobilizuar miliardë dollarë, përfshirë angazhimet dhe premtimet nga donatorët, për të mbështetur vazhdimin e shërbimeve thelbësore të qeverisë Ukrainase dhe për të ndihmuar në zbutjen e vuajtjeve njerëzore dhe ekonomike të luftës.

Përveç sanksioneve ekonomike, SHBA dhe Evropa po dërgojnë gjithashtu armë në Ukrainë. Përsëri, kjo ka shumë pak gjasa të parandalojë një okupim rus, por do të bëjë më të mundshme që Ukraina të bëhet një fushë tjetër e përhershme e vrasjeve, si Afganistani, Libia dhe Siria para saj. Akoma më ogurzi, fluksi i armëve në Ukrainë do të rrezikojë një konfrontim të drejtpërdrejtë ushtarak midis Rusisë dhe NATO-s. Ndërsa Afganistani, Libia dhe Siria nuk kishin armë bërthamore, Rusia ka gati 6000, të tilla me rreth 1600 aktive dhe të dislokuara.

Vëzhguesit e Rusisë janë thellësisht të ndarë rreth motiveve reale të Putinit. Shumë besojnë se ai nuk do të ndalet në asgjë për të rikrijuar Perandorinë Ruse. Të tjerë besojnë se ai synon të shkatërrojë demokracinë e Ukrainës dhe të mbyl ekonominë e saj, në mënyrë që ajo të mos bëhet një fener për popullin rus. Të tjerë, megjithatë, argumentojnë se kundërshtimi i zhurmshëm i Putinit ndaj zgjerimit të NATO-s – dhe ndaj ndërhyrjes politike të SHBA-së në Ukrainë (përfshirë mbështetje të kryengritjes kundër presidentit pro-rus të Ukrainës Viktor Janukoviç në 2014) – është e vërtetë. Ndjekja e diplomacisë nuk është qetësim, por është maturi dhe mund të shpëtojë Ukrainën dhe botën nga një katastrofë e cila mer dimesnionet të frikshme dita ditës.

Nuk ka garanci, edhe diplomacia mund të dështojë, por kjo nuk do të thotë se nuk ia vlen të provosh. Ashtu si në mënyrë të famshme Kennedy kishte deklaruar, “Le të mos negociojmë kurrë nga frika, por le të mos kemi kurrë frikë të negociojmë¹⁴.” Me sa u duk, ishte kjo ndjenjë që e shpëtoi botën në vitin 1962 dhe mund ta shpëtojë atë përsëri tani.

¹⁴ Kennedy: “Le të mos negociojmë kurrë nga frika, por kurrë të mos kemi frikë të negociojmë”

Të shpresojmë se matura dhe sensi njerëzorë do mbizotrojnë dhe paqja e shumëkërkuar do duket diku pas mjegullës dhe erësirës në të cilinën rajoni dhe bota futet.

5.2 Shqyrtimi i mundësive Diplommatike për t'i dhënë fund luftës në Ukrainë

Një zgjidhje diplomatike për luftën në Ukrainë është gati e pa-arritshme tani. Bisedimet midis ministrave të jashtëm të Ukrainës dhe Rusisë nuk korrën rezultate domethënëse. Duke parë përpara, ka disa drejtime se si mund të zhvillohet ky konflikt në një afat të afërt – përfshirja ushtarake nga vendet perëndimore, ofrimi i vazhdueshëm i mbështetjes ushtarake për Ukrainën për të ngadalësuar përparimin ushtarak të Rusisë, një zgjidhje diplomatike që përfshin pranimin e një pjese ose të gjithë presidentit Rus. Kërkesat e Vladimir Putinit ose përdorimi i sanksioneve të ashpra ekonomike me shpresën se Putini do të ndalojë pushtimin. Në mënyrë shqetësuese, të gjitha këto opsione janë ose të padëshirueshme ose joreale, që do të thotë se lufta do të vazhdojë për të ardhmen e parashikueshme.

Duke u nisur nga mundësia e fundit, sanksionet ekonomike nuk ka gjasa të pengojnë Putinin, pavarësisht nga pasojat e tyre të rënda në ekonominë ruse. Rubla ka rënë, bizneset e huaja janë tërhequr nga vendi me shumicë, çmimet dhe normat e interesit po rriten. Për t'i bërë gjërat më keq për Rusinë, aleatët perëndimorë bënë ndalimin e naftës ruse, ndërsa BE-ja synon t'i japë fund varësisë së saj nga gazi rus. Megjithatë, pavarësisht nga ashpërsia e tyre, sanksionet nuk do ta dekurajojnë Putinin, sepse kontrolli i tij në pushtet varet nga marrja e një rezultati pozitiv nga kjo luftë. Popullariteti i Putinit në Rusi është rritur që nga fillimi i luftës, jo më pak falë narrativës ruse se Ukraina po “çlirohet” nga neo-nazistët. Por vlerësimet e miratimit të Putinit do të varen nga sukseset në fushën e betejës. Shumë mbështetës rusë të Putinit do të tolerojnë ndikimin negativ të sanksioneve, për sa kohë që Rusia po fiton luftën. Prandaj, Putini nuk mund të tërhiqet tani. Në fakt, që nga zbatimi i sanksioneve ekonomike, ushtria ruse ka përdorur forcë edhe më të egër (granatimet në qytetet).

Një përfshirje e drejtpërdrejtë ushtarake nga aleatët perëndimorë, duke përfshirë krijimin e një zone ndalim-fluturimi mbi Ukrainë, është gjithashtu e padëshiruar. Siç kanë vërejtur shumë, kjo mund të çojë në një konfrontim të drejtpërdrejtë midis NATO-s dhe Rusisë, që mund të rezultojë në pasoja të tmerrshme të paimagjinueshme. Prandaj, liderët perëndimorë kanë refuzuar këtë opsion.

Vendet perëndimore kanë zgjedhur një alternativë tjetër – sigurimin e armëve për Ukrainën për të zmbrapsur sulmet ruse. Shtetet e Bashkuara kanë kohët e fundit ka dërguar një paketë ndihme ushtarake prej 350 milionë dollarësh, ndërsa BE-ja po dërgon armë me vlerë 502 milionë dollarë. Kjo taktikë ka funksionuar deri më tani. Shpresat e Putinit për një fitore të shpejtë janë zhdukur, ndërsa

Ministria Britanike e Mbrojtjes është tha se ka shumë pak gjasa që Rusia t'i ketë arritur objektivat e saj të planifikuara deri më sot.

Megjithatë, ka disa rreziqe me këtë qasje. Së pari, Putini mund të vendosë të përdorë taktika pa dallim për të arritur qëllimet e tij ushtarake. Gjatë një lufte me Çeçeninë në fillim të viteve 2000, për të siguruar fitoren për Rusinë, Putini ka fshirë kryeqytetin e saj Grozny¹⁵. Nëse Putin vendos të përdorë përsëri të njëjtën metodë, numri i viktimave dhe refugjatëve do të rritet ndjeshëm. Së dyti, ofrimi i mbështetjes ushtarake për Ukrainën do të ngadalësojë përparimet ushtarake ruse, por nuk ka gjasa të jetë e mjaftueshme për t'i ndaluar ato plotësisht, veçanërisht në jug të Ukrainës, ku aktualisht po zhvillohet shumica e aktiviteteve ushtarake. Nëse Rusia arrin të marrë kontrollin e më shumë qyteteve, do të forcojë një korridor midis Krimesë dhe rajonit të Donbasit, pastaj Putini ka të ngjarë të shtojë më shumë kërkesa në listën e tij ekzistuese. Ai mund të këmbëngulë që këto qytete dhe territore të mbeten nën pushtimin rus, ose mund të vendosë t'i aneksojë ato. Kjo lë opsionin e një zgjidhjeje diplomatike, por kjo do të kërkonte pranimin e kërkesave kryesore të Putinit - një Ukrainë neutrale, njohjen e Krimesë si territor rus dhe njohjen e pavarësisë së Luhanskut dhe Donetskut, dy rajoneve separatiste në Donbas (Ukraina lindore). Presidenti rus nuk ka hequr dorë nga këto kushte dhe këtë e thonë disa liderë, përfshirë presidentin francez Emmanuel Macron, se Moska planifikon t'i arrijë qëllimet e saj qoftë përmes diplomacisë ose mjeteve ushtarake.¹⁶

Ukraina i sheh kërkesa të tilla të papranueshme, por nëse Rusia fillon të bëjë përparim ushtarak të vazhdueshëm, duart e Kievit mund të jenë të lidhura. Është e mundur që Ukraina mund të pranojë të bëhet një shtet ushtarakisht neutral (që do të thotë se Ukraina nuk do të bashkohet me NATO-n ose ndonjë aleancë tjetër ushtarake). Kjo në një pikpamje mund t'i japë fund luftës aktuale me Rusinë dhe gjithashtu mund të parandalojë konfliktet e ardhshme midis dy palëve. Natyrisht, Ukraina do të duhet të marrë garanci nga Rusia dhe Perëndimi se siguria e saj do të jetë e garantuar. Ukraina do të insistonte gjithashtu në bashkëpunimin politik dhe ekonomik me Evropën, me synimin që një ditë të anëtarësohet në Bashkimin Evropian. Rusia nuk duhet të kundërshtojë këtë, pasi kjo nuk do të përbënte asnjë kërcënim sigurie për kombin e saj (në mënyrë të ngjashme me Finlandën, e cila është anëtare e BE-së, por ka një ushtri neutrale statusi).

¹⁵ Gjatë një lufte me Çeçeninë në fillim të viteve 2000, për të siguruar fitoren për Rusinë, Putini ka fshirë kryeqytetin e saj Grozny

¹⁶ Emmanuel Macron, ka thënë se Moska planifikon t'i arrijë qëllimet e saj qoftë përmes diplomacisë ose mjeteve ushtarake.

Një lidhje më e ngushtë me Evropën është ajo që dëshirojnë shumica e ukrainasve dhe nëse neutraliteti ushtarak do ta lehtësojë këtë objektiv, atëherë mund të jetë një rrugë e kënaqshme përpara.

Raportime të ndryshme thonë që pranimi i pavarësisë së “republikave” të Luhanskut dhe Donetskut dhe statusit të Krimesë si territor rus do të ishte më i vështirë, në mos i pamundur. Dhënia e tyre Rusisë do të konsiderohej qetësim për Putinin dhe poshtërim për ukrainasit. Pragmatikisht, mund të jetë e dobishme për Ukrainën që të heqë dorë nga Krimea dhe rajoni i Donbasit. Shumica e Krimesë me të vërtetë duan të jenë me Rusinë, ndërsa Luhansk dhe Donetsk e konsiderojnë veten edhe kulturalisht dhe politikisht më afër Rusisë. Heqja dorë nga këto rajone do t'i mundësonte pjesës tjetër të Ukrainës të lëvizte në drejtim të një anëtarësimi eventual në BE, pa bagazhin e rëndë të Luhanskut, Donetskut dhe Krimesë, banorët e të cilëve janë kundër lidhjeve më të ngushta me Evropën.

Në teori, kjo mund të jetë një rrugë e qëndrueshme përpara, por ukrainasit nuk kanë gjasa të pajtohen me këtë. Përveç kritikave për zbutjen, pranimi i kërkesave të Kremlinit do t'i tregonte gjithashtu Putinit se përdorimi i forcës ushtarake për të arritur objektivat e shtetit funksionon.

Në fund të fundit, asnjë nga opsionet e disponueshme nuk duket i zbatueshëm tani. Përfshirja ushtarake perëndimore do të çonte në një konflikt në mbarë Evropën. Furnizimi me armë në Ukrainë funksionon afatshkurtër, por mund të mos jetë i mjaftueshëm për të parandaluar Rusinë të pushtojë më shumë qytete ukrainase. Sanksionet ekonomike nuk do ta ndalin Putinin, ndërkohë që Ukraina nuk ka gjasa të pajtohet me kërkesat e presidentit rus. Cili opsion do të bëhet më i zbatueshëm do të varet nga fakti nëse ndonjëra palë fiton dorën e sipërme në konflikt. Nëse, kundër të gjitha gjasave, Ukraina fillon të dominojë konfliktin, ekziston rreziku që Putini të konsiderojë përdorimin e "metodës së luftës së Çeçenisë" për të parandaluar një disfatë. Thirrjet për ndërhyrje perëndimore do të rriteshin. Nëse ushtria ruse është e suksesshme në pushtimin e më shumë qyteteve, do të ketë më shumë presion ndaj Ukrainës për të pranuar disa nga kërkesat e Putinit. Nëse Rusia nuk arrin të bëjë përparim të rëndësishëm në fushën e betejës, Putini mund të bindet të heqë disa nga kërkesat e tij. Deri atëherë, lufta fatkeqësisht do të vazhdojë.

5.3 Perspektivat për bisedimet dhe arritje të paqes

Së fundmi, sinjalet nga Rusia se kërcënimi i shëndërrimit të luftës ruso-ukrainase në një konflikt bërthamor janë intensifikuar. Kjo mund të ndodhë ose nëpërmjet përdorimit të armëve bërthamore taktike në Ukrainë ose si pasojë e një përplasjeje të drejtpërdrejtë të armatosur midis trupave ruse dhe NATO-s. Fushata ruse i parapriu takimit në samitin e G20, para të cilit Moska kishte kërkuar bisedime të drejtpërdrejta midis Presidentit Vladimir Putin dhe Presidentit Joe Biden. Kremli theksoi se bisedimet duhet të kenë të bëjnë jo vetëm me përfundimin e luftës, por edhe me kërkesat ruse për garancitë e sigurisë të formuluar tashmë në dhjetor 2021.

Në të njëjtën kohë, Moska deklaroi se Kremli ka konfirmuar se nuk është gati t'i japë fund luftës kundër Ukrainës përmes negociatave. Cite nga zëdhënësi i Kremlinit Peskov: "Nuk ka pasur parakushte për rifillimin e negociatave me Ukrainën dhe nuk ka asnjë për momentin. Kievit do të duhet të fillojë negociatat me Rusinë duke njohur realitetet që janë shfaqur që nga marsi 2022." ¹⁷(Burimi: Zëdhënësi i Presidentit rus Dmitry Peskov, cituar nga TASS, një media ruse e lajmeve në linjë me Kremlinin). Në ndërkohë që ka vënë në pikëpyetje kuptimin e negociatave të tilla duke pretenduar se administratës së Presidentit Volodymyr Zelensky i mungon kapaciteti, duke nënkuptuar kështu nevojën për bisedime të drejtpërdrejta me Uashingtonin. Në të njëjtën kohë, Rusia ka sugjeruar që çdo negociatë duhet të marrë parasysh "realitetin që është formuar në këtë moment".

Nga ana tjetër Presidenti Zelensky mbajti një fjalim në internet për pjesëmarrësit e samitit të G20 në Indonezi më 15 nëntor 2022. Në të ai iu përgjigj thirrjeve të përsëritura të Rusisë për bisedime, duke deklaruar se është vetëm çështje kohe që territoret e pushtuara ukrainase të çlirohen plotësisht. Ai hodhi poshtë idenë e arritjes së një kompromisi me çdo kusht ose të përfundimit të një marrëveshjeje tjetër të ngjashme me të ashtuquajturën marrëveshje të Minsk II, duke argumentuar se ajo do të përdoret vetëm për të rindërtuar potencialin ushtarak të Rusisë në mënyrë që të rifillojnë operacionet ushtarake¹⁸. Në vend të kësaj, Zelensky propozoi një plan me dhjetë pika për një marrëveshje që përfshin: tërheqjen e plotë të trupave ruse, njohjen nga Rusia të integritetit territorial të Ukrainës brenda kufijve të miratuar ndërkombëtarisht, ndëshkimin e fajtorëve për krime lufte, pagesën e reparacioneve, zgjatja e pacaktuar e marrëveshjes për eksportin e grurit ukrainas dhe futja e misioneve të OKB-së në objektet kritike të infrastrukturës energjetike në Ukrainë. Si pjesë e

¹⁷ Peskov: "Nuk ka pasur parakushte për rifillimin e negociatave me Ukrainën dhe nuk ka asnjë për momentin. Kievit do të duhet të fillojë negociatat me Rusinë duke njohur realitetet që janë shfaqur që nga marsi 2022."

¹⁸ (Minsk 2 agreement English translation full text as published by UNIAN <https://horlogedelinconscient.fr/wp-content/uploads/2020/09/Minsk-2-Full-text-UNIAN.pdf>)

marrëveshjes, shteti ukrainas do të mbulohej nga garancitë ndërkombëtare të sigurisë që do të parandalonin agresionin e mundshëm të mëtejshëm rus kundër vendit.

Këndvështrime të ndryshme sugjerojnë se Moska po llogarit se Perëndimi, nga frika e rrezikut të përshkallëzimit bërthamor, do të bëjë presion mbi Kievin që të rifillojë negociatat me Rusinë ose do të detyrojë SHBA-në të fillojë bisedimet me Rusinë për përfundimin ose të paktën ngrirjen/ndaljen e luftës dhe për kërkesat e Rusisë për një "garanci sigurie". bërë në dhjetor 2021. Kremlini gjithashtu shpreson që qeveritë perëndimore, nga frika e përshkallëzimit, do të bëjnë presion ndaj Ukrainës që të kufizojë shtrirjen e kundërsulmimit të saj.

Pretendimet demonstruese të Rusisë për gatishmërinë e saj për bisedime kanë dy objektiva kryesore. Së pari, është të ruhet bindja në Perëndim se, pavarësisht gjithçkaje, mund të jetë e mundur të përfundojë konflikti në bazë të një kompromisi të negociuar dhe se Perëndimi duhet të përmbahet nga shtrëngimi i sanksioneve dhe vazhdimi i ofrimit të mbështetjes ushtarake për Ukrainën. , për të mos humbur një mundësi. Së dyti, duke demonstruar gatishmërinë e saj për të negociuar, Rusia dëshiron të ruajë 'neutralitetin pozitiv' të shfaqur ndaj saj nga një numër vendesh të Jugut Global (veçanërisht India, Brazili, Meksika dhe Afrika e Jugut), të cilat kanë deklaruar se janë të interesuar për t'i dhënë fund konfliktit sa më shpejt të jetë e mundur. Pastaj, humbjet në frontin ushtarak nuk kanë ende ndonjë ndikim të madh në qëllimet e fushatës ruse në lidhje me Ukrainën dhe Perëndimin. Edhe pse kërkesa për 'denazifikim' u zhduk nga lista e objektivave të 'operacionit special ushtarak' këtë verë, kjo duhet lexuar vetëm si një zbutje e përkohshme e kërkesave të Moskës. Kremlini ende pretendon se ukrainasit nuk janë një komb i veçantë, dhe shteti ukrainas është një konstrukt artificial që ia detyron ekzistencën e tij sponsorëve të jashtëm. Gjithashtu nuk ka shenja se Rusia, megjithë dështimet e mëtejshme në frontin ushtarak, është e përgatitur të kufizojë pretendimet e saj territoriale, për shembull, duke u kthyer në status quo nga para 24 shkurtit të 2022.

Deri më tani, 'hetimet e paqes' të Rusisë nuk kanë pasur efektin e dëshiruar për sa i përket gatishmërisë së Uashingtonit dhe Kievit për të negociuar mbi kushtet e sugjeruara nga Kremlini. Kohët e fundit, Ukraina – me shumë gjasa si rezultat i presionit të SHBA-së – ka zbutur pak retorikën e saj dhe është përmbajtur nga përjashtimi publikisht i mundësisë së mbajtjes së bisedimeve me presidentin aktual rus (ky opsion u përjashtua ligjërisht në dekretin e tetorit të Zelensky që ndalonte negociatat me Putinin). Nga ana tjetër, qëndrimi i palëkundur i Kievit forcohet nga sukseset e mëtejshme në front. Sipas mendimit të qeverisë, përparimi i mëtejshëm i Forcave të Armatosura të Ukrainës kontribuon në marrjen e pozicionit më të mirë të mundshëm negociues përpara bisedimeve të mundshme të paqes

dhe do ta detyrojë Rusinë të heqë dorë nga synimet e vendosura nga Putin. Në këtë kontekst, Mykhailo Podolyak, këshilltar i kreut të Administratës Presidenciale të Ukrainës, deklaroi se Rusia "do të jetë e gatshme politikisht dhe psikologjikisht për negociata reale" vetëm pas çlirimit të Donjeckut dhe Luhanskut. Në të njëjtën frymë foli edhe kryetari i partisë "Shërbëtori i Popullit", Davyd Arakhamia, i cili deklaroi se bisedimet do të jenë të mundshme në gjysmën e dytë të vitit 2023, kur Putini do të detyrohet të arrijë një armëpushim përpara zgjedhjeve presidenciale në Rusi.

Ka shumë faktorë që kanë kontribuar në konflikt, duke përfshirë dallimet politike, historike, ekonomike dhe kulturore. Prandaj, dialogu politik dhe arritja e paqes për Luftën e Ukrainës do të kërkonte një qasje shumëplanëshe që trajton këta faktorë të ndryshëm.

Fillimisht, për të arritur paqen, si Ukraina ashtu edhe Rusia, duhet të ndjehen të sigurta nga kërcënimet imediate dhe për këtë rrethanat nuk premtojnë shumë. Të dhënat nga zyra për Koordinim dhe Çështje Humanitare të OKB-së, thonë se 17.6 milionë persona, apo pothuajse 40 përqind e popullatës së Ukrainës, kanë nevojë për ndihmë humanitare dhe me sa duket, dhuna nuk po tregon asnjë shenjë që po zbutet. Sipas Agjencisë së OKB-së për Refugjatë, lufta e Rusisë kundër Ukrainës ka shkaktuar lëvizjen më të madhe të refugjatëve që nga Lufta e Dytë Botërore. Mbi 7.000 civilë janë vrarë që kur Rusia nisi pushtimin e Ukrainës më 24 shkurt 2022, thuhet në shifrat e prezantuara nga OKB-ja. Lufta ka vrarë dhe plagosur qindra mijëra civilë dhe ka shkatërruar vendin. Numri real i viktimave sigurisht që është më i lartë, pohojnë shumë burime.

Është e qartë se sot paradigmat e sigurisë së Ukrainës dhe Rusisë nuk mund të pajtohen lehtësisht, por kjo nuk do të thotë se është e pamundur të arrihet me një marrëveshje me të cilën do të binin dakord të dyja palët, veçanërisht një dialog që përfshin garanci nga fuqitë e tjera.

Në muajt e fundit, ka pasur pak lëvizje në vijën e parë dhe vëzhguesit po flasin gjithnjë e më shumë për një ngërç dhe nevojën për të shkuar drejt bisedimeve midis Moskës dhe Kievit. Edhe pse të dyja palët kanë thënë se janë gati për negociata, ata ende nuk janë ulur për të diskutuar paqen. Ndërsa komuniteti ndërkombëtar mendon se si ta fillojë këtë proces, është e rëndësishme të kujtojmë se paqja mund të arrihet vetëm duke i bërë Ukrainën dhe Rusinë të ndjehen të sigurta, që të dyja.

Në ndërkohë të dhënat nga departmenti për ndihmë emergjente i Kombeve të Bashkuara, dhe të dhënave të paraqitura në Këshillin e Sigurimit të OKB-së, pothuajse 8 milionë persona janë larguar nga Ukraina për në shtetet fqinje, ndërkaq mbi 5.3 milionë persona të tjerë janë zhvendosur brenda vendit.

Megjithatë, në planin ushtarak, sipas burimeve mediatike perëndimore dhe sipas shumë njohësve dhe instituteve gjeo-politike për mbrojtjen dhe sigurinë, lufta në Ukrainë ka gjasa të vazhdojë të paktën edhe vitin e ardhshëm. Ndërsa afrohet përvjetori i pushtimit rus, analistë perëndimorë, sidomos nga Mbretëria e Bashkuar, thonë se Perëndimi duhet të vazhdojë të mbështesë kundër-ofensivat nga Ukraina. Sipas tyre, kjo është për të siguruar që Kievi të jetë i pozicionuar mirë për të luftuar një luftë të gjatë, sepse shanset që kjo luftë të përfundojë këtë vit janë shumë të vogla.

Me sa duket, as Ukraina dhe as Rusia nuk kanë një avantazh të dukshëm ndaj tjetrës për momentin. Megjithatë raportet të shërbimeve inteligjente perëndimore shprehen se Rusia po vazhdon të grumbullon mjete ushtarake dhe avionë brenda distancës goditëse të Ukrainës dhe se kjo paraqet një shqetësim, por jo një emergjencë të re.

Zhvillimi i luftës nuk ngjan aspak me kapjen në shkallë të gjerë të territorit ukrainas që e pamë në fazat fillestare të pushtimit, dhe jo më pak sepse ukrainasit tani janë të mobilizuar dhe të përgatitur dhe duke luftuar shumë fort për territorin e vet, por, është gjithashtu rasti që Rusia po humbet shumë njerëz dhe shumë pajisje dhe ekziston një pyetje e vërtetë se sa mund të mbajnë një ofensivë për një periudhë të gjatë!

Nuk do mend se një nga hapat më të rëndësishëm drejt paqes është që të dyja palët konfrontuese, sa më shpejt të përfshihen në dialog dhe negociata. Kjo do të kërkojë që të dyja të shpalosin platformat për arritje të paqes në kushte kompromisi dhe të lënë mënjatë dallimet e tyre që të punojnë drejt një kompromisi strategjik nga i cili do të përfitojnë të gjitha palët e përfshira.

Një nga opsionet më të drejtpërdrejta diplomatike për zgjidhjen e konfliktit në Ukrainë është përmes hapjes zyrtare të negociatave diplomatike, dhe kjo përfshin sjelljen e palëve në tryezë për të negociuar një zgjidhje që trajton çështjet themelore që çuan në konflikt. Negociatat mund të lehtësohen nga një palë e tretë neutrale ose përmes një kornize shumëpalëshe. Në këtë drejtim, me siguri do duhej përfshirja e ndërmjetësve ndërkombëtarë dhe kjo do mund të ndihmojë në lehtësimin e dialogut dhe negociatave ndërmjet palëve në konflikt.

Kombet e Bashkuara dhe organizata të tjera ndërkombëtare mund të luajnë një rol vendimtar në promovimin e zgjidhjes paqësore të konfliktit. Negociatat mund të lehtësohen nga një ndërmjetës neutral të palës së tretë, si Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (OSBE), që ka pasur prezencën e saj gjat viteve në rajonin e konfliktit dhe duke u konsideruar nga të dy palët në konflikt. Të dy vendet janë nënshkruese të Kartës për Sigurinë Evropiane të miratuar në vitin 1999 në samitin e 6-të të Organizatës për Sigurinë dhe Bashkëpunimin

në Evropë në Stamboll. Neni II i dokumentit afirmon të drejtën e çdo shteti për të vendosur sigurinë e tij nëpërmjet aleancave dhe traktateve dhe përcakton se duhet të ketë respekt të ndërsjellë për marrëveshje të tilla.

Një tjetër mundësi është vendosja e një force paqeruajtëse të përkohshme në rajonet e konfliktit për të monitoruar armëpushimin dhe për të siguruar pajtueshmërinë nga të gjitha palët. Kjo do të kërkonte bashkëpunimin e të gjitha palëve të përfshira, duke përfshirë Rusinë, Ukrainën dhe grupet tjera separatiste. Një mision paqeruajtës mund të organizohet nga Kombet e Bashkuara. Megjithatë, për këtë opsion, mund të jetë e nevojshme një përpjekje më e bashkërenduar nga komuniteti ndërkombëtar.

Si pikënisje një armëpushim mund të sigurojë një bazë për negociata dhe t'u lejojë palëve të fokusohen në gjetjen e një zgjidhjeje paqësore. Është thelbësore që të dyja palët të respektojnë kushtet e armëpushimit dhe të punojnë drejt një marrëveshjeje paqeje të qëndrueshme. Do duhej nisur me trajtimin e çështjeve themelore që çuan në konflikt që duhet të adresohen për një paqe të qëndrueshme. Kjo përfshin adresimin e çështjeve të tilla si tensionet etnike, pabarazitë ekonomike dhe përfaqësimi politik. Armëpushimi do të lejonte gjithashtu dërgimin e ndihmave humanitare për ata që janë prekur nga konflikti. Një armëpushim do të ishte i nevojshëm për të krijuar një mjedis të favorshëm për negociata. Të dyja palët do të duhet të bien dakord për një ndërprerje të plotë të armiqësive dhe të ndërmarrin hapa për të siguruar përputhjen. Vlen të përmendet se nuk ka një zgjidhje të vetme për konfliktin në Ukrainë dhe një kombinim i këtyre opsioneve mund të jetë i nevojshëm për të arritur një zgjidhje të qëndrueshme dhe të qëndrueshme.

Gjatë një procesi negociatash për paqe, do duhej pasur parasysh faktorët ekonomikë kanë luajtur një rol të rëndësishëm në konfliktin e Ukrainës. Aneksimi i Krimesë nga Rusia dhe mbështetja për grupet separatiste në Ukrainën lindore kanë çuar në sanksione ekonomike kundër Rusisë, të cilat kanë pasur ndikim edhe në ekonominë e Ukrainës. Prandaj, masat ekonomike mund të jenë gjithashtu pjesë e procesit të paqes, si heqja e sanksioneve dhe ofrimi i ndihmës ekonomike për Ukrainën.

Konflikti i gjatë ka çuar në ndarje të thella midis komuniteteve të ndryshme në Ukrainë. Masat e pajtimit do të ishin të nevojshme për të shëruar këto ndarje dhe për të promovuar një paqe të qëndrueshme. Kjo mund të përfshijë krijimin e një komisioni të së vërtetës dhe pajtimit, i cili do të ofronte një forum për viktimat për të ndarë historitë e tyre dhe për autorët që të marrin përgjegjësinë për veprimet e tyre

Së fundi, të dyja palët duhet të jenë të gatshme të falin ankesat e së kaluarës dhe të punojnë drejt pajtimit. Kjo do të kërkojë një angazhim për rindërtimin e besimit dhe promovimin e mirëkuptimit të ndërsjellë.

Mbështetja ndërkombëtare do të ishte vendimtare për arritjen e paqes në Ukrainë. Komuniteti ndërkombëtar mund të ofrojë mbështetje politike dhe ekonomike për procesin e paqes, si dhe të dërgojë trupa paqeruajtëse për të monitoruar armëpushimin dhe për të mbështetur zbatimin e marrëveshjes së paqes.

Në qoftë se do mendohej vendi udhëheqës i negociatave, në këtë rast, gjopolitikisht, Shtetet e Bashkuara kanë qenë të domosdoshme për sigurinë dhe pavarësinë e Ukrainës, por angazhimi i saj nuk do të zgjasë. Uashingtoni kohët e fundit ka sinjalizuar se kundërshtimi i ekspansionizmit rus në Ukrainë dhe gjetkë është një shfaqje anësore dhe se Kina është preokupimi i saj kryesor.

Evropa mund të garantojnë sigurinë e Ukrainës duke ringjallur planet e mëparshme për një Komunitet Evropian të Mbrojtjes (EDC) të paraqitura në vitin 1952 nga vendet e Beneluksit – duke përfshirë Francën, Italinë dhe Gjermaninë Perëndimore – për të përballuar kërcënimin ushtarak sovjetik.

Prandaj, një garanci sigurie për Ukrainën duhet të ofrohet nga Bashkimi Evropian, interesat ekonomike dhe të sigurisë të të cilit janë në rrezik në këtë konflikt. Ukraina mund të preferojë të merret me amerikanët, por herët a vonë do të kuptojë se fqinjët e saj evropianë janë aleatë shumë më të qëndrueshëm.

Fundja, arritja e paqes në Ukrainë do të kërkojë një përpjekje të qëndrueshme nga të gjitha palët e përfshira dhe nuk do të ndodhë brenda natës, por me vendosmëri dhe vullnet për t'u përfshirë në dialog konstruktiv, edhe në këto rrethana është e mundur të gjendet një zgjidhje paqësore për këtë konflikt.

6 Kapitulli i Gjashtë ¹⁹- Paraqitjet Tabelare dhe figurative/grafikone

Tabela 1: Ekspozimet ndaj aktivitetit ekonomik në Rusi dhe Ukrainë

Burimet: Organizata e Ushqimit dhe Bujqësisë; Fondi Monetar Ndërkombëtar; UNComtrade; USDA; Banka Botërore; Organizata Botërore e Turizmit.

	Ardhjet e turistëve nga Rusia dhe Ukrainë (përqindje e ardhjet turistike)	Plehrat importet (për qind të plehrave importet)	Importet e energjisë nga Rusia dhe Ukrainë (përqindje e importet e energjisë)	Importet e grurit nga Rusia dhe Ukrainë (përqindje e importet e grurit)	Pjesa e grurit importet nga Rusia dhe Ukrainë në marrja e kalorive	Importet e ushqimit nga Rusia dhe Ukrainë (përqindja e ushqimit importet)	Eksportet në Rusia dhe Ukrainë (përqindje e eksportet e mallrave)	Importet nga Rusia dhe Ukrainë (përqindje e importet e mallrave)	Flukset hyrëse të remitancave nga Rusia dhe Ukraina (për qindje e flukset hyrëse të remitancave)	Detyrimet e IHD-ve në Rusi dhe Ukrainë (përqindja e IHD-ve detyrimet)
E avancuar ekonomitë	1.4	5.9	7.7	0.0	0.0	1.1	1.2	1.9		
BE-27	2.6	29.9	29.4	18.7	0.0	5.9	2.2	2.9		
EAP	0.4	2.8	2.3	10.1	3.2	2.1	0.4	0.8	0.0	0.1
EAQ	15.4	25.0	34.6	4.2	4.3	3.5	5.3	3.9	17.8	3.4
LAC	0.2	15.7	0.0	0.0	0.0	0.1	0.4	0.5	0.0	0.0
MNA	1.2	2.5	0.7	39.1	10.4	5.1	0.1	1.7	0.0	0.0
SAR	1.6	2.2	1.0	44.9	3.2	10.4	0.5	1.5	0.0	0.1
SSA	0.4	4.5	0.0	31.5	22.5	3.8	0.1	1.4	0.0	0.0

shënim: E gjelbra tregon se ekspozimi mesatar i vendit në rajon është në terciin e poshtëm të EMDE-ve; e kuqja tregon se është në terciin e sipërm.

(a) Arritjet e turistëve i referohen turistëve jorezidentë në kufijtë kombëtarë sipas kombësisë në vitin 2019. Për vendet ku kjo seri e të dhënave nuk është e disponueshme, vlerësimet përdorin numrin e vizitorëve jorezidentë në kufijtë kombëtarë sipas kombësisë; (b) pjesa e importeve të plehrave nga Rusia dhe Ukraina si përqindje e importeve totale të plehrave në vitin 2020; (c) pjesa e importeve të energjisë nga Rusia dhe Ukraina si përqindje e importeve totale të energjisë në vitin 2020; (d) pjesa e importeve të grurit nga Rusia dhe Ukraina si përqindje e importeve totale të grurit në vitin 2020; (e) pjesa e importeve të grurit nga Rusia dhe Ukraina si përqindje e importeve totale të grurit në vitin 2020 shumëzuar me pjesën e furnizimit me energji ushqimore që rrjedh nga drithërat, rrënjët dhe zhardhokët, shumëzuar me pjesën e importeve të grurit mbi konsumin e grurit; (f) importet ushqimore nga Rusia dhe Ukraina si përqindje e importeve totale të ushqimit në vitin 2020; (g) eksportet në Rusi dhe Ukrainë si përqindje e eksporteve të mallrave, mesatarja 2019-2020; (h) importet nga Rusia dhe Ukraina si përqindje e importeve të mallrave, mesatarja 2019-2020; (i) pjesa e flukseve hyrëse të remitancave nga Rusia dhe Ukraina në flukset totale të remitancave, 2017; (j) pjesa e detyrimeve të IHD-ve ndaj Rusisë dhe Ukrainës në totalin e detyrimeve të IHD-ve, mesatarja 2019-2020.

¹⁹ Të dhënat e shfrytëzuara dhe grafikonet në këtë kapitull (kapitulli i gjashtë) janë nga publikimi "Implikimet e luftës në Ukrainë për ekonominë globale" Shënimi i Politikës EFI, Prill 2022 nga Justin Damien Guénette, Philip Kenworthy dhe Collette Wheeler

Tabela 2. Projektionet e rritjes

	2020	2021 e	2022f	Diferencat në pikë përqindjeje nga parashikimet e janarit 2022 2022f;
Ukrainë	- 3.8	3.4	- 45.1	- 48.3
Rusia	- 2.7	4.7	- 11.2	- 13.6
Evropa dhe Azia Qendrore përjashtuar. Rusia dhe Ukraina	- 1.4	7.8	2.2	- 1.2
Evropa dhe Azia Qendrore (EAQ)	- 1.9	6.5	- 4.1	- 7.1

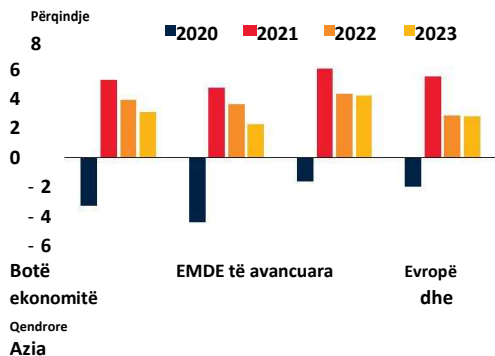
Burimi: Banka Botërore (2022b)

shënim: Parashikimet e Bankës Botërore përditësohen shpesh bazuar në informacione të reja dhe në ndryshim të rrethanave (globale). Për rrjedhojë, projektionet e paraqitura këtu mund të ndryshojnë nga ato që përmbahen në dokumentet e tjera të Bankës, edhe nëse vlerësimet bazë të perspektivave të vendeve nuk ndryshojnë në çdo moment të caktuar kohor. Për shkak të mungesës së të dhënave të besueshme të cilësisë së duhur, Banka Botërore aktualisht nuk po publikon të dhëna të prodhimit ekonomik, të ardhurave ose rritjes për Turkmenistanin dhe Turkmenistani është i përjashtuar nga agregatët makroekonomikë ndërvendore. PBB-ja matet me çmimet mesatare 2010-19 dhe me kurset e këmbimit të tregut. e = vlerësim; EAQ = Evropa dhe Azia Qendrore; f = parashikim.

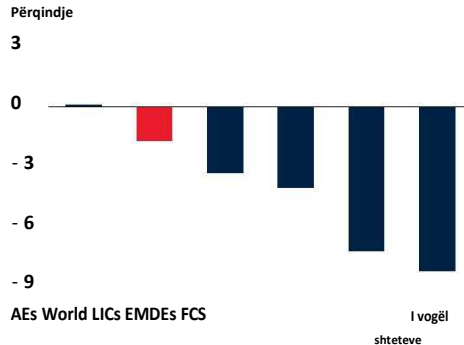
Figura 1: Konteksti ekonomik global

Para luftës në Ukrainë, rritja globale tashmë pritej të ngadalësohej ndjeshëm, me divergjenca të dukshme midis ekonomive të përparuara dhe EMDE-ve. Grykat e ngushta të furnizimit po përkeqësohen nga lufta. Presionet e vazhdueshme inflacioniste globale janë komplikuar. EMDE-të përballen me dobësi të shtuara financiare dhe të jashtme.

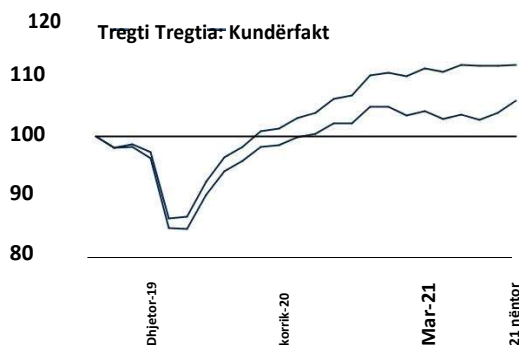
A. Rritja globale, janar 2022 GEP

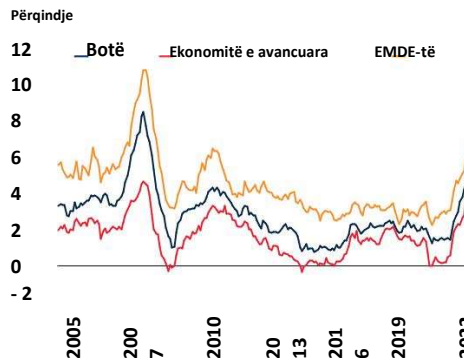
B. Devijimi i prodhimit kundrejt tendencave para pandemisë në 2023

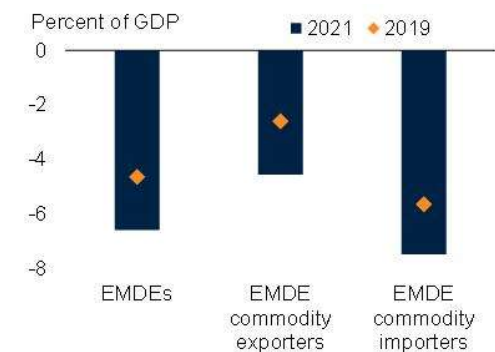
C. Ndikimi i pengesave të furnizimit në tregti Indeks, 100 = Dhjetor 2019

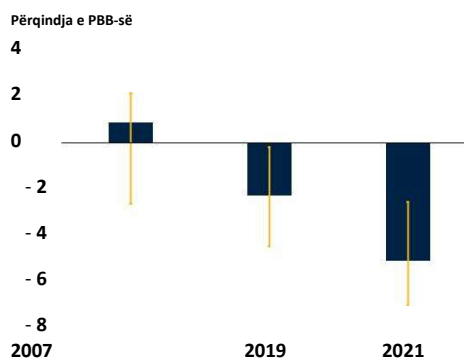
D. Inflacioni i IÇK-së

E. Bilanci fiskal

F. Gjendjet e llogarisë korrente të EMDE

Burimet: Consensus Economics; Ha, Kose dhe Ohnsorge (2021); Haver Analytics; Fondi Monetar Ndërkombëtar; Kose etj. (2021); Banka Botërore. Shënim: AE-të = ekonomitë e avancuara; EMDEs = tregu në zhvillim dhe ekonomitë në zhvillim; FCS = situata të brishta dhe të prekura nga konflikti; LIC = vende me të ardhura të ulëta. Shtetet e vogla janë EMDE me një popullsi prej më pak se 1.5 milion.

ABE Normat dhe nivelet e rritjes agregate janë llogaritur duke përdorur peshat e PBB-së me çmimet mesatare 2010-2019 dhe kursin e këmbimit të tregut.

A. Të dhënat për vitin 2021 janë vlerësime dhe të dhënat për 2022 dhe 2023 janë parashikime.

B. Figura tregon devijimin në përqindje midis niveleve të publikuara në edicionin e janarit 2020 të raportit të Perspektivave Ekonomike Globale (Banka Botërore 2020).

C. Efekti i pengesave të furnizimit rrjedh nga regresionet OLS. Vlerësimet janë bërë gjatë periudhës 2000-19.

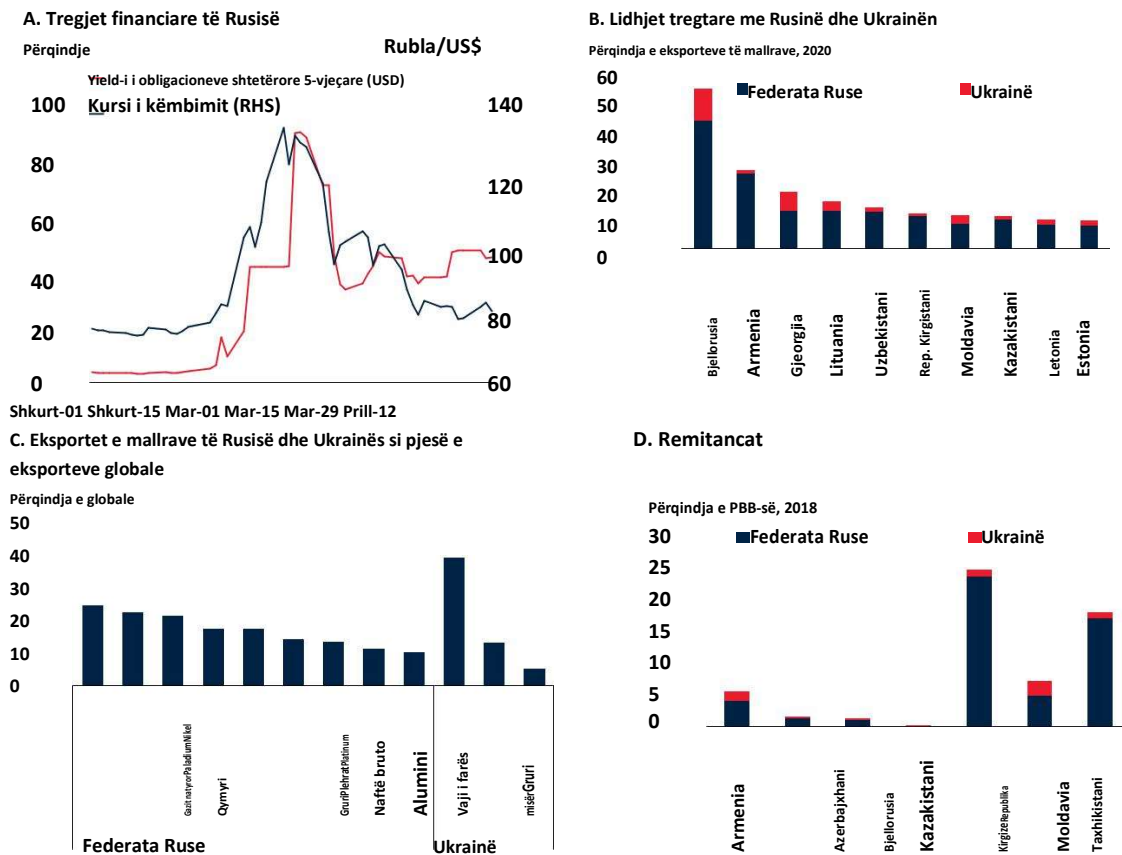
D. CPI i referohet indeksit të çmimeve të konsumit. Inflacioni mesatar i grupit nga viti në vit për 31 AE dhe 50 EMDE.

E. Agregati përfshin 155 EMDE—93 eksportues të mallrave EMDE dhe 62 importues të mallrave EMDE.

F. Shiritat tregojnë balancat mesatare të paponderuara të llogarisë korrente për EMDE-të, mustaqet e verdha tregojnë diapazonin ndërkuartil.

Figura 2: Përhapjet e mundshme nga Rusia dhe Ukraina

Pas vendosjes së sanksioneve, tregjet financiare të Rusisë kanë pasur dislokime të konsiderueshme. Lidhjet e drejtpërdrejta tregtare dhe financiare me Rusinë dhe Ukrainën janë të rëndësishme për vendet fqinje, por më pak në nivel global. Megjithatë, Rusia dhe Ukraina janë eksportuesit kryesorë të një game të gjerë mallrash.

Burimet: Bloomberg; Haver Analytics; Comtrade (baza e të dhënave); Banka Botërore.

A. Rendimenti i obligacioneve shtetërore pesëvjeçare i referohet yield-it të obligacioneve sovranë ruse të shprehura në dollarë amerikanë. Vëzhgimi i fundit është 13 Prill 2022.

C. Të dhënat për vitin 2020. Pjesët e eksportit për mallrat energjetike janë në vëllime, dhe për mallrat joenergjetike janë në vlerë.

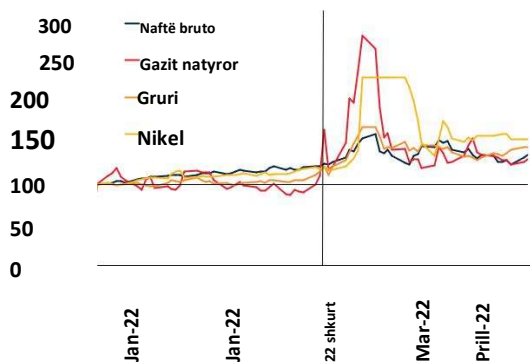
D. Të dhënat për tremujorin që përfundon në shtator 2021

Figura 3: Ndikimi i deritanishëm: Zhvillimet e tregut të mallrave

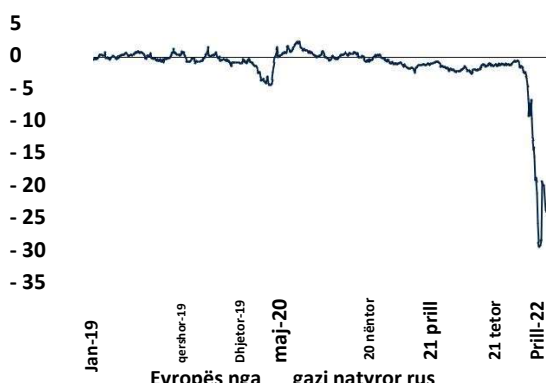
Çmimet e mallrave të furnizuara nga Rusia dhe Ukraina janë rritur ndjeshëm që nga fillimi i luftës. Çmimet e naftës kanë qenë jashtëzakonisht të paqëndrueshme, me kurbat e së ardhmes që shfaqin një gamë të gjerë të rezultateve të çmimeve të ardhshme në përgjigje të lajmeve. E kursyer nga sanksionet, nafta bruto ruse vazhdon të gjejë blerës ndërkombëtarë, megjithëse me një zbritje të madhe. Çmimet e naftës së papërpunuar janë mbështetur nga prodhimi më i ulët se sa pritej në OPEC+. Rusia është furnizuesi dominues i gazit për shumë vende evropiane, ndërkohë që shumë EMDE e kanë importin e grurit nga Rusia dhe Ukraina.

A. Ndryshimet e çmimeve të mallrave që nga data 3 janar

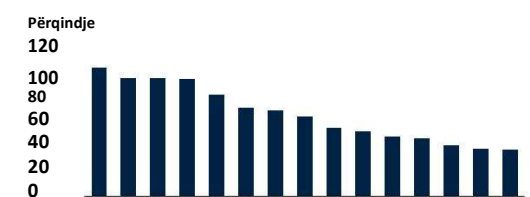
Indeksi, 100 = 3 janar 2021

C. Përhapja midis çmimit të naftës Urals dhe çmimit të naftës Brent USD/fuqi

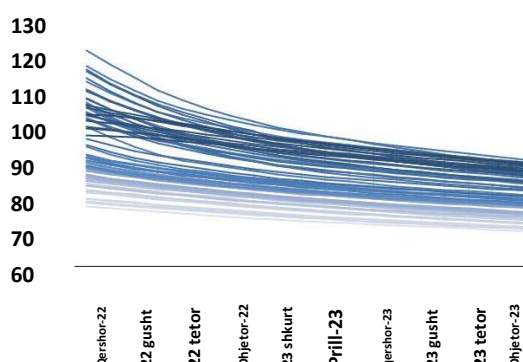

E. Varësia e

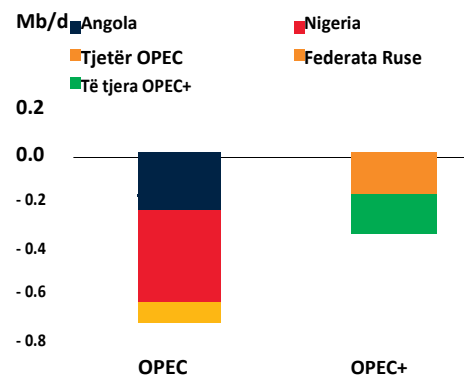

B. Kurba e të ardhmes së çmimit të naftës bruto Brent që nga 3 janari 2022

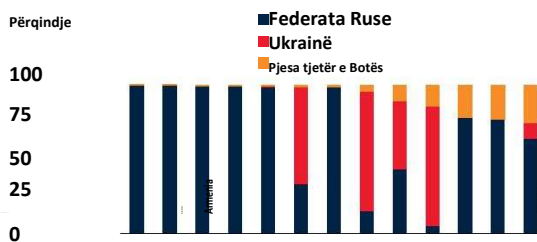
USD/fuqi

D. Prodhimi i naftës OPEC+ kundrejt objektivit në shkurt 2022

F. Përbërja gjeografike e importeve të grurit

Burimet: Bloomberg; IEA (2022); Banka Botërore.

A. Nafta bruto i referohet Brent. Gazi natyror është gazi natyror evropian. Vëzhgimi i fundit është 13 Prill 2022.

B. Çmimet e të ardhmes në dispozicion deri në dhjetor 2023.

C. Vëzhgimi i fundit është 13 prill 2022. Uralet është çmimi bazë për naftën bruto ruse të tregtuar në tregjet ndërkombëtare.

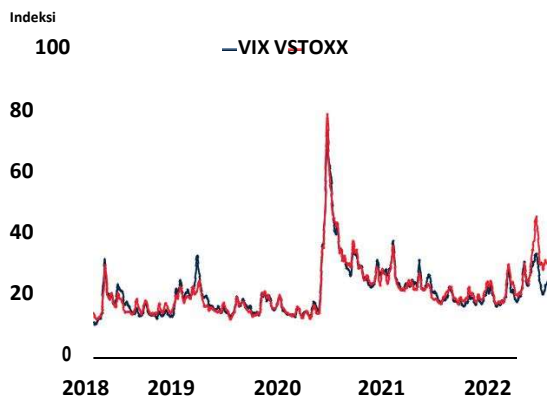
D. Ndryshimi në prodhimin e naftës së papërpunuar në krahasim me objektivin e vendosur nga vendet e OPEC për shkurt 2022.

E. Varësia përkufizohet si importe nga Federata Ruse mbi konsumin. Të dhënat për vitin 2020. F. Të dhënat për vitin 2020.

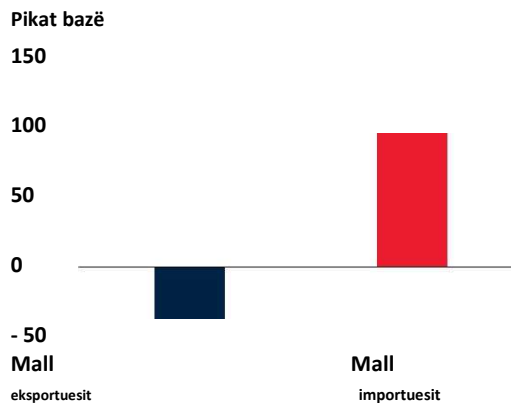
Figura 4: Ndikimi i deritanishëm: tregjet financiare

Paqëndrueshmëria e aksioneve është rritur, veçanërisht në Evropë, ndërsa flukset e borxhit dhe kapitalit janë kthyer ndjeshëm negativë dhe diferencat sovraane janë rritur për importuesit e mallrave. Megjithatë, ekspozimet e bankave evropiane ndaj Rusisë duken kryesisht të përmbajtura.

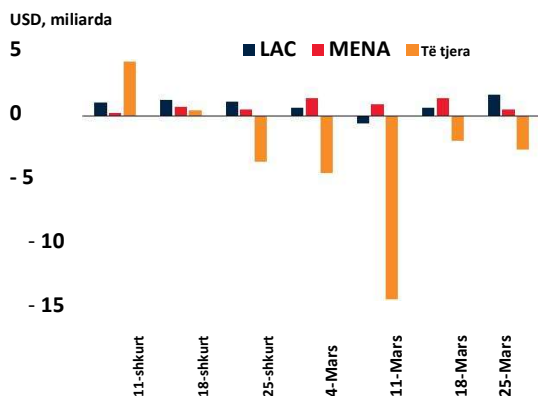
A. Rritja e paqëndrueshmërisë globale të aksioneve

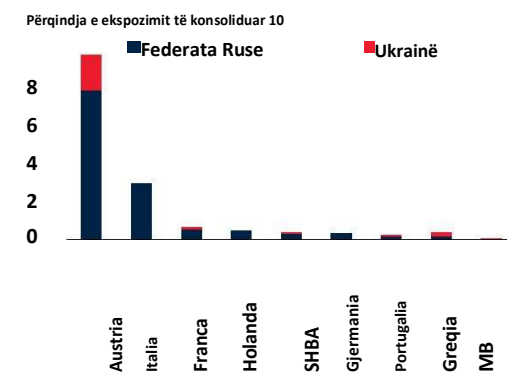
B. Rritje kumulative në spread-et sovraane të EMDE sipas statusit të mallit

C. Flukset neto javore të borxhit dhe kapitalit

D. Pretendimet e Bankës ndaj Rusisë dhe Ukrainës

Burimet: Bloomberg; Instituti i Financave Ndërkombëtare; JP Morgan; Banka Botërore.

A. Grafiku tregon mesataren lëvizëse 5-ditore të indekseve të paqëndrueshmërisë së kapitalit VIX dhe VSTOXX. Vëzhgimi i fundit është 13 Prill 2022.

B. Figura tregon ndryshimin në diferencat mesatare të obligacioneve midis të dhënave më të fundit të disponueshme dhe 23 shkurtit 2022. Vëzhgimi i fundit është 11 prill 2022.

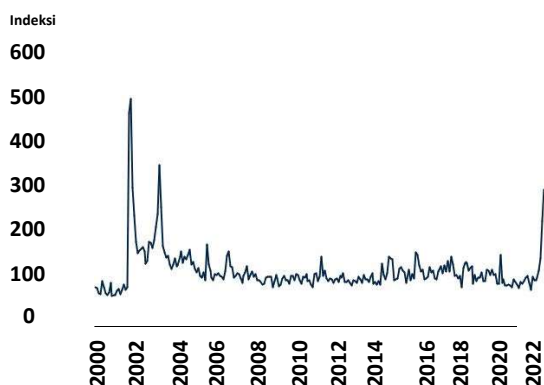
C. Të dhëna për 19 vende. Mostra nuk përfshin Rusinë ose Ukrainën.

D. Grafiku tregon pretendimet e bankave të huaja që raportojnë BIS ndaj rezidentëve rusë mbi një bazë të konsoliduar. Për çdo vend raportues, pretendimet shprehen si pjesë e totalit të pretendimeve të papaguara ndërkufitare.

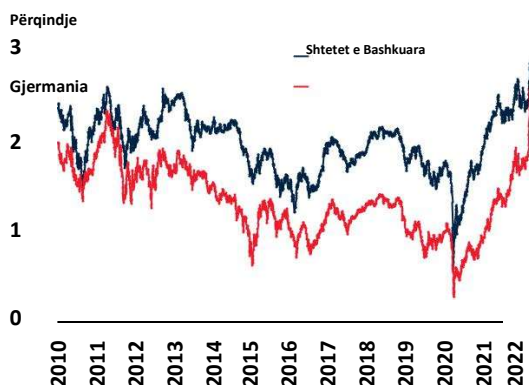
Figura 5: Rreziqet për rritjen globale

Lufta mund të përshkallëzohet, duke rritur nivelin e tensioneve gjeopolitike. Ai po nxit inflacion tashmë të konsiderueshëm, duke rritur rrezikun e një shtrëngimi më të shpejtë të politikës monetare në ekonomitë e zhvilluara dhe EMDE. Miliona ukrainas kanë ikur në vendet fqinje, duke tejkaluar shumë flukset e mëparshme të refugjatëve nga luftërat ballkanike dhe siriane. Ndërprerjet në prodhimin global bujqësor dhe transportin detar po kontribuojnë në çmimet më të larta të ushqimeve, të cilat mund të shtyjnë miliona njerëz në pasiguri ushqimore.

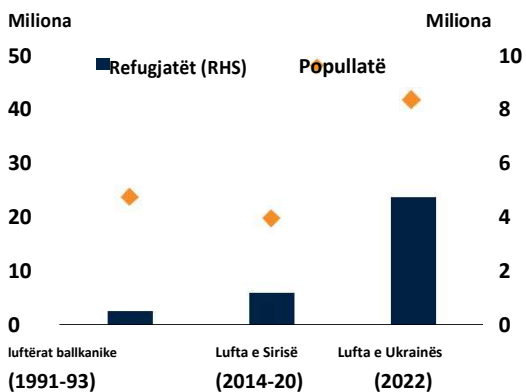
A. Rreziku gjeopolitik

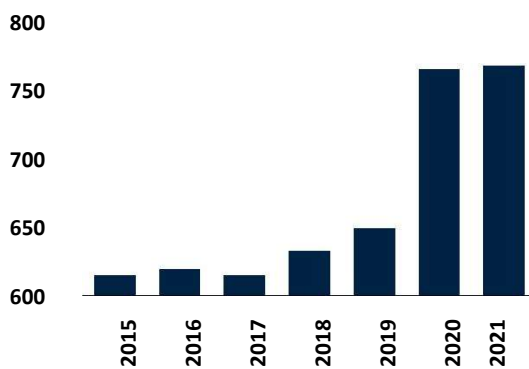
B. Pritjet dhjetëvjeçare inflacioniste

C. Refugjatët nga lufta

D. Numri i njerëzve të kequshqyer në botë Milion

Burimet: Bloomberg; Caldara dhe Iacoviello (2021); Eurostat; Organizata e Kombeve të Bashkuara për Ushqimin dhe Bujqësinë; Banka Botërore; Programi Botëror i Ushqimit.

A. Grafiku tregon mesataren mujore të indeksit ditor të rrezikut gjeopolitik (mesatarja 1985-2019=100) si në Caldara dhe Iacoviello (2021). Vëzhgimi i fundit është 11 Prill 2022.

B. Figura tregon pritjet 10-vjeçare të inflacionit në fund të fundit që rrjedhin nga yield-et e obligacioneve shtetërore 10-vjeçare dhe yield-et e obligacioneve qeveritare 10-vjeçare të mbrojtura nga inflacioni. Vëzhgimi i fundit është 13 Prill 2022.

C. Vlerësimi aktual i refugjatëve që ikin nga Ukraina është 4,796,245 që nga 15 prilli 2022, bazuar në të dhënat e OKB-së.

Referencet dhe Bibliografia

- Averre, D dhe Wolczuk, K. (2016). Hyrje: Kriza e Ukrainës dhe Evropa e pas Luftës së Ftohtë. Studime Evropë-Azi. 68 (4), 551-555.
- Bebler, A. (2015). Krimea dhe konflikti ruso-ukrainas. Gazeta Rumune e Çështjeve Evropiane. 15 (3), f.35-46.
- Dalby, S. (2007). Gjeopolitika antropocene: Globalizimi, Perandoria, Mjedisi dhe Kritika. Busulla e Gjeografisë. 1 (2), f.106-116.
- Fukuyama, F (1992). Fundi i historisë dhe njeriu i fundit. New York: Free Press. fq 1-44.
- Huotari, J. (2011). Politika energjetike dhe (siguria energjetike) si pjesë e politikës së jashtme ruse. Botime Gjeografike . 40 (1), f.121-132.
- Jones, M, Jones, R, Woods, M, Whitehead, M, Dixon, D, Hannah, M (2014). Një hyrje në gjeografinë politike: Hapësira, vendi dhe politika. Londër: Routledge. f.1-156.
- Landovský, J (2013). Çështjet strategjike dhe gjeopolitike në botën bashkëkohore. Newcastle-upon-Tyne: Cambridge Scholars Publishing. Fq1-33.
- Randall, N. (2011). "Vaji, karotat dhe shkopinjtë: Burimet energjetike të Rusisë si një mjet i politikës së jashtme." Revista e Studimeve Euroaziatike. 2 (2), 134-143.
- Toal, G (2016). Pranë jashtë vendit: Putini, Perëndimi dhe gara mbi Ukrainën dhe Kaukazin. Oxford: Oxford University Press. f.23-275.
- Vihma, A dhe Wigell, M. (2016). Rreziku i paqartë dhe i pranishëm: gjeoekonomia e Rusisë dhe gazsjellësi Nord Stream II. Çështjet globale. 2 (4), f.377-388.
- Vihma, A. (2018). Gjeoekonomia e përcaktuar dhe e ripërcaktuar. Gjeopolitika. 23 (1), f.1-44.
- Justin Damien Guénette, Philip Kenworthy dhe Collette Wheeler "Implikimet e luftës në Ukrainë për ekonominë globale" Shënimi i Politikës EFI, Prill 2022
- Acosta, P., JE Baez, G. Caruso dhe C. Carcach. 2020. "Pragat e Luftës Civile: Efektet Afatgjata të Mirëqenies së Konfliktit të Armatosur të Salvadorit." Dokument Pune për Hulumtim Politikash 9430, Banka Botërore, Uashington, DC.
- Akresh, R., GD Caruso dhe H. Thirumurthy. 2022. "Informacion i detajuar gjeografik, ekspozimi i konfliktit dhe ndikimet në shëndet." Zhvillimi Botëror 155: 105890.
- Armantier, O., L. Goldman, G. Kosar, G. Topa, W. van der Klaauw dhe JC Williams. 2022. "Çfarë po na tregojnë pritshmëritë e konsumatorëve për inflacionin sot?" Banka e Rezervës Federale të Nju Jorkut Liberty Street Economics, 14 shkurt.
- Caldara, D. dhe M. Iacoviello. 2021. "Matja e rrezikut gjeopolitik". Dokument pune, Bordi i Guvernatorëve të Rezervës Federale.
- Comtrade (baza e të dhënave). Kombet e Bashkuara. Qasur më 15 mars 2022.
- IEA (Agjencia Ndërkombëtare e Energjisë). 2022. "Raporti i Tregut të Naftës-Mars 2022." Agjencia Ndërkombëtare e Energjisë, Paris.
- IOM (Organizata Ndërkombëtare për Migracionin). 2022. "Raporti i zhvendosjes së brendshme të Ukrainës: Anketa e Përgjithshme e Popullsisë." Organizata Ndërkombëtare për Migracionin, Ukrainë.
- Kose, MA, F. Ohnsorge dhe N. Sugawara. 2021. "Një mal me borxhe: Lundrimi në trashëgiminë e pandemisë." Dokument Pune për Hulumtimin e Politikave 9800, Banka Botërore, Uashington, DC.
- Ha, Kose dhe Ohnsorge (2021); Haver Analytics; Fondi Monetar Ndërkombëtar; Kose etj. (2021); Banka Botërore
- Laborde, D., C. Lakatos dhe W. Martin. 2019. "Ndikimi në varfëri i goditjeve dhe politikave të çmimeve të ushqimeve". Dokument Pune për Hulumtimin e Politikave 8724, Banka Botërore, Uashington, DC.
- Reifenschneider, D. dhe D. Wilcox. 2022. "Rasti për një perspektivë të kujdesshme optimiste për inflacionin e SHBA", Përmbledhje e Politikave PII 22-3, Instituti Peterson për Ekonominë Ndërkombëtare, Uashington, DC.
- UNHCR (Komisioneri i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatët). 2021. "Tendencat globale - Zhvendosja e detyruar në vitin 2020", Shërbimi Global i të Dhënave të UNHCR-së, Kopenhagë, Danimarkë.
- UNHCR (Komisioneri i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatët). 2022. "Komisioneri i Lartë i OKB-së për Refugjatët bën thirrje për përfundimin e menjëhershëm të luftës në Ukrainë, e cila ka çrrënjësuar mbi 10 milion njerëz." 31 mars.
- Portali i të dhënave të UNHCR-së. 2022. "Portali i të dhënave operacionale: Situata e refugjatëve në Ukrainë." Qasur më 5 prill 2022.
- WFP (Programi Botëror i Ushqimit). 2022. "Ndikimet e sigurisë ushqimore të konfliktit në Ukrainë", Programi Botëror i Ushqimit, Romë.

Linqe/Publikime

- <https://www.project-syndicate.org/commentary/diplomatic-compromise-ukrainian-neutrality-for-russia-withdrawal-by-jeffrey-d-sachs-2022-03> 9 Mars 2022JEFFREY D. SACHS
- <https://www.balkanicaucaso.org/eng/Areas/North-Macedonia/North-Macedonia-war-in-Ukraine-and-authoritarianism-216966>
- <https://www.financethink.mk/en> FT OPINION NO. 55 ON THE ECONOMIC CONSEQUENCES OF THE DEVELOPMENTS IN UKRAINE FOR NORTH MACEDONIA
- <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>
- <https://moderndiplomacy.eu/2022/03/13/analysis-of-options-to-end-the-war-in-ukraine/>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Russo-Ukrainian_War
- https://en.wikipedia.org/wiki/Timeline_of_the_war_in_Donbas
- <https://www.economist.com/leaders/2022/05/19/the-coming-food-catastrophe>
- <https://www.wfp.org/publications/war-ukraine-drives-global-food-crisis>
- <https://www.aljazeera.com/opinions/2023/5/10/to-achieve-peace-both-ukraine-and-russia-must-feel-secure>
- <https://www.theguardian.com/world/2021/dec/17/russia-issues-list-demands-tensions-europe-ukraine-nato>
- <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/six-months-twenty-three-lessons-what-the-world-has-learned-from-russias-war-in-ukraine/>
- <https://www.iiss.org/publications/strategic-comments/2022/the-effects-of-the-war-in-ukraine-on-the-western-balkans>
- <https://www.csis.org/analysis/war-ukraine-aftershocks-balkans>